Gemeente
Sliedrecht

Begroting 2018

VOORWOORD

Voor u ligt de Begroting voor het jaar 2018; de laatste Begroting van deze collegeperiode. Hierin werken we de kaders die de gemeenteraad in de Kadernota heeft vastgesteld, verder uit. Hoewel het College Uitvoeringsprogramma 2014-2018 voor het grootste deel is uitgevoerd, zijn er binnen de programma's nog voldoende speerpunten voor het jaar 2018. Daarbij is de financiële positie van de gemeente onveranderd goed.

De begroting 2018 sluit met een positief saldo van € 682.000,-. In de kadernota werd rekening gehouden met een positief saldo van €12.000,-, maar na ontvangst van de meicirculaire is het financiële beeld verder verbeterd. Inwoners plukken hier de vruchten van: net als voorgaande jaren stijgt de Onroerendezaakbelasting (OZB) alleen met het inflatiepercentage. Daarnaast blijven de afvalstoffenheffing en rioolheffing in 2018 gelijk. Daarmee zal Sliedrecht zijn positie bij de goedkoopste gemeenten van Nederland behouden.

Sociaal
Binnen het programma Sociaal staat 2018 vooral in het teken van transformatie; de afgelopen jaren heeft de decentralisatie van zorg- en ondersteuningstaken naar gemeenten plaatsgevonden. Transformatie betekent dat er ook echt op een andere manier gewerkt gaat worden: meer inzet op preventie en vroegtijdig signaleren, om daarmee duurdere vormen van zorg te voorkomen. Daarnaast zijn we als gemeente verantwoordelijk geworden voor inwoners die voor het eerst een beroep doen op beschermde woonplekken. Mensen die al gebruikmaken van beschermde woonplekken in de regio, stromen geleidelijk uit naar de gemeente. Verder zorgen we ervoor dat inwoners met een beperking beter mee kunnen doen in onze samenleving, zoals het VN-verdrag dat van ons vraagt.

Economie, arbeidsmarkt en onderwijs
Nu de gemeenteraad in mei 2017 de economische agenda voor Sliedrecht heeft vastgesteld, is het zaak om in 2018 aan de slag te gaan met de uitvoeringsagenda. Hiervoor zijn vier clusters bepaald: maritieme en industriële bedrijven, zorg, retail & leisure en toerisme & detailhandel. Om binnen deze clusters vooruitgang te boeken, is het noodzakelijk om Sliedrecht beter op de kaart te zetten. De Sliedrecht Marketing onder de slogan 'SLDRCHT: Groot in doen!' gaat daar aan bijdragen. Verder borduren we voort op de samenwerking die in 2017 is ontstaan tussen gemeente en verschillende Sliedrechtse (sociaal) ondernemers. Hiermee willen we inwoners met achterstand tot de arbeidsmarkt, voortijdig schoolverlaters en niet-uitkeringsgerechtigden aan het werk te helpen.

Ruimte
Binnen het programma Ruimte staan er in 2018 veel activiteiten op de planning. Dit hangt samen met belangrijke thema's als wonen, duurzaamheid en mobiliteit. In vervolg op de regionale Woonvisie zal de lokale uitvoeringsparagraaf voor Sliedrecht worden vastgesteld; een belangrijk moment om keuzes te maken voor de toekomst op gebied van wonen. Begin 2018 zal de Duurzaamheidsvisie 2050 worden vastgesteld, met daarbij een uitvoeringsprogramma. Daarnaast krijgt het vastgestelde Verkeers- en Mobiliteitsplan vervolg in 2018, met het oplossen van verkeersknelpunten en onderzoeken van grotere knelpunten voor de middellange termijn tot 2030.
Ten slotte worden in Buitenuitbreiding-West en Vogelbuurt-Zuid alle speelplekken omgevormd tot nieuwe sport-, speel- en ontmoetingsplekken en blijven we kritisch op de uitstoot van schadelijke stoffen door het Dordtse bedrijf DuPont/Chemours.

Bestuur, organisatie en veiligheid
Ook in 2018 blijven we vernieuwen op gebied van communicatie en dienstverlening naar onze inwoners. We nemen belemmeringen voor initiatieven uit de samenleving weg en geven doorlopend aandacht aan de mogelijkheden voor burger- en overheidsparticipatie. Volgend jaar doorlopen we een nieuwe cyclus met de kinderraad en jeugdburgemeester, na de succesvolle introductie in 2017. Samen blijven we werken aan een nog veiliger Sliedrecht.

Grote projecten
Het college heeft deze periode doorgepakt om duidelijkheid te geven over een aantal grote projecten in Sliedrecht. Dat heeft geleid tot besluiten over het Burgemeester Winklerplein, Rivierdijk-West ('locatie Lanser'), Kerkbuurt en het Recreatief Knooppunt in combinatie met de ontwikkeling van Stationspark 3. Sporthal 'De Basis' is inmiddels officieel geopend. De andere grote projecten bevinden zich in verschillende stadia. In 2018 worden de resultaten hiervan verder zichtbaar.

Het jaar 2018 wordt een bijzonder jaar, met gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart en daarna een nieuwe gemeenteraad en een nieuw college. Dat betekent absoluut niet dat we gaan afbouwen; we blijven iedere dag werken aan de toekomst van #mooisliedrecht.

INHOUDSOPGAVE

DEEL 1: FINANCIEN 6
1.1 Inleiding 6
1.2 Financiële begroting 6
1.3 Programmabegroting 9

DEEL 2: PROGRAMMA'S 11
2.1 Programma 1: Sociaal 11
2.2 Programma 2: Economie, arbeidsmarkt en onderwijs 18
2.3 Programma 3: Ruimte 26
2.4 Programma 4: Bestuur, organisatie en veiligheid 34
2.5 Ondersteunend programma Financiën & belastingen 41

DEEL 3: PARAGRAFEN 44
3.1 Paragraaf lokale heffingen en belastingen 45
3.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 53
3.3 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 60
3.4 Paragraaf financiering 65
3.5 Paragraaf bedrijfsvoering 71
3.6 Paragraaf verbonden partijen 75
3.7 Paragraaf grondbeleid 85
3.8 Paragraaf grote projecten 88

DEEL4: FINANCIELE BIJLAGEN 91
5.1 Overzicht baten en lasten 2017-2021 92
5.2 Overzicht baten en lasten per programma/thema 93
5.3 Overzicht taakvelden 94
5.4 Overzicht reserves en voorzieningen 97
5.5 Overzicht van vervangingsinvesteringen 99
5.6 Overzicht algemene dekkingsmiddelen 101
5.7 Overzicht incidentele baten en lasten 101
5.8 Overzicht EMU saldo incl. geprognosticeerde balans 101
5.9 Overzicht geprognosticeerde balans 102

DEEL 1: FINANCIEN

Inleiding

Het financieel perspectief van de gemeente Sliedrecht is positief. De begroting 2018 sluit met een positief saldo van € 681.539. Het perspectief op de langere termijn is ook gunstig. De risico's zijn voldoende afgedekt in de gevormde Risicoreserve. Daarnaast is er nog vrije ruimte in de reservepositie.

1.2 Financiële begroting

Bij de Kadernota 2018 is een positief saldo gepresenteerd voor de begroting 2018 van €12.441. In het perspectief van de Kadernota 2018 was de meicirculaire van het gemeentefonds nog niet verwerkt.

De begroting is een staand beleid begroting. Nieuw beleid en de effecten daarvan op de middelen zijn in de Kadernota opgenomen. Wel nemen we in de begroting structurele wijzigingen vanuit formele besluitvorming mee en maken we melding van grote afwijkingen die bekend zijn geworden na totstandkoming van de Kadernota.

Overzicht ontwikkeling van het saldo van de begroting 2018 *bedragen x € 1.000*

	2018	2019	2020	2021
Saldo Kadernota 2018	**12**	**222**	**741**	**1.202**
Mutaties:				
Kadernota 2018 hfdst. 6: Meicirculaire gemeentefonds	926	1.056	996	745
Kadernota 2018 hfdst.6: CAO effect 2018	-322	-322	-322	-322
Kadernota 2018 hfdst.6: Doorrekening indexeringen	18	18	18	18
Rente effect grondexploitaties	48	132	147	64
Saldo primitieve begroting	682	1.106	1.580	1.707

Toelichting op mutaties

Meicirculaire gemeentefonds

De meicirculaire van het gemeentefonds was te laat om mee te nemen in de Kadernota 2018. De raad is via een CIB al wel geïnformeerd over het perspectief van de meicirculaire.

CAO effect 2018

De VNG en de vakbonden FNV, CNV en CMHF hebben op 4 juli 2017 een principeakkoord gesloten over de nieuwe Cao Gemeenten. Het akkoord bevat een loonafspraak en afspraken over flexibiliteit, harmonisatie verlof en bewust belonen. De cao loopt van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019. Uiteindelijk is een loonsverhoging van in totaal 3,25% afgesproken.

Doorrekening indexering

De prijsgevoelige budgetten in de begroting 2018 zijn geïndexeerd met het in de kadernota 2018 opgenomen uitgangspunt: inflatiepercentage meicirculaire gemeentefonds 2017, zijnde 1,4%. Ook de opbrengsten OZB en overige opbrengsten zijn conform kadernota 2018 met de inflatiepercentage verhoogd. Per saldo levert deze indexering een voordeel op van circa € 18.000.

Rente effect grondexploitaties

Door toename van de boekwaarde van de grondexploitaites stijgt de toerekening van rente aan de grondexploitaties. Dit heeft een positief effect ten opzichte van de vorige meerjarenraming.

Overzicht ontwikkelingen *bedragen x € 1.000*

	2018	2019	2020	2021
Herverdeling SCD-bijdrage regionale taken	-138	-138	-138	-138
Bijstelling inkomsten lijkbezorging, riool en reiniging	95	95	95	95
Beleidslijn dividend Eneco	-50	-50	-50	-50
Uittreden Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	0	0	0	143
Totaal 1e begrotingswijziging	-93	-93	-93	50

Toelichting op ontwikkelingen

Herverdeling SCD –bijdrage regionale taken

Conform de dienstverleningsovereenkomst met de GRD zijn er Fte's overgegaan naar Dordrecht voor het uitvoeren van DD en iPM. De verrekening van de totale SCD-kosten over het hogere aantal Fte voor Dordrecht zou op een later tijdstip verrekend worden met deelnemende gemeente. Deze verrekening vindt vanaf het boekjaar 2017 plaats.

Bijstelling inkomsten lijkbezorging, riool en reiniging

Op basis van historische gegevens over de opbrengsten lijkbezorging, riool en reiniging worden de geraamde opbrengsten van de lijkbezorging positief bijgesteld met € 62.000 en de rioolheffing en reinigingsrechten met € 33.000.

Beleidslijn dividend Eneco

De dividendraming wordt volgens de beleidslijn van Sliedrecht gebaseerd op de werkelijke ontvangsten van de afgelopen vier jaar met een veiligheidsmarge van 15%. Als gevolg van een lichte daling van het dividend in de afgelopen vier jaar wordt op basis van voornoemde beleidslijn het verwachte dividend Eneco met € 50.000 naar beneden bijgesteld. In de begroting 2018 is nog geen rekening gehouden met de mogelijke consequenties van verkoop van de aandelen Eneco.

Uittreding Parkschap Nationaal Park De Biesbosch

Op 26 september heeft de raad besloten om uit te treden uit de GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch. De financiële regeling hiervoor is een jaarlijkse bijdrage van € 250.000 voor een periode van vier jaar ingaande op 1 januari 2017. Deze lasten zullen overeenkomstig het raadsbesluit gedekt worden uit de beschikbare bijdrage in de meerjarenbegroting en een aanvullende bijdrage van € 107.000,- uit de algemene reserve. Vanaf 2021 valt de beschikbare bijdrage van € 143.000 vrij.

Overzicht overige ontwikkelingen *bedragen x € 1.000*

	2018	2019	2020	2021
Kostenverdeling VRZHZ	pm	pm	pm	pm
Bevrijdingsdag 2018	pm			
Diplomazwemmen	pm	pm	pm	pm
Septembercirculaire gemeentefonds	pm	pm	pm	pm
	pm	pm	pm	pm

Toelichting op overige ontwikkelingen

Kostenverdeling VRZHZ

De gemeente Sliedrecht neemt, als één van de zeventien gemeenten, deel aan de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid (hierna VRZHZ). Het algemeen bestuur van de VRZHZ heeft opdracht gegeven om de kostenverdeelsystematiek van gemeentelijke bijdragen aan de VRZHZ te actualiseren. Ten tijde van het opmaken van deze begroting is nog geen besluit genomen ten aanzien van deze nieuwe kostenverdeelsystematiek. Op basis van de nu bekende uitwerking van het voorstelen definitieve besluitvorming van het AB van de VRZHZ, stijgt de bijdrage van de gemeente Sliedrecht aan de VRZHZ in vijf jaar met € 438.000. Deze verwachte stijging van de lasten is als risico opgenomen in het risicoprofiel van de gemeente Sliedrecht.

Bevrijdingsdag 2018

Het Comité 4&5 mei Sliedrecht heeft aan het college aanvullende subsidie gevraagd ter financiering van een feestprogramma tijdens Bevrijdingsdag 2018. In 2018 valt Bevrijdingsdag op een zaterdag. Daardoor zijn veel mensen vrij en is het interessant en leuk om een dagvullend programma te organiseren voor alle lagen van de Sliedrechtse bevolking. De plannen van het Comité zijn nog niet dermate concreet dat bepaald kan worden hoe hoog de aanvullende subsidie exact zal moeten zijn. Het Comité moet uitgedaagd worden om zelf op een creatieve wijze gelden te verwerven die ingezet kunnen worden voor de organisatie van het feestprogramma. In de komende weken gaan we in overleg met het Comité over de concrete plannen voor het feestprogramma.

Diplomazwemmen

In 2017 is er in de raad gesproken over de invoering van het diplomazwemmen. Ten tijde van het opstellen van de begroting was er nog geen volledige duidelijkheid over de inhoud en de financiële consequenties van het door de raad gewenste scenario. De beleidsmatige ontwikkeling en de vaststelling door de raad zal naar verwachting in 2017 afgerond worden. De regeling voor het diplomazwemmen zal dan in 2018 actief aangeboden gaan worden.

Septembercirculaire gemeentefonds

De publicatie van de septembercirculaire van het gemeentefonds kwam te laat om mee te nemen in de Begroting 2018 en 1e begrotingswijziging.

Resultaat

Verwerking van alle ontwikkelingen heeft het onderstaande effect op het saldo: *(bedragen x € 1.000)*

	2018	2019	2020	2021
Saldo primitieve begroting	682	1.106	1.580	1.707
Onontkoombare ontwikkelingen	-93	-93	-93	50
Overige ontwikkelingen	pm	pm	pm	Pm
	589	1.013	1.487	1.757

1.3 Programma begroting

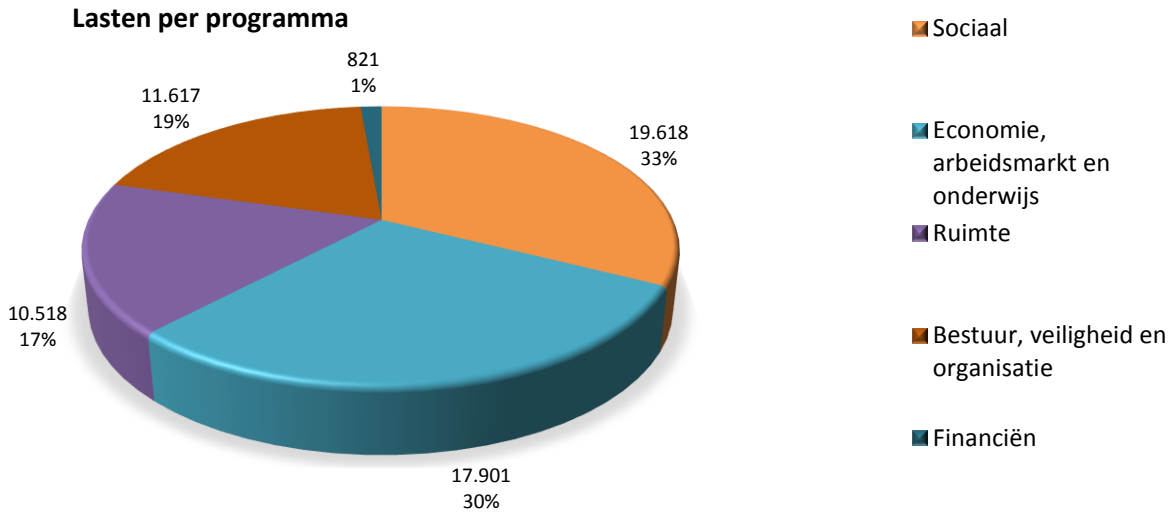
De begroting 2018 laat een positief resultaat zien van € 681.539. In de onderstaande programmabegroting is dit saldo verwerkt op het ondersteunende programma Financiën, waar het resultaat als storting in de algemene reserve is opgenomen. Het geraamde resultaat in onderstaande tabel geeft het begrotingstotaal weer en dit is wezenlijk anders dan het hiervoor genoemde positieve resultaat van de begroting 2018. De programmabegroting maakt een scherp onderscheid tussen baten en lasten enerzijds en de mutaties in de reserves anderzijds.

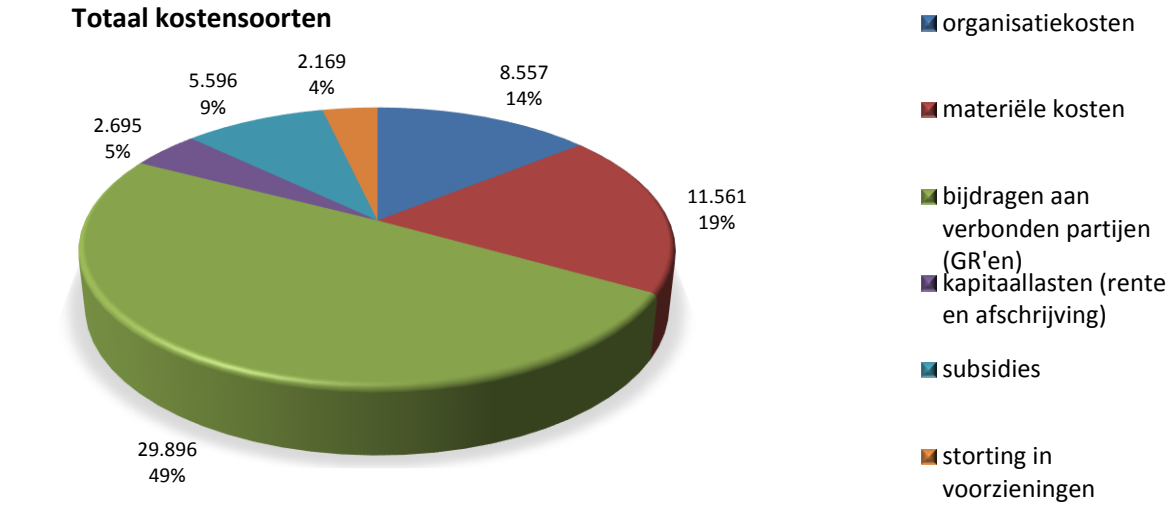
De programmabegroting van de begroting 2018 (bedragen x € 1.000)

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

		Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
Nr.	Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
1	Sociaal	19.322	3.355	-15.967	19.064	2.120	-16.944	19.618	1.537	-18.081	-18.101	-18.229	-18.326
2	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	19.804	10.282	-9.522	18.550	8.709	-9.841	17.901	10.634	-7.267	-7.028	-6.739	-6.540
3	Ruimte	15.290	8.852	-6.439	11.174	6.684	-4.489	10.518	6.569	-3.949	-3.940	-3.954	-3.971
4	Bestuur, veiligheid en organisatie	8.195	643	-7.553	11.947	1.086	-10.861	11.617	926	-10.691	-10.947	-10.796	-10.818
5	Financiën	1.091	40.957	39.867	1.845	39.799	37.954	821	41.886	41.065	41.427	41.644	41.649
Geraamd totaal saldo van baten en lasten		**63.702**	**64.089**	**387**	**62.579**	**58.399**	**-4.181**	**60.475**	**61.553**	**1.077**	**1.412**	**1.926**	**1.993**
1	Sociaal	70	405	335	23	328	305	23	104	81	82	83	84
2	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	115	1.098	983	403	2.983	2.579	307	256	-51	-14	-50	-59
3	Ruimte	478	848	370	531	771	240	1.490	726	-764	-726	-703	-674
4	Bestuur, veiligheid en organisatie	1.379	2.651	1.273	371	1.802	1.431	163	639	476	496	469	512
5	Financiën	6.628	3.281	-3.347	550	175	-375	819	-	-819	-1.250	-1.725	-1.856
Beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan r		**8.670**	**8.283**	**-387**	**1.878**	**6.059**	**4.181**	**2.802**	**1.725**	**-1.077**	**-1.412**	**-1.926**	**-1.993**
Geraamd resultaat		**72.372**	**72.372**	**0**	**64.458**	**64.458**	**-**	**63.278**	**63.278**	**-**	**-**	**-**	**-**

Schematisch ziet de programmabegroting er als volgt uit (bedragen x € 1.000):

DEEL 2: PROGRAMMA'S

Programma 1: Sociaal

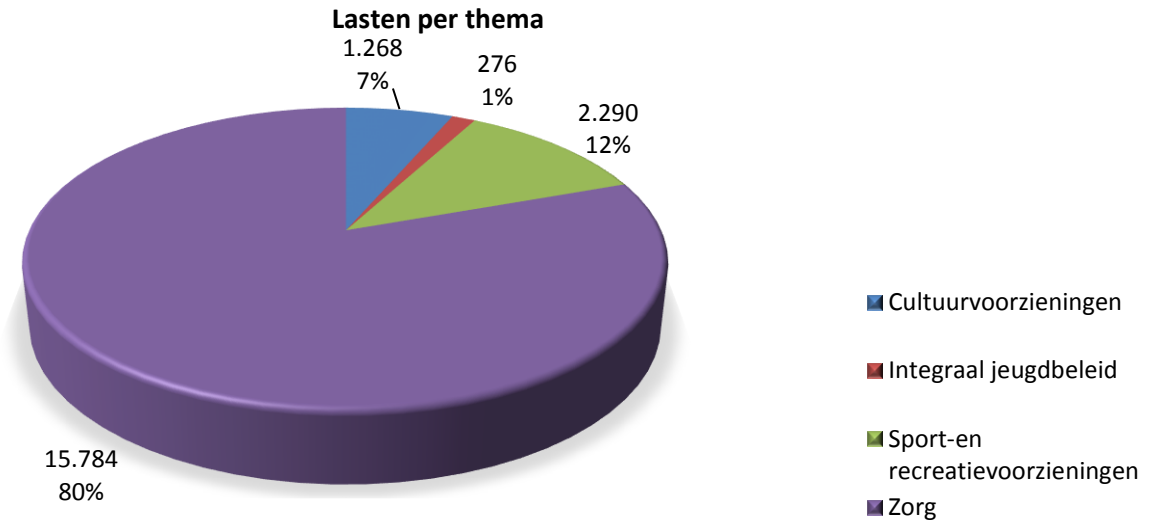
Speerpunten

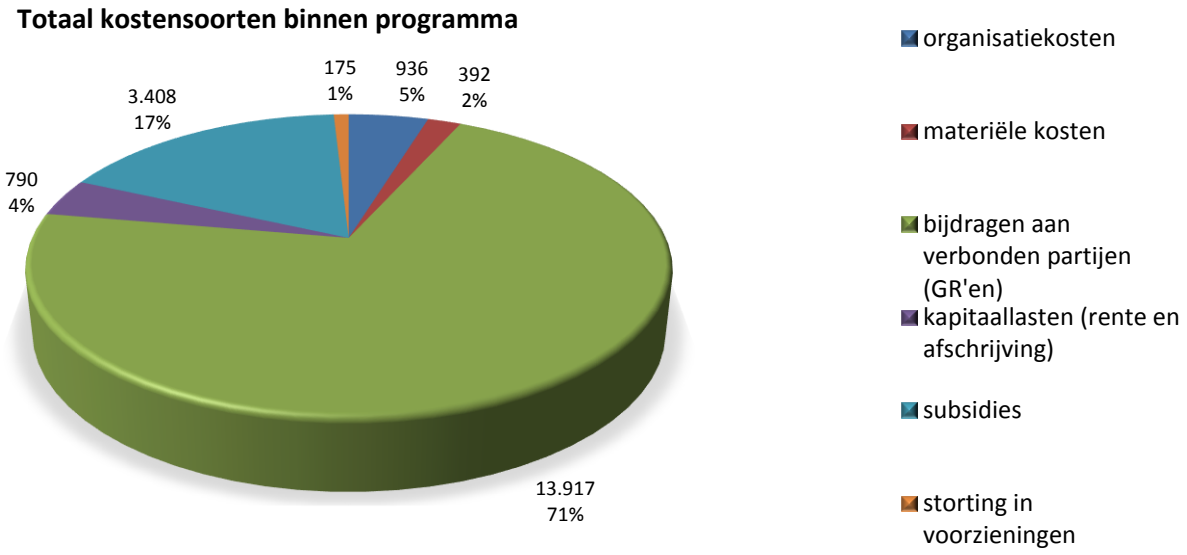
- Inwoners van Sliedrecht leveren naar vermogen een bijdrage aan de samenleving.
- Inwoners van Sliedrecht hebben regie over hun eigen leven. We voorkomen sociale uitsluiting.
- Inwoners van Sliedrecht worden ondersteund in financiële redzaamheid.
- Het sociaal domein wordt verder doorontwikkeld volgens de principes van de transformaties.
- Alle inwoners van Sliedrecht met een motorische, zintuiglijke en/of cognitieve beperking kunnen meedoen in onze samenleving (VN verdrag voor mensen met een beperking).
- Er is passende ondersteuning beschikbaar voor alle mantelzorgers.
- De sociale structuur is zo ingericht dat voor de kwetsbare inwoners van de gemeente Sliedrecht de juiste huisvesting met begeleiding beschikbaar is.
- Voorzieningen op het gebied van cultuur, sport en sociale activiteiten houden we betaalbaar en dicht bij de inwoners. Door te combineren kunnen gebruikers elkaar versterken en worden voorzieningen efficiënter gebruikt.
- We positioneren de bibliotheek als het plein van ontmoeting, kennis en beleving.
- We stimuleren een gezonde leefstijl.

Reguliere taken

- Organiseren van ondersteuning en zorg voor kwetsbare mensen in de samenleving.
- Bevorderen van een gezonde leefstijl.
- Het voeren van helder en transparant subsidiebeleid met duidelijke resultaatafspraken.
- Behouden van toegankelijke en betaalbare voorzieningen op het gebied van sport, cultuur en sociaal.

Overzicht lasten per programma (bedragen x € 1.000,=)

2.1.1 Inleiding

De gemeente is verantwoordelijk voor ondersteuning op het gebied van werk en inkomen (Participatiewet), begeleiding en cliëntenondersteuning (Wmo) en de jeugdzorg (Jeugdwet). In samenwerking met de regio en andere partijen bieden wij voor onze inwoners brede ondersteuning in samenhang aan. Dichtbij de burger, meer ondersteuning op maat en in samenspel met de omgeving zijn daarbij voor ons belangrijke voorwaarden. Het recht op zorg en ondersteuning is op deze manier vervangen door een resultaatverplichting voor gemeenten. Dit betekent dat eigen kracht van cliënten en hun sociale omgeving uitgangspunt is. De gemeente is alleen verplicht een voorziening te treffen en/of ondersteuning te bieden als de burger er zelf niet uitkomt.

Ambitie & Ontwikkelingen 2018

Het sociaal domein is sterk in ontwikkeling. Decentralisaties van verantwoordelijkheden richting gemeenten - en de daarmee gepaarde vermindering van financiële middelen - noodzaakt gemeenten om keuzes te maken bij de invulling van deze taken. Het financieel perspectief voor de komende jaren laat op een aantal terreinen tekorten zien. De afgelopen twee jaren hebben in het teken gestaan van de transities en is er een voorzichtige start gemaakt met de daadwerkelijke transformatie. In 2018 zal meer gestuurd moeten worden op deze transformatie. Meer inzet op vroegsignalering en preventieve ondersteuning om duurdere vormen van zorg te voorkomen is niet alleen beter voor onze inwoners, maar zorgt er ook voor dat het financiële tekort niet verder oploopt.

We willen dit bereiken door optimaal gebruik te maken van de sturingsinstrumenten die wij hebben op de gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast zorgen we ervoor dat onze lokale voorzieningen vindbaar en laagdrempelig zijn voor alle inwoners. We zetten in op het inrichten van een toekomstbestendige sociale infrastructuur voor Sliedrecht.

Naast de al geïmplementeerde transities is de gemeente vanaf 1 januari 2017 verantwoordelijk voor inwoners die voor het eerst een beroep doen op beschermde woonplekken. Dit houdt in dat ondersteuning, bescherming en behandeling zoveel mogelijk in de thuissituatie worden ingezet. Het uitgangspunt is dat kwetsbare mensen meer beschermd gaan wonen in de buurt/wijk, in plaats van in regionale instellingen. De mensen die al gebruikmaken van beschermde woonplekken in de regio, stromen geleidelijk uit naar de gemeente in een tempo dat past bij hun mogelijkheden. De huidige hulpverleningsstructuur wordt hierop aangepast. Om dit mogelijk te maken is in 2017 gestart met de pilot 'beschermd thuis', waarin een aantal cliënten nauwlettend gevolgd wordt om te onderzoeken welke ondersteuningsvragen er zijn en op welke wijze hierop kan worden ingespeeld.

Om een toekomstbestendige en effectieve en efficiënte zorgstructuur te realiseren, is het van belang dat de samenleving wordt voorbereid op de nieuwe rollen van de overheid in de toekomst: een signalerende functie en het organiseren en faciliteren van een vangnet. Dit betekent dat wij gefaseerd een proces op gang brengen om -verantwoord- steeds meer aan de samenleving over te laten. Hierdoor wordt het voor de inwoners vanzelfsprekender voor zichzelf en voor elkaar te zorgen. Dit doen wij onder andere door initiatieven uit de samenleving ruimte te bieden en het beleid nog meer samen met de samenleving te ontwikkelen.

In Sliedrecht constateren wij een aantal specifieke gezondheidsvraagstukken (o.a. alcohol, drugs, overgewicht) waaraan, zoals in het in 2017 vastgestelde gezondheidsbeleid is opgenomen, de nodige aandacht wordt gegeven. Ook hebben we extra aandacht voor de Sliedrechtse jeugd door uitvoering

van het in 2016 vastgesteld jeugdwelzijnsbeleid. Bij het opstellen van beleidsnota's betrekken we de jongeren op een manier die past bij hun leefwereld.

2.1.2 Speerpunten programma sociaal

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen? En wanneer?
Inwoners van Sliedrecht leveren naar vermogen een bijdrage aan de samenleving.	- Implementeren pilot (informele) buurtmakelaar (Q1-Q4) - Uitvoeren mantelzorgbeleid (Q1-Q4) - Betrekken van inwoners en organisaties bij het opstellen van beleid (Q1-Q4) - Opstellen vrijwilligersbeleid (Q1)
Inwoners van Sliedrecht hebben regie over hun eigen leven. We voorkomen sociale uitsluiting.	- Investeren in een efficiënte en effectieve zorgstructuur. De zorgstructuur wordt gemonitord en op basis daarvan zal er ingezet worden op de versterking van aandachtsgebieden (Q1-Q4) - Uitvoeren van het armoedebeleid (Q1-Q4) - Subsidies worden ingezet ter ondersteuning van dit doel door concrete resultaatafspraken te maken (Q1-Q4) - Extra aandacht voor de Sliedrechtse jeugd door uitvoering van het in 2016 vastgesteld jeugdwelzijnsbeleid, op basis van de jaarlijkse monitor (Q1-Q4)
Inwoners van Sliedrecht worden ondersteund in financiële zelfredzaamheid.	- Inwoners van Sliedrecht worden ondersteund in financiële zelfredzaamheid.
Het sociaal domein wordt verder doorontwikkeld volgens de principes van de transformaties.	- Het Sociaal Team is blijvend in ontwikkeling en zet in op deskundigheidsbevordering o.a. door middel van trainingen en lezingen. - Het Sociaal Team investeert samen met haar maatschappelijke partners in een stevig netwerk, om zo vroeg mogelijk te signaleren dat iemand ondersteuning nodig heeft. Zij zorgt voor passende ondersteuning.
Alle inwoners van Sliedrecht met een motorische, zintuiglijke en/of cognitieve beperking kunnen meedoen in onze samenleving (VN- verdrag voor mensen met een beperking).	- Vergroten van toegankelijkheid van informatie, de openbare ruimte en openbare gebouwen (Q1-Q4) - Bouw- en bestemmingsplannen worden getoetst op toegankelijkheid voor mensen met een beperking (Q1-Q4)
Er is passende ondersteuning voor alle mantelzorgers.	- Voortzetten van de mogelijkheid tot respijtzorg (Q1-Q4) - Voortzetten van de ondersteuning van mantelzorgers door middel van dienstencheques (Q1-Q4) - Uitvoeren mantelzorgbeleid (vaststelling in januari 2018, uitvoering Q1-Q4)

De sociale structuur is zo ingericht dat voor de kwetsbare inwoners van de gemeente Sliedrecht de juiste huisvesting met begeleiding beschikbaar is.	- Investeren in voldoende woningen die het voor een brede doelgroep mogelijk maakt om langer thuis te blijven wonen. Woningen moeten makkelijk en kostenefficiënt - niet alleen fysiek, maar ook met zorg op afstand - aangepast kunnen worden (Q1-Q4)
Voorzieningen op het gebied van cultuur, sport en sociale activiteiten houden we betaalbaar en dichtbij de inwoners. Door te combineren kunnen gebruikers elkaar versterken en worden voorzieningen efficiënter gebruikt.	- Het multifunctioneel gebruik van voorzieningen is opgenomen in het subsidiebeleid (Q1-Q4) - Regie voeren op uitvoering armoedebeleid (Q1-Q4)
We positioneren de bibliotheek als het plein van ontmoeting, kennis en beleving.	- Er wordt ingezet op voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid (Q1-Q4) - Continueren van het activiteitenaanbod dat naar aanleiding van de bibliotheekvisie (2016) tot stand is gekomen.
We stimuleren een gezonde leefstijl.	- Uitvoeren en monitoren Lokale paragraaf gezondheidsbeleid 2016-2019 (Q1-Q4) - Uitvoeren en monitoren Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2016-2019 (Q1-Q4) - Uitvoeren Drugsbeleid (Q1-Q4) - Verbindingsfunctionaris verslaving en gezondheid (start begin 2018)

Indicatoren speerpunten

	Nulmeting 2014	Gem. Drecht steden	Score t.o.v. Drecht-steden	2017	2018	2019	2020	Bron
Oordeel burgers over sport, cultuur en recreatie	**6,8**	**6,5**	**+0,3**	**>7,0**	**>7,0**	**>7,0**	**>7,0**	**OCD monitor**
Toelichting: Algemene oordelen van burgers bieden een belangrijk inzicht in het functioneren van een gemeentelijk beleidsprogramma als geheel.								
Percentage inwoners dat vrijwilliger is	**41%**	**43%**	**-2%**	**41%**	**41%**	**41%**	**41%**	**OCD**

2.1.3 Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest Recente Waarde Sliedrecht	Meest Recente Waarde Nederland	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Percentage niet sporter	2014	56,8%	49,9%	RIVM
Jongeren met een delict voor de rechter	2015	1,83%	1,45%	Verweij Jonker Instituut/ Kinderen in Tel
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp	2016	12,9%	10,7%	CBS
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	2015	1,1%	1,2%	CBS
Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	2016	0,4%	0,5%	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO, per 1.000 inwoners	2015	35	58	GMSD

2.1.4 Bijdrage verbonden partijen

Dienst Gezondheid & Jeugd

De Dienst Gezondheid en Jeugd *(onderdelen GGD en BLVS)* voert de taken uit op grond van de Wet Publieke Gezondheid, de Leerplichtwet en de aanpak van Voortijdig Schoolverlaten. Hierbij is aansluiting bij de volgende doelstellingen van de Dienst Gezondheid & Jeugd:

1. Het realiseren van gezondheidswinst en het verminderen van sociaal-economische gezondheidsverschillen.
2. Het bevorderen van ontwikkelingskansen voor, en participatie van inwoners (jeugd en ouderen in het bijzonder).
3. Het zorgen voor bescherming bij huiselijk geweld, het voorkomen en verminderen van sociale uitsluiting en het verbeteren van de kwaliteit van leven van kwetsbare groepen in de samenleving.

Serviceorganisatie Jeugd Zuid Holland Zuid (SOJ ZHZ)

De serviceorganisatie Jeugd is onderdeel van de Dienst Gezondheid en Jeugd en verantwoordelijk voor de inkoop en het contracteren van jeugdhulp dat onder de noemer van de Jeugdwet valt.

Drechtsteden (GR)-Sociale Dienst Drechtsteden

De Sociale Dienst Drechtsteden voert namens de Drechtsteden gemeentelijke taken uit op het terrein van arbeidsparticipatie, maatschappelijke ondersteuning, minimabeleid, budgetadvies en schuldbemiddeling.

Sociale werkvoorziening Drechtwerk

Sociale werkvoorziening Drechtwerk is het samenwerkingsverband van de zes Drechtsteden en als organisatie actief op het gebied van participatie voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en relatief lage loonwaarden. Drechtwerk bevordert het zo veel mogelijk plaatsen van mensen in reguliere bedrijven en sociale ondernemingen. Deels (nog) met haar eigen BV's. Daarbij is zoveel mogelijk sprake van een gewoon bedrijf. Er wordt samengewerkt met Baanbrekend Drechtsteden, de 1-werkgeversbenadering van de Drechtsteden bij de Sociale Dienst Drechtsteden en de verschillende initiatieven in de regio rond werk, participatie en zorg.

Parkschap Nationaal Park de Biesbosch (GR)

Het Parkschap geeft invulling aan activiteiten die bijdragen aan recreatiemogelijkheden, natuurbescherming en behoud van landschapsschoon. In augustus 2017 is een voorstel aan de raad aangeboden om per 1 januari 2018 uit te treden uit deze GR.

2.1.5 Reguliere taken programma Sociaal

Kaders waarbinnen het college werkt

Vigerend beleidskader	Vastgesteld
Algemene subsidieverordening Sliedrecht	Raad, 2016
Subsidiebeleid Sociaal	Raad, 2017
Beleidsrijkregionaal transitie arrangement	Raad, 2014
Beleidsnota 'Peuterspeelzalen in Sliedrecht'	Raad, 2009
Beleidsnota CJG Sliedrecht	Raad, 2010
Jeugdwelzijnsbeleid	Raad, 2015
WMO- beleidsplan	Raad, 2014
Lokaal gezondheidsbeleidsplan 2016-2019	Raad, 2017
Integrale beleidsnota Sport 2006-2010	Raad, 2005
Sociale Visie	Raad, 2016
Bibliotheekvisie	Raad, 2016
Vrijwilligersbeleid	Raad 2018 (verwacht)
Lokaal armoedebeleid	Raad 2017 (verwacht)
Mantelzorgbeleid	Raad 2017 (verwacht)
Nota Drugsbeleid	Raad 2017 (verwacht)

Kengetallen reguliere taken programma sociaal

Naast invulling te geven aan de voornoemde speerpunten doet de gemeente meer voor haar inwoners. Met de middelen die zijn opgenomen in dit programma doen wij onder andere het volgende:

We geven subsidie aan verenigingen en instellingen, waardoor **2.074** jeugdleden kunnen deelnemen aan o.a. sportactiviteiten. De Sliedrechtse bibliotheek heeft **3.317** jeugdleden. We zorgen voor **313** rolstoelvoorzieningen doordat we de WMO middelen beheren, en voorzien momenteel **104** SW-ers van werk. Daarnaast ondersteunen wij **479** uitkeringsgerechtigden via uitvoeringsorganisatie Sociale Dienst Drechtsteden bij het vinden van werk. Wij zorgen er door het organiseren van leerlingenvervoer voor dat **158** Sliedrechtse leerlingen naar diverse scholen voor speciaal onderwijs kunnen. Door het beschikbaar stellen van WMO-middelen verzorgen wij **1.584** vervoersvoorzieningen, zorgen wij voor **552** voorzieningen huishoudelijke hulp en verzorgen wij **50** woonvoorzieningen.

Overzicht baten en lasten per thema programma sociaal

Programma 1: Sociaal

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Cultuurvoorzieningen	1.795	746	-1.048	1.270	579	-691	1.268	586	-682	-685	-688	-647
Integraal jeugdbeleid	276	-	-276	273	-	-273	276	-	-276	-276	-276	-276
Sport-en recreatievoorzieningen	2.411	896	-1.515	2.360	921	-1.439	2.290	941	-1.349	-1.363	-1.356	-1.473
Zorg	14.840	1.713	-13.127	15.162	621	-14.541	15.784	10	-15.774	-15.777	-15.908	-15.930
Geraamd totaal saldo van baten en last	**19.322**	**3.355**	**-15.967**	**19.064**	**2.120**	**-16.944**	**19.618**	**1.537**	**-18.081**	**-18.101**	**-18.229**	**-18.326**
Verrekening met reserves	70	405	335	23	328	305	23	104	81	82	83	84
Geraamd programma resultaat	**19.393**	**3.761**	**-15.632**	**19.087**	**2.449**	**-16.639**	**19.641**	**1.641**	**-18.000**	**-18.019**	**-18.146**	**-18.242**

Programma 2 Economie, onderwijs en arbeidsmarkt

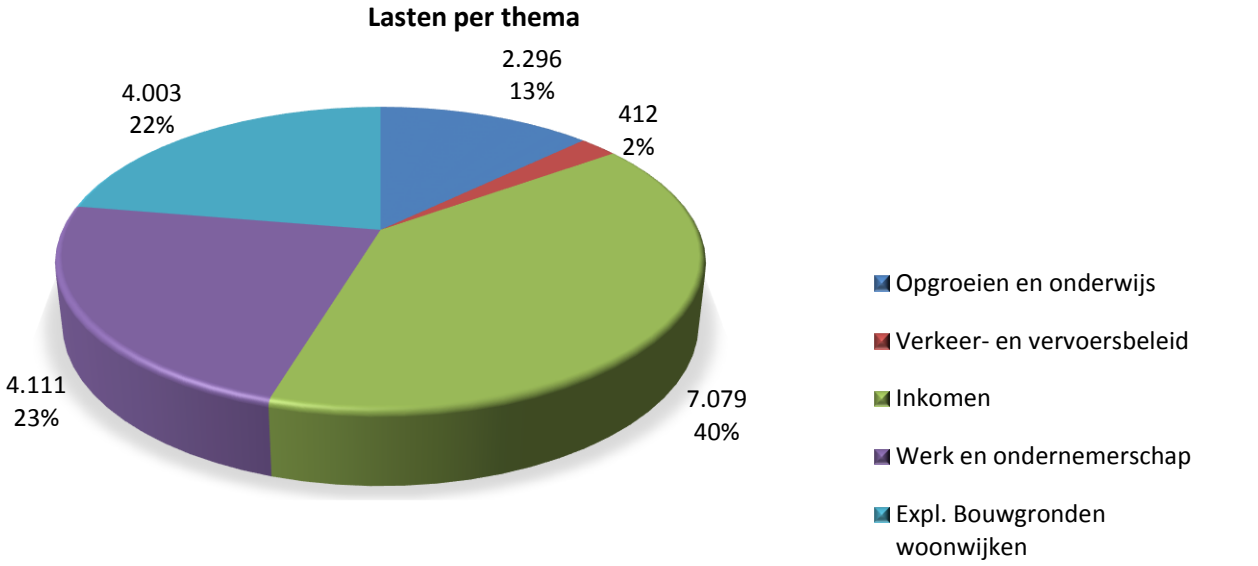
Speerpunten

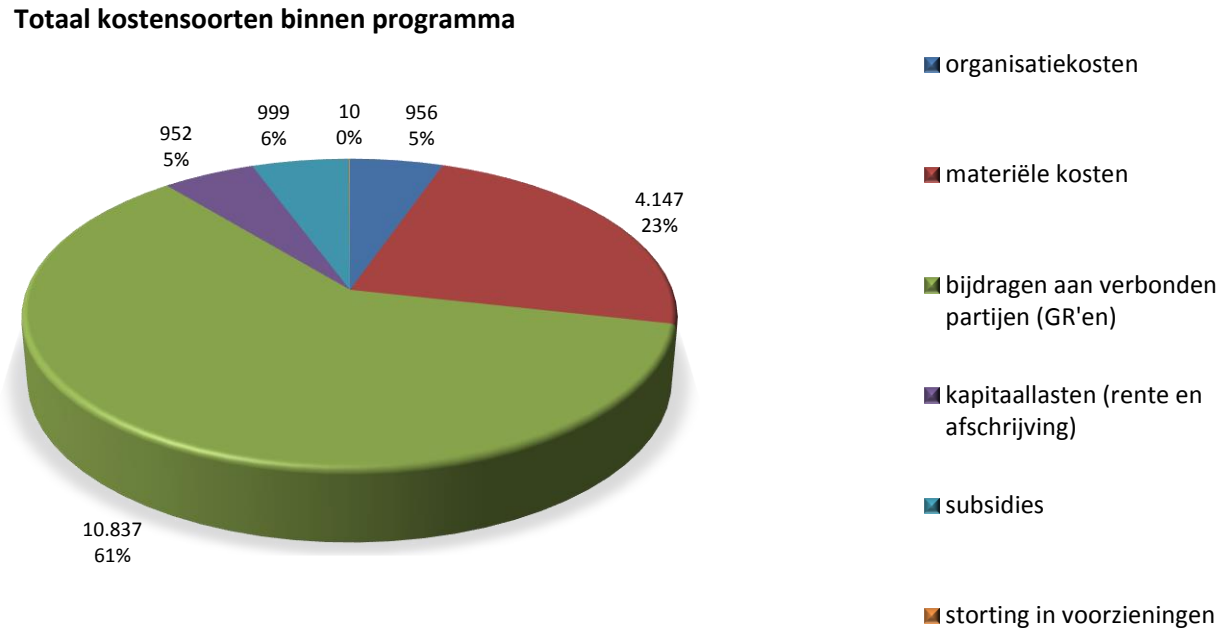
- Realiseren van de vier clusters uit het uitvoeringsprogramma van de economische agenda voor 2018.
- Met de inzet van Sliedrecht Marketing laten we Sliedrecht economisch beter presteren.
- Kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt worden vergroot.
- We laten kinderen hun talenten optimaal benutten.
- De bereikbaarheid van Sliedrecht optimaliseren.

Reguliere taken

- Bedrijfsbezoeken en accountmanagement.
- Faciliteren bedrijfsleven.
- Organiseren leerlingenvervoer.
- Zoveel mogelijk mensen aan het werk helpen.
- Faciliteren van goed onderwijs voor alle kinderen.
- Bestrijden van onderwijsachterstanden.

Overzicht lasten per programma (bedragen x € 1.000,=)

2.2.1 Inleiding

Ambitie & Ontwikkelingen 2018

Economie
De gemeenteraad heeft in mei 2017 de economische agenda Sliedrecht vastgesteld. We vertalen deze agenda naar een 'uitvoeringsprogramma economische agenda 2018' met de volgende hoofdpunten:

- cluster maritieme en industriële bedrijven: samen creëren van een aantrekkelijke en kansrijke locatie in de markt;
- cluster zorg: vooruitstrevend zijn in zorginnovatie;
- retail & leisure: versterking Woonboulevard, waaronder verbetering infrastructuur en versterking ruimtelijke samenhang;
- toerisme & detailhandel: versterking van het centrum samen met ondernemers en andere stakeholders.

Maritieme en industriële bedrijven
We zetten de vestigingsfactoren voor maritieme en industriële bedrijven in Sliedrecht als aantrekkelijke, kansrijke locatie in de markt. We doen dit samen met ons partner DEAL! Ook verkennen we samen met DEAL! hoe we hierin in het bijzonder kunnen acquireren op de duurzame mogelijkheden van dit cluster.

Ook kijken we naar de beschikbaarheid van oeverlocaties voor onze watergebonden industrie en maken we een plan van aanpak gericht op (her-)inrichten van watergebonden en overige bedrijventerreinen met een eigen duurzaam maritiem en industrieel profiel.

Zorg
We werken samen met lokale zorgwerkgevers en met het onderwijs de volgende vragen uit: wat zijn de ambities? – wat kunnen we samen? – hoe sluit het onderwijs hierop aan? – kan product- en diensteninnovatie worden gestimuleerd door verdergaande samenwerking? Deze vragen vertalen we naar een gezamenlijk programma gericht op innovatie van dienstverlening en producten in de zorg.

We organiseren daarvoor een regionale bijeenkomst rondom zorginnovatie; mogelijk leidt dit tot een 'zorginnovatiehuis'.

Retail & leisure
We voeren samen met ondernemers en eigenaren een stappenplan uit, gericht op het organiseren van een betere ruimtelijke samenhang en versterking van de synergie van woongerelateerde winkels. We zoeken hierin samenwerking op met het provinciaal bestuur.

Toerisme & detailhandel
We faciliteren en activeren nieuwe formules, nieuwe vormen van dienstverlening en/of nieuwe horecafaciliteiten in het centrum van ons dorp. We werken een programma 'De Nieuwe Winkelstraat' uit samen met ondernemers, eigenaren en andere stakeholders rondom het Burgemeester Winklerplein en aan de Kerkbuurt.

Arbeidsmarkt
Gemeenten hebben volgens de Participatiewet een taak om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen in het vinden van werk. De uitvoering van deze taak is overgedragen aan de Sociale Dienst Drechtsteden die via Baanbrekend Drechtsteden bemiddelt tussen werkgevers en werknemers. Naast deze regionale inzet willen we lokaal extra inzet plegen op de ondersteuning van deze doelgroep. Hiervoor is in 2017 een netwerksamenwerking opgezet tussen de leerwerkbedrijven in Sliedrecht. Dit gaat voornamelijk om participatieplekken. Ook zetten we in op een samenwerking tussen gemeente en Sliedrechtse ondernemers om meer kansen te bieden voor de doelgroep met een verdienvermogen van hoger dan 50%.

Onderwijs

De visie onderwijs en educatie benoemt speerpunten, zoals een sterkere verbinding tussen (passend) onderwijs en jeugdhulp en inzet op onderwijsachterstandenbeleid.
In gezamenlijkheid wordt ernaar gestreefd om voor ieder kind een passende plek te vinden in het onderwijs. Om dit te bereiken wordt de relatie tussen onderwijs en jeugdhulp verbeterd, bijvoorbeeld door middel van de leertafel en frequente afstemming met het samenwerkingsverband.

Het inzetten op kwaliteit en een groter bereik van voor- en vroegschoolse educatie blijft onverminderd belangrijk. Door de uitvoering van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst VVE wordt het integrale aanbod versterkt en verloopt de doorgaande leerlijn beter. Het VVE-beleid, de afspraken, de uitvoering en de resultaten worden jaarlijks geëvalueerd om een kwalitatief sterk aanbod te blijven garanderen.

We zetten in op een goede aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt. Het Griendencollege draagt hieraan bij door het leveren van basisvaardigheden, in toenemende mate ook voor jongeren die deze aansluiting dreigen te missen. We verkennen of, en zo ja hoe, we het Griendencollege kunnen faciliteren bij deze (onderwijskundige) doorontwikkeling.

Samen met het Griendencollege willen we leerlingen ook de kans geven om kennis te maken met bedrijven en instellingen in Sliedrecht. Dit doen we onder andere door het (mede) organiseren van de techniekroute en het faciliteren van de onderwijsroute en Grienden on Stage. Op deze manier kunnen jongeren zich oriënteren op hun toekomstige loopbaan.

In 2018 wordt in coproductie met het onderwijs gewerkt aan de uitvoering van het actieprogramma onderwijs 2017-2020, uitgesplitst in veiliger onderwijs (o.a. sociale veiligheid, mediawijsheid, verkeersveiligheid) en vaardiger onderwijs (o.a. techniek/ICT/wetenschap, 21^{e} eeuwse vaardigheden).

2.2.2 Speerpunten programma economie, onderwijs en arbeidsmarkt

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen? En wanneer?
Realiseren van de vier clusters uit het uitvoeringsprogramma van de economische agenda voor 2018.	- **Cluster maritieme & industriële bedrijven:** - (Maritieme) industrie als aantrekkelijke en kansrijke locatie in de markt zetten (Q1-Q4). - Beschikbaarheid van oeverlocaties voor watergebonden industrie vergroten (Q1-Q4). **Cluster zorg:** - Vooruitstrevend zijn in zorginnovatie (Q1-Q4). **Cluster retail & leisure:** - Versterking Woonboulevard, waaronder versterking ruimtelijke samenhang (Q1-Q4). **Cluster toerisme & detailhandel:** - Versterking van het centrum samen met ondernemers en andere stakeholders (Q1-Q4).
Met de inzet van Sliedrecht Marketing laten we Sliedrecht economisch beter presteren.	- De vier clusters bepalen hoe zij Sliedrecht Marketing inzetten voor het bereiken van hun doelen (Q1-Q4). - Zichtbaarheid van Sliedrecht vanaf A15 verbeteren. - Plaatsen kunstwerken openbare ruimte (Q1-Q4).
Kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt worden vergroot.	- Inwoners met een achterstand tot de arbeidsmarkt, voortijdig schoolverlaters en niet-uitkeringsgerechtigden zoveel mogelijk laten participeren in de samenleving van Sliedrecht. Dit doen we door te werken met een lokaal platform voor matching en begeleiding op participatieplekken in samenwerking met bestaande partijen (Q1). - Inzetten op samenwerking met Sliedrechtse ondernemers om kansen voor de doelgroep te vergroten (Q1-Q4).
We laten kinderen hun talenten optimaal benutten.	- Versterken VVE beleid (voor- en vroegschoolse educatie) en ontwikkelen VVE monitor (Q1-Q4). - Versterking aansluiting onderwijs/jeugdhulp (Q1-Q4).
De bereikbaarheid van Sliedrecht optimaliseren.	- Onze invloed benutten bij dossiers zoals de verbreding van de A15, de verdere ontwikkeling van de Waterbus en de realisatie van de openbaar vervoersconcessie (Q1-Q4).

Indicatoren speerpunten

	Nulmeting 2014	Gem. Drecht steden	Score t.o.v. Drecht-steden	2017	2018	2019	2020	Bron
Rapportcijfer voor ondernemers-klimaat	**7,1**	**6,8**	**+0,3**	**7,6**	**7,8**	**7,8**	**7,8**	**OCD monitor**

Toelichting: Het meten van het ondernemersklimaat heeft betrekking op de tevredenheid van ondernemers over het functioneren van de gemeente. Het gaat dan onder andere over de dienstverlening en de bereikbaarheid

2.2.3 Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest recente waarde Sliedrecht	Meest recente waarde Nederland	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Functiemenging[1]	2016	58,5%	52,1%	LISA
Bruto gemeentelijk product[2]	2013	105	100	Atlas voor gemeenten
Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners	2016	103,7	134	LISA
Absoluut verzuim per 1000 leerlingen	2016	1,01	2,01	DUO
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	2016	21,44	26,88	DUO
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	2014	1,7%	2,0%	DUO
Banen per 1.000 inwoners	2015	954,9	744,0	LISA
Netto arbeidsparticipatie	2015	68,5	65,8	CBS
Achterstandsleerlingen	2012	13,46%	11,61%	Verweij Jonker Instituut/ Kinderen in Tel
Werkloze jongeren	2012	0,49%	1,52%	Verweij Jonker Instituut/ Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezinnen	2012	5,86%	6,58%	Verweij Jonker Instituut/ Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners	2015	31,9	41,3	CBS
Personen met een lopend re-integratietraject per 1.000 inwoners	2015	7,0	15,0	CBS
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	2013	20,6	6,0	Basisregistratie adressen en gebouwen
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig *	2014	5%	8%	VeiligheidNL
Overige verkeersongevallen met een gewonde fietser *	2014	14%	9%	VeiligheidNL

** Verkeers- en vervoersbeleid is onderdeel van het programma economie, arbeidsmarkt en onderwijs*

Toelichting Indicatoren:

[1]Functiemenging: De functiemengingsindex weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tusen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

[2]Bruto gemeentelijk product: is het aantal banen per inwoner vermenigvuldigd met de gemiddelde toegevoegde waarde (oftewel productiviteit per baan) van die banen. Hierbij wordt rekening gehouden met lokale verschillen in productiviteit als gevolg van de bedrijfsomvang en de aard van de bedrijfsactiviteiten. Het verschil in activiteiten en bedrijfsomvang bepaalt of gemeenten een hogere of lagere gemiddelde productiviteit per baan, werknemer of inwoner hebben.

2.2.4 Bijdrage verbonden partijen

Drechtsteden (GR)

Drechtsteden behartigt de gemeenschappelijke regionale belangen voor dit programma op de volgende terreinen:

- fysieke thema's die gekoppeld zijn aan economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme en
- sociale thema's die gekoppeld zijn aan onderwijs, kennisinfrastructuur en arbeidsmarkt (participatie)

Dienst Gezondheid & Jeugd (GR)

De Dienst Gezondheid & Jeugd voert de taken uit op grond van de Wet Publieke Gezondheid, de Leerplichtwet en de aanpak van Voortijdig Schoolverlaten. Hier is aansluiting bij de volgende doelstelling van de Dienst Gezondheid & Jeugd:

- Het bevorderen van ontwikkelingskansen voor, en participatie van inwoners (jeugd en ouderen in het bijzonder). Denk aan de leerplicht en voortijdige schoolverlaters.

2.2.5 Reguliere taken programma Economie, arbeidsmarkt en onderwijs

Kaders waarbinnen het college werkt	
Vigerend beleidskader	**Vastgesteld**
Economische agenda Sliedrecht	Raad, 2017
Visie Kerkbuurt	Raad, 2011
Regionale bedrijventerreinenstrategie	Drechtraad, 2016
Regionale kantorenstrategie	Drechtraad, 2013
Regionaal detailhandelsbeleid	Drechtraad, 2014
Visie onderwijs en educatie Sliedrecht 2012-2020	Raad, 2012
Verordening leerlingenvervoer	Raad, 2014
1e Wijziging Verordening voorzieningen Huisvesting onderwijs	Raad, 2017
Integraal huisvestingsplan	Raad, 2013
Visie Brede Scholen Sliedrecht	Raad, 2013
Verkeers- en mobiliteitsplan Sliedrecht	Raad, 2017
Fietsbeleidsplan Sliedrecht	Raad, 2011
Mobiliteitsplan Drechtsteden	Drechtraad 2011
Parkeernota	Raad 2009

Beleid en uitvoering voor uitkeringen, minimabeleid, etc. zijn overgedragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden en daarom niet in dit overzicht opgenomen.

Kengetallen reguliere taken programma Economie, arbeidsmarkt en onderwijs

Naast invulling te geven aan de voornoemde speerpunten doet de gemeente meer voor haar inwoners. Met de middelen die zijn opgenomen in dit programma doen wij onder andere het volgende:

De gemeente Sliedrecht kent **4** bijzondere scholen, **3** openbare scholen, **4** scholen voor speciaal onderwijs en **1** school voor voortgezet onderwijs. In totaal heeft het basisonderwijs in Sliedrecht **2.249** leerlingen. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. De gemeente Sliedrecht zorgt verder onder andere voor **38** standplaatsvergunningen, zodat er in de gemeente Sliedrecht een markt kan plaatsvinden.

Overzicht baten en lasten per thema programma economie, arbeidsmarkt en onderwijs

Programma 2: Economie, arbeidsmarkt en onderwijs

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Opgroeien en onderwijs	2.987	427	-2.560	2.360	334	-2.026	2.296	334	-1.963	-1.939	-1.916	-1.912
Verkeer- en vervoersbeleid	3.190	2.466	-724	1.116	688	-428	412	89	-322	-481	-500	-497
Inkomen	6.395	5.523	-872	6.552	5.593	-959	7.079	6.058	-1.021	-910	-831	-756
Werk en ondernemerschap	4.482	156	-4.326	6.028	183	-5.846	4.111	85	-4.026	-3.769	-3.568	-3.456
Expl. Bouwgronden woonwijken	2.749	1.710	-1.040	2.494	1.911	-583	4.003	4.068	65	70	76	82
Geraamd totaal saldo van baten en last	**19.804**	**10.282**	**-9.522**	**18.550**	**8.709**	**-9.841**	**17.901**	**10.634**	**-7.267**	**-7.028**	**-6.739**	**-6.540**
Verrekening met reserves	115	1.098	983	403	2.983	2.579	307	256	-51	-14	-50	-59
Geraamd programma resultaat	**19.919**	**11.380**	**-8.539**	**18.953**	**11.691**	**-7.262**	**18.209**	**10.890**	**-7.318**	**-7.042**	**-6.789**	**-6.598**

Programma 3 Ruimte

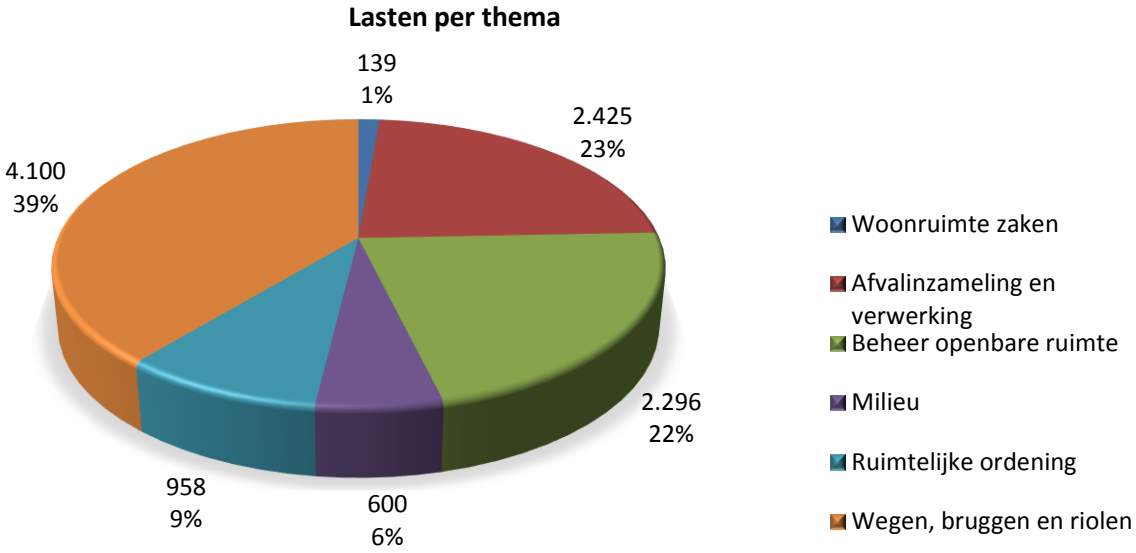
Speerpunten

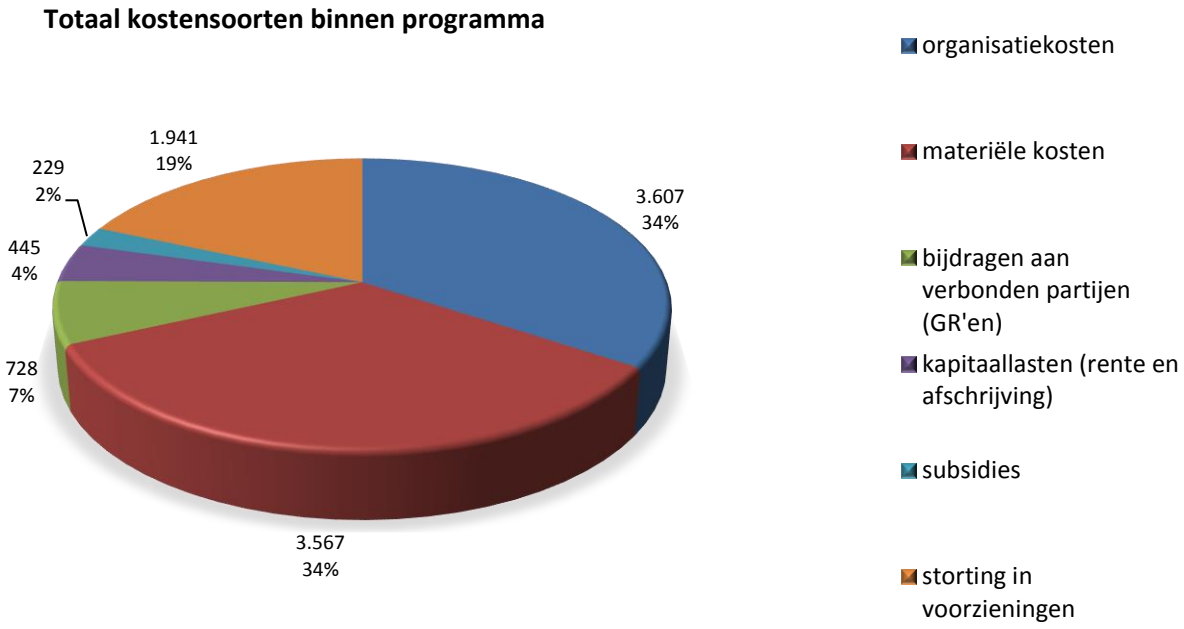
- Opstellen van een lokale uitvoeringsparagraaf voor de Woonvisie.
- Verbeteren kwaliteit spelen, sporten en ontmoeten in de buurt.
- Keuzes maken in maatregelen voor de middellange termijn op het gebied van mobiliteit.
- Voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet.
- Versterken van de waterhuishouding.
- Borgen van de Sliedrechtse belangen in het kader van de revisievergunning en actualisaties/onderzoeksverplichting- en Chemours/DuPont.
- Vaststellen van een duurzaamheidsvisie 2050 met uitvoeringsprogramma.

Reguliere taken

- Efficiënt beheren van de openbare ruimte.
- Actualiseren van bestemmingsplannen/doorlopen van ruimtelijke procedures.
- Borgen wettelijke eisen voor luchtkwaliteit, geluid etc.
- Zorgen voor een passende woningvoorraad.
- Beoordelen en afhandelen vergunningsaanvragen (deels programma 4).
- Uitvoeren van de korte termijn maatregelen uit de mobiliteitsvisie.

Overzicht lasten per programma (bedragen x € 1.000,=)

2.3.1 Inleiding

Ambitie & Ontwikkelingen 2018

Programma 3 omvat alle producten van de gemeente Sliedrecht op het gebied van bouwen, wonen en de daarbij behorende leefomgeving, zoals het maken van bestemmingsplannen en meldingen in de buitenruimte. In dit programma houden we als gemeente zelf de regie, maar we maken veel gebruik van de markt en/of de samenwerking in de Drechtsteden.

Een belangrijk onderwerp in 2018 is het, in vervolg op de regionale Woonvisie, vaststellen van een lokale uitvoeringsparagraaf. Hierin dient een lokale vertaling van de regionale ambities plaats te vinden. Zoals in de Kadernota al is aangegeven is besluitvorming over deze lokale uitvoeringsparagraaf hét moment om keuzes te maken voor de toekomst op het gebied van wonen. De regionale ambitie is onder andere gericht op een schaal– en kwaliteitssprong. Op welke manier kan Sliedrecht hieraan bijdragen? De regionale woonvisie sluit aan bij de ambities van de Drechtsteden om economisch sterker te worden, het gebied aantrekkelijk te maken en zorg te dragen voor zelfredzaamheid van haar inwoners. Dit in relatie tot onder andere de Groeiagenda waarbij de regio inzet op 25.000 extra woningen. Lokaal kunnen we bijdragen aan realisatie van deze ambities door keuzes te maken als: op hoeveel extra woningen gaat Sliedrecht inzetten? Met welk type woonmilieu? En welk type woonsegment is daarbij wenselijk? Waar kan ruimte gecreëerd worden voor woningbouw? Maar ook keuzes rondom levensloopbestendig bouwen en het huisvesten van specifieke doelgroepen mogen hierin niet ontbreken.

Een ander belangrijk onderwerp voor 2018 is duurzaamheid. In de tweede helft van 2017 zijn wij gestart met het betrekken van inwoners, bedrijven en andere partijen bij het ontwikkelen van onze visie op duurzaamheid. Begin 2018 zal er een Duurzaamheidsvisie 2050 en een uitvoeringsprogramma ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraad. In de loop van 2018 kan worden gestart met het uitvoeren van maatregelen op het gebied van duurzaamheid.

In 2018 werken wij verder aan de voorbereiding van de invoering van de Omgevingswet. Op 20 juni 2017 is besloten een combinatie van de calculerende en onderscheidende strategie te hanteren bij de invoering van de Omgevingswet. In 2018 wordt een voorstel voor een Omgevingsvisie opgesteld en wordt in een deelgebied een pilot Omgevingsplan gestart. De invoering van de Omgevingswet loopt echter opnieuw vertraging op. Het ministerie heeft bericht dat de inmiddels al uitgestelde invoeringsdatum van 1 januari 2018 naar 2019, ook niet gehaald zal worden. Een nieuwe invoeringsdatum is vooralsnog niet bepaald.

Sinds de uitkoopregeling voor woningen onder een hoogspanningslijn in 2017 van start is gegaan, hebben zeven woningeigenaren aangegeven gebruik te maken van de regeling. In de uitvoering van de regeling onderscheiden wij twee fases. De eerste fase is het aankopen van woningen en het beheren van de aangekochte woningen. De tweede fase bestaat uit het slopen van de woningen die aangekocht zijn. In 2018 zal – in vervolg op de acties die zijn gestart in 2017 – de nadruk liggen op het aankopen en beheren van woningen.

De werkzaamheden aan kleine knelpunten in het wegennetwerk (vastgesteld in het Verkeers- en Mobiliteitsplan) worden ook dit jaar uitgevoerd. Daarnaast wordt samen met de bewoners en bedrijven gewerkt aan het concreet bedenken van oplossingen voor de grotere mobiliteitsknelpunten in het dorp.

Sliedrecht moet er netjes uitzien. Het basisniveau is door de raad vastgesteld. De beheerplannen zijn op orde en er wordt volop mee gewerkt.

Het blijft een uitdaging om altijd de afgesproken beeldkwaliteit in de openbare ruimte te halen voor het groen en het onkruid in verhardingen. Door bij de buitendienst herschikking van taken toe te passen, is een team geformeerd dat ook bij piekbelasting in het groenbeheer adequaat kan ingrijpen. Om daarnaast versleten groen eerder te kunnen vervangen en op sleutelposities het groen zodanig om te vormen dat dit de beeldkwaliteit ten goede komt, is de groenimpuls vastgesteld om in meerdere jaren op locaties zoals de toegangswegen, ontsluitingswegen en bijzondere (verblijf)locaties te kunnen investeren in de leefomgeving.

2.3.2 Speerpunten programma ruimte

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen? En wanneer?
Opstellen van een lokale uitvoeringsparagraaf voor de regionale Woonvisie.	- Na vaststelling van de regionale Woonvisie 2017 door de Drechtraad gaan alle individuele gemeenten uit de regio een lokale uitvoeringsparagraaf opstellen. Dit is een lokale vertaling van de regionale ambities. Elke gemeente geeft hiermee concreet aan welke bijdrage zij levert aan de uitvoering van de regionale Woonvisie. We halen hiervoor vooraf input op bij de gemeenteraad.
Verbeteren kwaliteit spelen, sporten en ontmoeten in de buurt.	- In het speelplekkenplan 'Speelruimte in kwaliteit' uit 2016 is een uitvoeringsprogramma voor vijf jaren opgenomen We realiseren per buurt een centrale speel-/sport ontmoetingsplaats, met daarbij ondersteunende speelplekken. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt aangegeven welke buurten in 2018 aangepakt worden (Q1-Q4).
Keuzes maken in maatregelen voor de middellange termijn op het gebied van mobiliteit.	- In 2017 is het Verkeers- en Mobiliteitsplan vastgesteld en is het onderzoek gestart naar oplossingen voor problematiek op de middellange termijn. Samen met inwoners zijn de problemen en oplossingen verkend en aangedragen. In 2018 maken we de balans op en nemen we beslissingen om ook in de toekomst Sliedrecht leefbaar en bereikbaar te houden.
Voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet.	- We stellen een Omgevingsvisie op en starten met een pilot Omgevingsplan (deelgebied).
Versterken van de waterhuishouding.	- Bij het onderhoud aan wegen wordt minder opgehoogd dan voorheen om meer berging van regenwater te realiseren. Ook bij de waterkanten en in de groenstroken wordt rekening gehouden met waterberging in de vorm van plas-drasbermen en het laag houden van groenstroken om water te kunnen bufferen.
Verbeteren van kwaliteit groen in de buitenruimte (groenimpuls).	- Hoofdwegen-structuur aantrekkelijkere uitstraling geven door vervangen grasbermen door toepassing van vaste planten en siergrassen vergelijkbaar met middenberm Rembrandtlaan-West.

	- Hoofdwegen-structuur aantrekkelijkere uitstraling geven door de (midden)bermen met gras te verfraaien met toepassing van bollen. - Grasbermen aantrekkelijkere uitstraling geven door extensief gras om te vormen naar natuurvriendelijk gras. - Te natte delen in groenstroken aanpakken, waaronder Groenenweer/Tolsteeg en Valkhof. Waarbij het bijkomend voordeel is dat de verblijfsgebieden aantrekkelijker gemaakt kunnen worden en de belevingswaarde en gebruikswaarde toeneemt. - Toepassen asfalt in groenstroken in plaats van onderhoudsgevoelige paden.
Borgen van de Sliedrechtse belangen in het kader van de revisievergunning en actualisaties/onderzoeks-verplichtingen Chemours/DuPont.	- We zetten in op verdere aanscherping van de emissies van schadelijke stoffen (waaronder GenX) naar lucht en water in relevante vergunningprocedures. Met name geldt dit voor de in 2018 te verlenen revisievergunningen voor Chemours/DuPont. Waar uitfasering van stoffen mogelijk is, of minder voor de gezondheid schadelijke alternatieven kunnen worden gebruikt, zal worden voorgesteld om dit op te nemen in de vergunningaanvraag (Q1 - Q4). Zo nodig zullen we gebruik maken van rechtsmiddelen om verdere aanscherping af te dwingen. - We beoordelen en reageren op rapporten van Chemours met (terugkerend) onderzoek naar verdere reductiemogelijkheden van emissies van gevaarlijke stoffen. De besluiten die hierop genomen worden zijn appellabel. We betrekken dit bij de beoordeling van de komende vergunningaanvragen voor revisievergunningen en de daarop te nemen besluiten (Q1-Q4).
Vaststellen van een duurzaamheids-visie met uitvoeringsprogramma.	- Begin 2018 bieden wij een Duurzaamheidsvisie 2050 met uitvoeringsprogramma ter vaststelling aan de gemeenteraad aan.

Indicatoren speerpunten	Nulmeting 2014	2018
Nette openbare ruimte		
	% inwoners dat het eens is dat de wegen, paden, en pleintjes goed onderhouden zijn	
Sliedrecht moet er netjes uitzien. We bepalen het basisniveau samen met onze inwoners, zij worden in staat gesteld zelf een hoger niveau te organiseren voor hun buurt of straat	73,7 %	75 %
	% inwoners dat het eens is dat de perken, plantsoenen en parken goed onderhouden zijn	
	67,3 %	70 %

Indicatoren speerpunten	Nulmeting 2014	2018
Kindvriendelijke wijken		
	% de inwoners dat het eens is met goede speelplekken voor kinderen in de woonomgeving	
Speelplaatsen worden onder de loep genomen en waar nodig aangepast	63%	70 %

2.3.3 Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest recente waarden Sliedrecht	Meest recente waarden Nederland	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Omvang huishoudelijk restafval kg per inwoner	2015	192	200	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	2015	0,9%	11,8%	RWS

2.3.4 Bijdrage verbonden partijen

Drechtsteden (GR)

Drechtsteden behartigt de gemeenschappelijke regionale belangen voor dit programma op de volgende terreinen:

- volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen, publieke infrastructuur, economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR)

1. De Omgevingsdienst verricht adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden op het gebied van de zorg voor het milieu en de leefomgeving en programma's en projecten op het gebied van milieu en de leefomgeving.
2. De Omgevingsdienst voert voor het college in elk geval de volgende taken en bevoegdheden uit, met inachtneming van het vastgestelde beleid:
   a. de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de in artikel 5.1 van die wet genoemde wetten;
   b. de milieutaken op grond van andere wet- en regelgeving dan genoemd onder a, voor zover een of meer gemeenten besluiten tot mandatering van deze taken en bevoegdheden aan de Omgevingsdienst;
   c. de Algemene wet bestuursrecht en andere relevante regelgeving betreffende de procedures in samenhang met de taken genoemd onder a en b, met inbegrip van het adviseren, ondersteunen en vertegenwoordigen van de colleges in bezwaar- en beroepsprocedures;
   d. de Wet op de economische delicten en het coördineren van (opsporings-) overlegverbanden.

ROM-D N.V.

Het versterken van de economische ontwikkeling van de Drechtsteden.

MerwedeLingelijn BV

Het (her)ontwikkelen en onderhouden van treinstations.

GEVUDO/NV Huisvuilcentrale NH (GR)

Het verwerken van het huishoudelijk afval van Sliedrecht en levert daarmee vanuit milieu verantwoord afvalbeheer een bijdrage aan een duurzame leefomgeving. De gemeente zamelt het afval zelf in en transporteert deze naar de HVC opvanglocatie te Dordrecht.

Dienst Gezondheid & Jeugd (GR)

De Dienst Gezondheid & Jeugd voert de taken uit op grond van de Wet Publieke Gezondheid, de Leerplichtwet en de aanpak van Voortijdig Schoolverlaten. Hier is de aansluiting bij de volgende doelstelling van de Dienst Gezondheid & Jeugd:

- Het realiseren van gezondheidswinst en het verminderen van sociaal economische verschillen.

2.3.5 Reguliere taken programma Ruimte

Kaders waarbinnen het college werkt	
Vigerend beleidskader	**Vastgesteld**
Structuurvisie Sliedrecht 2020	Raad, 2013
Bestemmingsplannen	Diversen
Nota Grondbeleid Sliedrecht 2015 (Inclusief Kostenverhaal)	Raad, 2015
Nota Prijsbeleid Vastgoed en Gronden Sliedrecht 2015	Raad, 2015
Groenbeleidsplan Sliedrecht 2015	Raad, 2015
Huisvestingsverordening gemeente Sliedrecht 2015	Raad, 2015
Huisvestingsverordening voor Woonwagenstandplaatsen	Raad, 1999
Verordening op de Monumentencommissie Sliedrecht 2007	Raad, 2007
Verordening Startersleningen 2015	Raad, 2015
Verordening Duurzaamheidslening Sliedrecht 2010	Raad, 2010
Duurzaamheidsagenda 2014-2018	Raad, 2014
Beleidsvisie externe veiligheid Gemeente Sliedrecht	Raad, 2015
Besluit Routering Gevaarlijke Stoffen Sliedrecht	Raad, 2015
Afvalstoffenverordening Sliedrecht 2015	Raad, 2014
Afvalbeleidsplan	Raad, 2014
Gemeentelijk rioleringsplan 2011-2018	Raad, 2011
Beleidsplan onderhoud wegen	Raad, 2014
Beleidsplan onderhoud bruggen	Raad, 2014
Beleidsplan onderhoud verlichting	Raad, 2014
Woonvisie Drechtsteden 2010-2020	Drechtraad 2009
Woonvisie Sliedrecht	Raad, 2008
Speelplekkenplan	Raad, 2016

Kengetallen reguliere taken programma Ruimte

Naast invulling te geven aan de voornoemde speerpunten doet de gemeente meer voor haar inwoners. Met de middelen die zijn opgenomen in dit programma doen wij onder andere het volgende:

De gemeente verleent jaarlijks ongeveer **170** omgevingsvergunningen. De gemeente zorgt voor de instandhouding van de **45** gemeentelijke monumenten en **8** rijksmonumenten, en ontvangt daar jaarlijks advies over van de monumentencommissie. De gemeente heeft ongeveer **9.000** bomen, **227.339** m² planten en **538.006** m² gras in beheer en onderhoud. Naast de groenvoorziening zorgt de gemeente voor de plaatsing, het beheer en het onderhoud van **58** civieltechnische kunstwerken, zoals bruggen en viaducten, en **245.742** m² asfaltwegen en **867.187** m² elementverhardingen. In totaal worden **126** gemalen, **7.768** kolken, **5.000** inspectieputten, en **140** kilometer gemengd riool en **50** kilometer HWA riolering beheerd en onderhouden door de gemeente, en gezamenlijk met het Waterschap worden **163** duikers onderhouden. Deze voorzieningen zorgen voor de afvoer van (afval-)water. Voor de afvoer van hemelwater zorgen wij, samen met het waterschap Rivierenland, voor het beheer van **207.688** m² watergangen. De Sliedrechtse wegen worden verlicht door **4.418** lantarenpalen en op de openbare weg zorgen wij voor **3.180** verkeersborden en **625** straatnaamborden. We krijgen jaarlijks ruim 300 meldingen van inwoners van de gemeente over de openbare verlichting. Overige meldingen in de openbare ruimte, jaarlijks ongeveer 1.400 stuks, worden door de gemeente behandeld en leiden tot dagelijks beheer en onderhoud. We handhaven op de meldingen van inwoners en bedrijven op het gebied van milieu, jaarlijks ongeveer **55** stuks. Wij zien toe op het scheiden van afval, en proberen het huidige scheidingspercentage (**60**%) te verhogen.

Overzicht baten en lasten per thema programma ruimte

Programma 3: Ruimte

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Woonruimte zaken	558	402	-156	188	58	-130	139	44	-95	-95	-95	-95
Afvalinzameling en verwerking	2.907	2.685	-223	2.388	2.667	279	2.425	2.692	268	263	275	266
Beheer openbare ruimte	3.031	870	-2.160	2.284	528	-1.756	2.296	514	-1.783	-1.745	-1.762	-1.779
Milieu	766	2	-764	651	-	-651	600	-	-600	-600	-600	-600
Ruimtelijke ordening	1.588	600	-988	1.074	633	-441	958	507	-451	-427	-408	-388
Wegen, bruggen en riolen	6.440	4.292	-2.148	4.589	2.799	-1.790	4.100	2.812	-1.288	-1.336	-1.364	-1.375
Geraamd totaal saldo van baten en last	**15.290**	**8.852**	**-6.439**	**11.174**	**6.684**	**-4.489**	**10.518**	**6.569**	**-3.949**	**-3.940**	**-3.954**	**-3.971**
Verrekening met reserves	478	848	370	531	771	240	1.490	726	-764	-726	-703	-674
Geraamd programma resultaat	**15.768**	**9.700**	**-6.068**	**11.705**	**7.456**	**-4.249**	**12.008**	**7.295**	**-4.713**	**-4.666**	**-4.657**	**-4.645**

Programma 4: Bestuur, organisatie en veiligheid

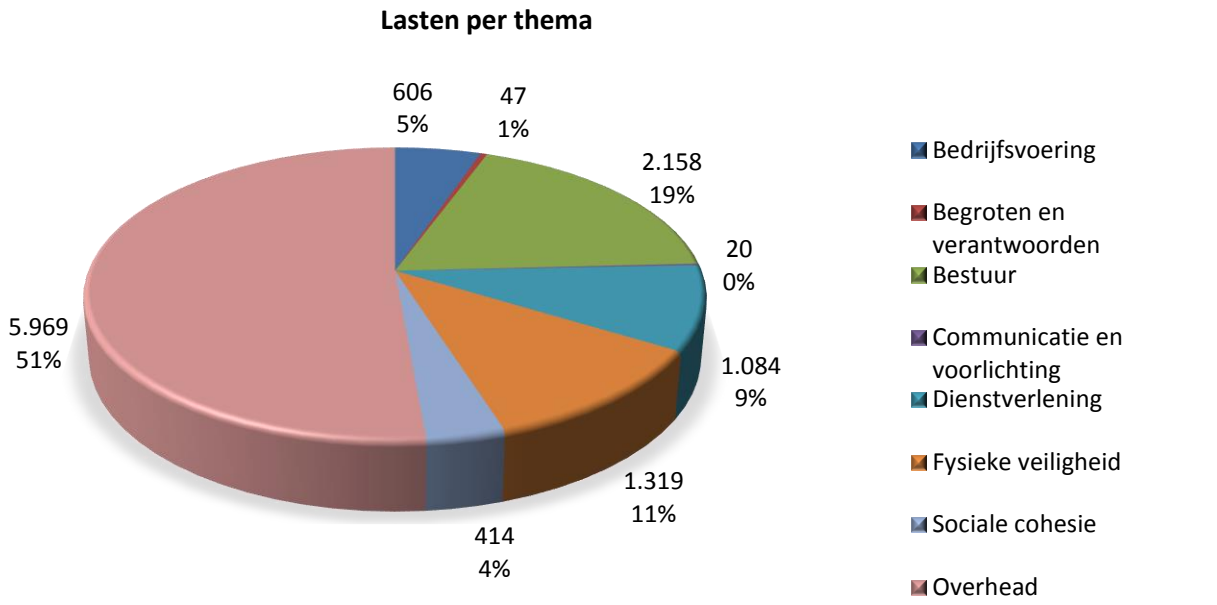
Speerpunten

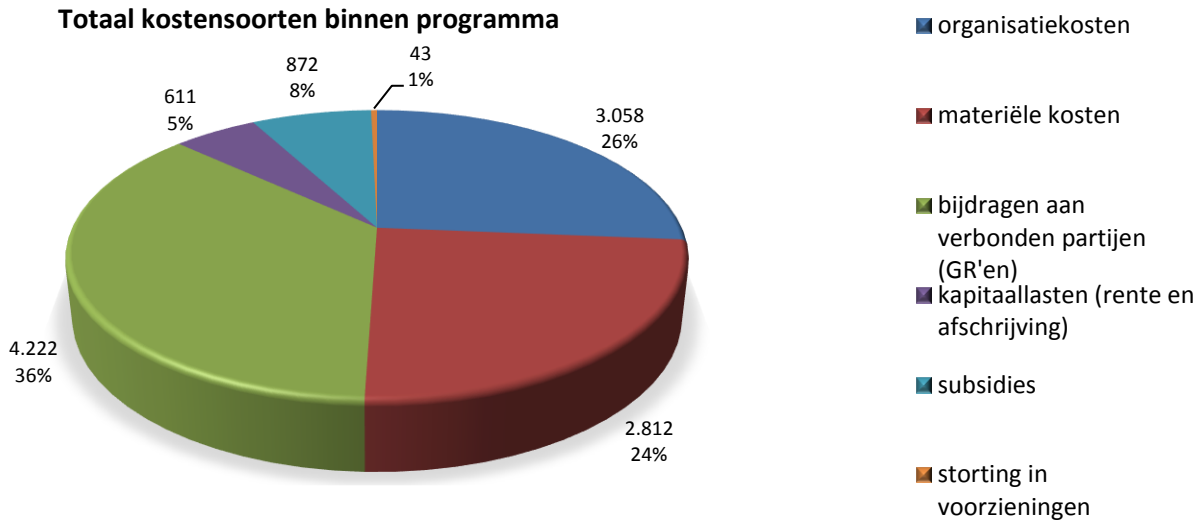
- Stevige positie in de regio voor een zelfstandig Sliedrecht.
- Blijvend vernieuwen van communicatie met onze doelgroepen.
- Ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving.
- Voortzetten van kinderraad en jeugdburgemeester.
- Veiligheid en leefbaarheid in de wijk.
- Verminderen van regeldruk.
- Voorkomen en bestrijden ondermijning.

Reguliere taken

- Dienstverlening voor inwoners.
- Risicobeperking en rampenbestrijding.
- Bevorderen van een veilige woon- en leefomgeving.
- Beoordelen en afhandelen vergunningsaanvragen (deels programma Ruimte).
- Handhaving WABO en APV (deels programma Ruimte).
- Efficiënte bedrijfsvoering.
- Volledig, tijdig en zorgvuldig informeren én betrekken van inwoners, verenigingen, bedrijven en instellingen.

Overzicht lasten per programma (bedragen x € 1.000,=)

2.4.1 Inleiding

Programma 4 Bestuur, Organisatie en Veiligheid omvat alle producten van de gemeente Sliedrecht op het gebied van de fysieke veiligheid, de organisatie en bestuur.

De gemeente Sliedrecht neemt deel aan de regio Drechtsteden vanuit een zelfbewuste houding en vanuit de overtuiging dat samenwerking in het belang van de inwoners én van de bedrijven binnen de gemeente is. De positie van Sliedrecht als zelfstandige gemeente staat hierbij niet ter discussie. Sliedrecht is echter onlosmakelijk verbonden met de regio Drechtsteden, want economische en maatschappelijke ontwikkelingen houden geen rekening met grenzen.

Ambitie & Ontwikkelingen 2018

We bouwen door op het bereikte niveau van vernieuwing en modernisering van communicatie. Dat betekent nog meer communicatie met beeld en video en een verdere verschuiving van offline naar online adverteren. We houden daarbij rekening met groepen in de samenleving die niet online zijn aangesloten. Als gemeente zijn we daar waar onze inwoners en andere doelgroepen zijn. De in te zetten kanalen passen we hierop aan.

In 2018 zetten we Sliedrecht verder op de kaart door inzet van Sliedrecht Marketing met het concept 'SLDRCHT Groot in doen!', dat in juni 2017 van start is gegaan. In de eerste fase ligt de nadruk op het zichtbaar maken van de kernkwaliteiten van Sliedrecht binnen én buiten de gemeente. Daarbij wordt steeds meer de koppeling gemaakt met de uitwerking van de economische agenda. Sliedrecht Marketing dient dan als middel om de economische doelen van de gemeente te bereiken.

Met het oog op burgerparticipatie geven wij ruimte aan initiatieven uit de samenleving. Door het wegnemen van belemmeringen en het geven van ondersteuning aan belangrijke initiatieven, stimuleren wij burgerparticipatie. We gaan doorlopend meer bekendheid geven aan de mogelijkheden voor inwoners, ondernemers en verenigingen om zelf met initiatieven te komen.

Kinderen en jongeren hebben een eigen, frisse kijk op zaken. Daarom betrekken we ze actief bij de gemeente door middel van de kinderraad en de jeugdburgemeester. De eerste cyclus van de kinderraad was een succes. Enkele leerpunten nemen we mee in de nieuwe cyclus. Dat geldt ook voor de jeugdburgemeester.

Ondermijning, het verkrijgen van invloed door de onderwereld in de bovenwereld, is een thema wat steeds belangrijker wordt. Deze vorm van criminaliteit ondermijnt het lokale gezag en heeft een slechte invloed op de veiligheid en leefbaarheid, doordat de onderwereld gebruik maakt van legale voorzieningen. Beleid hiervoor is in de maak en zal naar verwachting in 2017 door de burgemeester en door het college vastgesteld worden.

Voor de reguliere taken rondom bedrijfsvoering verwijzen wij u naar de paragraaf bedrijfsvoering.

2.4.2 Speerpunten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen? En wanneer?
Stevige positie in de regio voor een zelfstandig Sliedrecht.	- Ambtelijk en bestuurlijk zowel formeel als informeel betrokken zijn bij regionale besluitvorming (continu proces). - Actief informeren van de raad over ontwikkelingen (continu proces).
Blijvend vernieuwen van communicatie met onze doelgroepen; we zijn dáár waar onze doelgroepen zijn.	- Met sociale media zitten we na fase 1 (2015: de gemeente ontdekt) en fase 2 (2016: de gemeente experimenteert) nu naar fase 3: de gemeente converseert. De gehele organisatie is zich bewust van de mogelijkheden van sociale media en maakt waar nodig hiervan gebruik (Q1 t/m Q4). - 'Sliedrecht op de kaart zetten' op basis van uitvoering PR & Marketingplan (Q1 t/m Q4). - Verdere uitbreiding van tekstuele content naar meer beeld- en videocontent en online adverteren (Q1 t/m Q4). - Campagne voor opkomstbevordering gemeenteraadsverkiezingen 2018 (Q1). - Drempelvrij (toegankelijk) maken website gemeente en externe communicatie op B1-taalniveau (Q1/Q2).
Ruimte voor initiatieven uit de samenleving.	- Belemmeringen voor initiatieven wegnemen en initiatieven zo nodig ondersteunen (continu proces). - Bekendheid geven aan mogelijkheden voor participatie (continu proces).
Voortzetten van kinderraad en jeugdburgemeester.	- Samen met scholen en kinderen vormgeven van een kinderraad. - Faciliteren jeugdburgemeester (tot september 2018). Ondersteunen jeugdburgemeester bij 'input ophalen bij de jeugd'. Jeugdburgemeester helpen bij het delen van belangrijke signalen.
Veiligheid en leefbaarheid in de wijk.	- Continuering van het project veiligheid in de wijk. - Uitvoering van het Plan van Aanpak Vogelbuurt Noord met o.a. Tablis Wonen, Stichting Welzijnswerk Sliedrecht, Hart voor Elkaar en SOJS (continu proces).
Verminderen regeldruk.	- Verder onderzoek naar mogelijkheden om regeldruk te verminderen (cyclisch proces).
Voorkomen en bestrijden ondermijning.	- Een kenmerk van ondermijning is dat het op het eerste oog minder zichtbaar is. In Sliedrecht zijn een aantal signalen waaruit blijkt dat Sliedrecht niet verschoond blijft zoals de teelt van hennep, de vestiging van horecabedrijven waarbij de gemeente het instrument Bibob heeft ingezet en bewegingen met betrekking tot (leden van) motorbendes. Ook acteren de gemeenten in onze regio steeds actiever op het gebied van ondermijning en moet Sliedrecht mee in deze ontwikkeling. Dit maakt dat we in 2018 het in eind 2017 vastgestelde beleid uitvoeren en dat we alert blijven op signalen van ondermijning. Met een bestuurlijke aanpak willen we de vermenging bestrijden en voorkomen dat criminelen door de gemeente worden gefaciliteerd.

Indicatoren speerpunten	Gem. Drechtsteden 2017	Nulmeting Sliedrecht 2014	2015	2017	Doel 2019	Bron
Waardering voor de gemeentelijke informatievoorziening	**6,6**	**6,8**	**6,9**	**6,9**	**7**	**OCD monitor**
Hoe denkt de burger over het bestuur	**6,0**	**5,8**	**6,7**	**6,7**	**>6**	**OCD monitor**

2.4.3 Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest recente waarde Sliedrecht	Meest recente waarde Nederland	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Formatie gemeente Sliedrecht per 1.000 inwoners	2018	4,52	n.b.	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar
Bezetting gemeente Sliedrecht per 1.000 inwoners	2017	4,25	n.b.	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar
Apparaatskosten gemeente Sliedrecht per inwoner	2018	€ 456	n.b.	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar
Externe inhuur gemeente Sliedrecht (% van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	2018	4,5%	n.b.	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar
Overhead gemeente Sliedrecht (% van totale lasten)	2018	10%	n.b.	eigen cijfers, landelijk niet beschikbaar
Verwijzingen HALT per 10.000 inwoners 12 t/m 17 jr	2016	193	137,4	Bureau Halt
Harde kern jongeren per 10.000 inwoners	2014	3,1	1,3	KLPD
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	2016	2,0	2,3	CBS
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2016	3,6	5,3	CBS
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	2016	1,0	3,3	CBS
Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners	2016	4,6	6,8	CBS
Demografische druk	2017	77,2%	64,0%	CBS

2.4.4 Bijdrage verbonden partijen

Veiligheidsregio ZHZ (GR)
Een deel van de veiligheidstaken zijn ondergebracht bij de GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. De Veiligheidsregio zorgt voor het beheersen van risico's, het bestrijden van incidenten en herstel uit ontwrichte situaties.

Drechtsteden (GR)
Het onderzoekscentrum Drechtsteden voert onderzoek uit voor de gemeente Sliedrecht.

Het Servicecentrum Drechtsteden voert veel ondersteunende taken uit voor de gemeente, o.a. op het gebied van communicatie, financiën, juridische zaken, personeel en organisatie en juridische zaken.

Dienst Gezondheid & Jeugd (GR)
De Dienst Gezondheid & Jeugd voert de taken uit op grond van de Wet Publieke Gezondheid, de Leerplichtwet en de aanpak van Voortijdig Schoolverlaten. Hier is aansluiting bij de volgende doelstelling van de Dienst Gezondheid & Jeugd:

- Op een vertrouwenwekkende en adequate manier optreden tijdens rampen en crisis waarin de publieke gezondheid wordt bedreigd en het voorkomen van maatschappelijke onrust bij kleinschalige incidenten.

2.4.5 Reguliere taken programma Bestuur, organisatie en veiligheid

Kaders waarbinnen het college werkt	
Vigerend beleidskader	**Vastgesteld**
APV	Raad, 2016
Ruimte voor inwoners! 'Her(r)ijkt Beleid Burger- en Overheidsparticipatie	Raad, 2015
Nota verbonden partijen,	Raad, 2013
Integraal Veiligheidsplan	Raad, 2014
Bouwbesluit	Rijk, 2012
Gemeentelijke bouwverordening	Raad, 2012
Welstandsnota	Raad, 2014
Reclamebeleid	Raad, 2014
Drank- en horecaverordening	Raad, 2015
Evenementenbeleid	Raad, 2015

Kengetallen reguliere taken programma bestuur, organisatie en veiligheid

Naast invulling te geven aan de voornoemde speerpunten doet de gemeente meer voor haar inwoners. Met de middelen die zijn opgenomen in dit programma doen wij onder andere het volgende:

De gemeente Sliedrecht geeft jaarlijks via Dienstverlening Drechtsteden **2.600** paspoorten, **2.900** ID-kaarten en **3.600** rijbewijzen uit aan haar inwoners. De gemeente verwerkt jaarlijks **2.600** adreswijzigingen en verstrekt, op verzoek van haar inwoners, **450** akten burgerlijke stand en **650** uittreksels vanuit de basisregistratie persoonsgegevens. De gemeente behandelt jaarlijks enkele meldingen inzake woonoverlast. Daarom is in 2017 vooralsnog **zes** keer buurtbemiddeling ingezet. In

2017 is tot op heden **4** keer een huisverbod opgelegd. De gemeente kan op basis van de wet Bibob bij een vermoeden van mogelijk misbruik van een vergunning nader onderzoek doen. Bij aanvragen voor een Drank- en Horecavergunning wordt standaard gebruik gemaakt van een onderzoek in het kader van de wet Bibob. In 2016 vond dit tot nu toe **zes** keer plaats.

Overzicht baten en lasten per thema programma bestuur, organisatie en veiligheid

Programma 4: Bestuur, veiligheid en organisatie

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Bedrijfsvoering	1.052	-145	-1.197	676	-	-676	606	-	-606	-713	-562	-609
Begroten en verantwoorden	314	-	-314	46	-	-46	47	-	-47	-47	-47	-47
Bestuur	3.454	3	-3.451	2.293	130	-2.163	2.158	-	-2.158	-2.148	-2.148	-2.148
Communicatie en voorlichting	42	-	-42	20	-	-20	20	-	-20	-20	-20	-20
Dienstverlening	1.105	633	-472	1.065	637	-428	1.084	637	-447	-447	-447	-447
Fysieke veiligheid	1.590	145	-1.445	1.413	146	-1.267	1.319	16	-1.303	-1.367	-1.367	-1.367
Sociale cohesie	638	6	-632	385	-	-385	414	-	-414	-394	-404	-389
Overhead *)	-	-	-	6.049	173	-5.875	5.969	273	-5.695	-5.811	-5.802	-5.791
Geraamd totaal saldo van baten en last	**8.195**	**643**	**-7.553**	**11.947**	**1.086**	**-10.861**	**11.617**	**926**	**-10.691**	**-10.947**	**-10.796**	**-10.818**
Verrekening met reserves	1.379	2.651	1.273	371	1.802	1.431	163	639	476	496	469	512
Geraamd programma resultaat	**9.574**	**3.294**	**-6.280**	**12.318**	**2.888**	**-9.430**	**11.780**	**1.566**	**-10.215**	**-10.450**	**-10.327**	**-10.307**

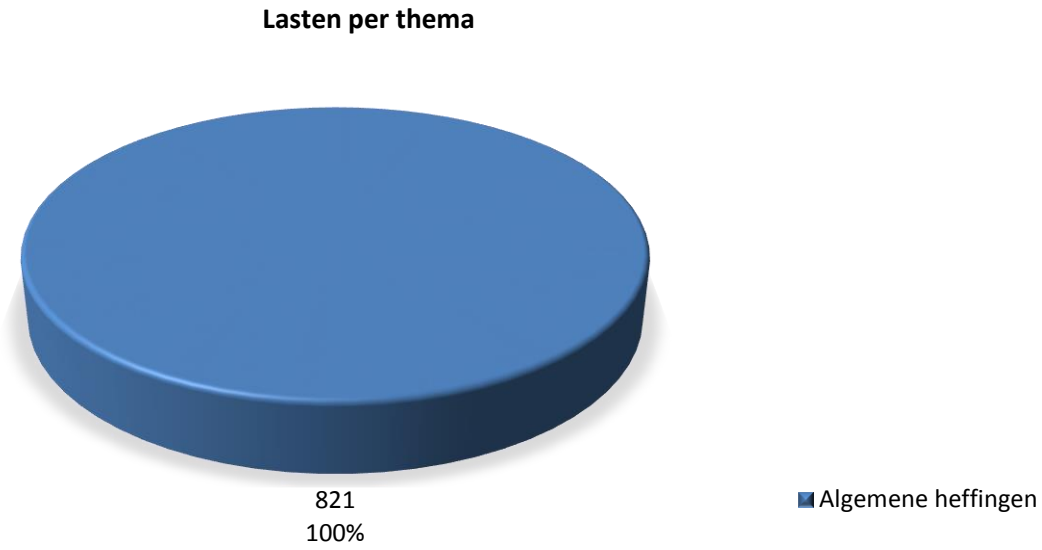
*) Opmerking: ingaande 2017 wordt Overhead cf BBV voorschrift apart opgenomen in de begroting. Vergelijkende cijfers 2016 ontbreken.

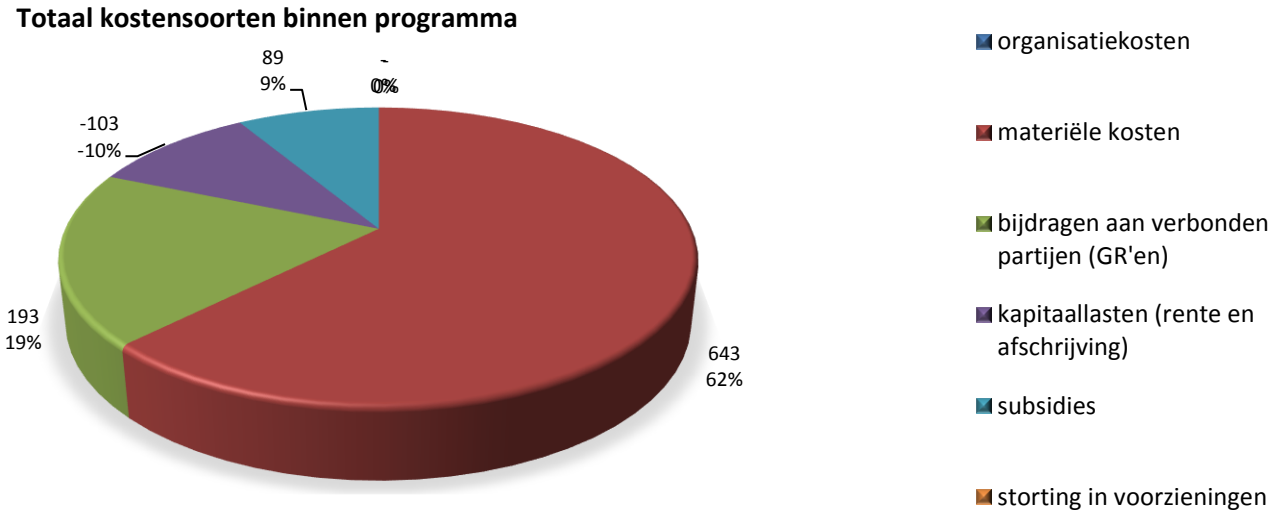
Programma 5: Financiën

Reguliere taken

- Beheer van de gemeentefinanciën conform (wettelijke) kaders
- Belastingheffing en –invordering
- Tijdig bijwerken van beheer verordeningen

Overzicht lasten per programma (bedragen x € 1.000,=)

2.5.1 Inleiding

Ambitie & Ontwikkelingen 2018

De algemene inkomsten van de begroting verantwoorden wij in het ondersteunend programma Financiën & Belastingen. De hoofddoelstelling is om een sluitende begroting te presenteren. Daarnaast bewaken we binnen dit programma de (financiële) soliditeit op langere termijn van de gemeente Sliedrecht. Belangrijk hierbij is tijdig in te spelen op financiële ontwikkelingen in relatie tot de noodzaak voor het creëren van financiële ruimte voor inhoudelijke ontwikkelingen.

Aan de basis van de solide financiële positie staat een gedegen beheer binnen de gemeente Sliedrecht. Om dit beheer nog beter vorm te geven zijn er enerzijds de tussentijdse rapportages, waardoor we op de begrotingsuitvoering beter (tijdiger) kunnen bijsturen. Anderzijds zijn er de verordeningen. De verordeningen zijn belangrijke kaders voor het administratief beheer. Wij zorgen er dan ook voor dat de verordeningen op orde zijn.

Extra aandacht verdient het beheer van de verbonden partijen. Aan de ene kant is het risico voor de gemeente Sliedrecht, gezien vanuit het bedrag waarvoor Sliedrecht garant staat, substantieel. Aan de andere kant zorgen de Gemeenschappelijke Regelingen voor een groot deel voor de begrotingsuitvoering. Beheersmatig geven wij het beheer van de verbonden partijen een prominente plaats in de P&C cyclus. Daarmee lichten wij jaarlijks de partijen waarvoor wij garant staan door. Voor het beheer van de Gemeenschappelijke Regelingen zoeken wij samen met de andere eigenaren naar een versterking van de Governance.

2.5.2 Beleidsindicatoren

Naam indicator	Peildatum	Meest Recente waarde Sliedrecht	Meest recente waarde Nederland	Bron website waarstaatjegemeente.nl
Gemiddelde WOZ waarde	2016	174	209	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	2017	552	644	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	2017	608	723	COELO

2.5.3 Bijdrage verbonden partijen

Drechtsteden (GR)-Gemeentelijke Belastingdienst

GRD behartigt de gemeenschappelijke regionale belangen op het gebied van staf- en ondersteunende diensten en bedrijfsvoering.

Daarnaast draagt Drechtsteden zorg voor:

1. de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en kwijtscheldingsregels hebben vastgelegd, elk voor zover het hun gebied betreft;
2. de uitvoering van de WOZ waaronder tevens wordt begrepen de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft.

2.5.4. Reguliere taken ondersteunend programma financiën & belastingen

Kaders waarbinnen het college werkt	
Vigerend beleidskader	**Vastgesteld**
Verordening 212	Raad, 2016
Verordening 213a	Raad, 2004
Treasurystatuut	Raad, 2016
Nota activabeleid	Raad, 2016
Nota reserves en voorzieningen	Raad, 2016
Nota weerstandsvermogen en risicomanagement	Raad, 2014
Rapportage Financiële Strategie	Raad, 2013

Overzicht baten en lasten per thema ondersteunend programma financiën en belastingen

Programma 5: Financiën

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Algemene heffingen	1.091	40.957	39.867	1.845	39.799	37.954	821	41.886	41.065	41.427	41.644	41.649
Geraamd totaal saldo van baten en last	**1.091**	**40.957**	**39.867**	**1.845**	**39.799**	**37.954**	**821**	**41.886**	**41.065**	**41.427**	**41.644**	**41.649**
Verrekening met reserves	6.628	3.281	-3.347	550	175	-375	819	-	-819	-1.250	-1.725	-1.856
Geraamd programma resultaat	**7.719**	**44.238**	**36.520**	**2.395**	**39.974**	**37.579**	**1.641**	**41.886**	**40.246**	**40.177**	**39.919**	**39.792**

DEEL 3: PARAGRAFEN

Paragraaf

1. Lokale heffingen en belastingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Grote projecten

3.1 Paragraaf lokale heffingen en belastingen

3.1.1 Inleiding

In deze paragraaf geven wij inzicht in de tarieven en de tariefontwikkeling met betrekking tot de lokale heffingen en belastingen.

De lokale heffingen kunnen we onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies (bijvoorbeeld leges, marktgeld) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing, rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de desbetreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen. De opbrengsten hieruit kunnen door de gemeenteraad vrijelijk binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerendezaakbelastingen (OZB), hondenbelasting en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen. Echter, in de gemeente Sliedrecht zetten we de revenuen uit de hondenbelasting volledig in voor zaken die met honden te maken hebben.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide heffingen. In het vervolg gaan wij achtereenvolgens in op:

- Ontwikkelingen en rijksbeleid;
- Overzicht opbrengst gemeentelijke heffingen;
- Heffingen woonlasten (lokale lastendruk);
- Overige lokale heffingen;
- Kwijtscheldingen;
- Kostendekkendheid.

3.1.2 Ontwikkelingen en rijksbeleid

A. OZB-opbrengst
De maximale jaarlijkse stijging van de onroerendezaakbelastingen wordt begrensd door de macronorm, een afspraak over de maximale stijging van de landelijke ozb-opbrengst. Deze macronorm wordt overigens niet per afzonderlijke gemeente gehandhaafd. Overschrijding van deze norm op landelijk niveau kan wel leiden tot aanwijzingen.
Volgens cijfers van onderzoeksinstituut COELO stijgt de totale landelijke OZB-opbrengst in 2017 met € 67 miljoen, een stijging van 1,69%. De macronorm voor 2017 is 1,97%. Dat betekent dat de stijging in 2018 binnen de macronorm blijft.

	Percentage	Bedrag (x € mln)
Macronorm 2018 over € 4.022 miljoen (OZB-opbrengst 2017)	3,1%[1]	124,682

[1] Dit percentage is opgebouwd uit 1,5% reële trendmatige groei van het BBP en 1,6% prijsontwikkeling Nationale Bestedingen (op basis van het Centraal Economisch Plan 2017).

De tarieven voor de OZB, conform de kadernota 2018, worden verhoogd met het inflatiepercentage van 1,4% zodat de verhoging onder de gestelde macronorm blijft.

B. Precariobelasting op kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven
Er bestond al lange tijd onduidelijkheid over het afschaffen van precariobelasting op kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven. 1 juli 2017 is wetgeving in werking getreden die bepaalt dat gemeenten geen precariobelasting meer kunnen heffen over netwerken van nutsbedrijven.
Er is wel een overgangsregeling. Gemeenten die op 10 februari 2016 een tarief hadden voor nutsnetwerken kunnen tot en met 2021 precariobelasting hierover blijven heffen. Hierbij geldt wel dat die gemeenten maximaal het tarief in rekening kunnen brengen dat gold op 10 februari 2016.

C. Kostendekkendheid heffingen
In 2016 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) aangepast. Met ingang van de begroting 2017 dient inzichtelijk te worden gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd. De berekening en uitgangspunten van de kostendekkendheid worden in paragraaf 3.1.7 verder toegelicht.

D. Verruiming gemeentelijk belastinggebied
In 2015 zijn verschillende studies gepubliceerd, o.a. door het Centraal Planbureau (CPB), de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) en - in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) - de commissie Financiële ruimte voor gemeenten (commissie Rinnooy Kan) over de inrichting en vormgeving van het gemeentelijk belastinggebied. In al deze studies wordt, vanuit verschillende invalshoeken, gepleit voor een verschuiving van € 4 miljard van rijksbelastingen (loon- en inkomstenbelasting) naar gemeentebelastingen.
Eind 2015 zegde het kabinet toe om voor de zomer van 2016 met voorstellen te komen voor een hervorming/uitbreiding van het lokale belastinggebied. Per brief van 24 juni 2016 heeft het kabinet bouwstenen gepresenteerd hoe zo'n hervorming vormgegeven zou kunnen worden.
De gepresenteerde bouwstenen hebben in de afgelopen regeerperiode niet tot besluitvorming geleid. Aan het nieuwe kabinet wordt overgelaten om te besluiten over de invulling van de hervorming van het gemeentelijk belastinggebied.

3.1.3 Overzicht opbrengst gemeentelijke heffingen
Met het opstellen van de begroting 2018 is rekening gehouden met de kadernota 2018 die door de gemeenteraad in de besluitvormende raadsvergadering van 28 juni 2017 is vastgesteld. Het uitwerken van de kaders resulteert in de onderstaande inkomsten.

Overzicht inkomsten uit algemene middelen (x € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen	Werkelijk 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Onroerende zaakbelasting woningen eigenaren	€ 1.950	€ 1.944	€ 1.971
Onroerende zaakbelasting niet-woningen eigenaren	€ 933	€ 1.050	€ 1.065
Onroerende zaakbelasting niet-woningen gebruikers	€ 590	€ 658	€ 667
Hondenbelasting	€ 85	€ 86	€ 86
Precariobelasting	€ 793	€ 786	€ 786

Overzicht inkomsten uit specifieke middelen (x € 1.000)

Gebonden heffingen	Werkelijk 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Begrafenisrechten	€ 548	€ 413	€ 438
Afvalstoffenheffingen huisvuil	€ 1.843	€ 1.887*	€ 1.908*
Containerrechten bedrijfsvuil	€ 353	€ 376	€ 369
Marktgelden	€ 58	€ 48	€ 46
Rioolheffingen	€ 2.678	€ 2.631	€ 2.639
Havengelden, incl. huur watersportvereniging	€ 65	€ 78	€ 79
Leges bouwvergunningen	€ 459	€ 440	€ 440

*) Dit is inclusief onttrekking van € 100.000 aan de reserve egalisatie afvalstoffenheffing.

3.1.4 Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de lokale woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze heffingen bepalen grotendeels de gemeentelijke opbrengsten en bepalen daarmee ook grotendeels de lokale lastendruk.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de gemiddelde WOZ-waarde (= de basis voor het berekenen van de OZB-aanslag) en de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in euro's weergegeven over 2017 en de twee voorgaande jaren. Tevens zijn hierin de geldende tarieven voor de afvalstoffen- en de rioolheffing opgenomen. De gemiddelde woonlast OZB is berekend door de gemiddelde WOZ-waarde te vermenigvuldigen met het geldende tariefpercentage.

Woonlasten meerpersoonshuishouden	2016	2017	2018
Gemiddelde WOZ-waarde	**€ 174.000**	**€ 179.000**	**€ 187.000**
OZB eigenaren woningen	€ 184	€ 186	€ 183
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishoudens	€ 199	€ 206*	€ 206*
Rioolheffing, eigenarendeel	€ 150	€ 151	€ 151
Rioolheffing, gebruikersdeel	€ 76	€ 77	€ 77
Totaal	***€ 609***	***€ 620***	***€ 617***
% stijging t.o.v. vorig jaar	-0,8%	+1,8%	-0,5%

* Dit is inclusief onttrekking van € 100.000 aan de reserve egalisatie afvalstoffenheffing.
Na onttrekking komt het tarief voor een meerpersoonshuishoudens op € 196 (afgerond).

Bij de berekening van de woonlasten voor 2018 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Onroerendezaakbelastingen	+ 1,4%
Afvalstoffenheffing	hoogstens 100% kostendekkend
Rioolheffing	hoogstens 100% kostendekkend

Deze verhogingen zijn conform Kadernota 2018.

Hieronder treft u per heffing een toelichting aan.

Onroerendezaakbelasting
De onroerendezaakbelastingen (OZB) genereren veruit het grootste deel van de gemeentelijke belastingopbrengst. De OZB bestaat uit drie verschillende belastingen: een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. De opbrengst vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. De raad bepaalt met het vaststellen van de begroting de totale opbrengst van deze heffing. De heffingsgrondslag is de totale WOZ-waarde van de onroerende zaken, oftewel de WOZ-capaciteit. Deze wordt vastgesteld volgens de regels van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Voor 2018 gelden de WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2017. Door de geraamde opbrengst te delen door de WOZ-capaciteit ontstaat het tarief en daarmee het bedrag dat de belastingplichtigen moeten betalen.
De OZB wordt berekend naar een percentage van de WOZ-waarde van de onroerende zaak.

De WOZ-waardeontwikkeling van peildatum 1 januari 2016 naar 1 januari 2017 is voor woningen vastgesteld op 4,9% en voor niet-woningen -1,0%. Rekening houdend met de gewenste (meer)opbrengst en de waardeontwikkeling leidt dit voor 2018 tot de volgende tarieven. Om de ontwikkeling van de tarieven te laten zien zijn ook de tarieven over eerdere jaren opgenomen.

Tarieven OZB	2014	2015	2016	2017	2018
Gemiddelde WOZ-waarde					
Eigenaar woning	0,1049	0,1083	0,1058	0,1030	0,0979
Eigenaar niet-woning	0,1506	0,1561	0,1432	0,1606	0,1647
Gebruiker niet-woning	0,1173	0,1213	0,1114	0,1247	0,1186

Afvalstoffenheffing
Afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Wettelijk uitgangspunt is dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten voor inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval.

De berekening van de kostendekkendheid wordt aan het eind van de paragraaf samengevat in een overzicht.

De tarieven hebben zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld (x € 1):

Tarieven afvalstoffenheffing	2014	2015	2016	2017	2018
Meerpersoons huishoudens	193,56	204,84	198,96	205,92 *	205,92 *
Eenpersoons huishoudens	138,00	146,16	142,00	146,97 *	146,97 *
Wijziging		5,9%	-2,9%	3,5%	0,0 %

* Dit is inclusief onttrekking van € 100.000 aan de reserve egalisatie afvalstoffenheffing.
Na onttrekking worden de nieuwe tarieven:
- Meerpersoons huishoudens € 195,48
- Eenpersoons huishoudens € 139,56

Rioolheffing

Met ingang van 2010 is het rioolrecht ex artikel 229 van de Gemeentewet vervangen door de rioolheffing ex artikel 228a van diezelfde wet. Dit is het gevolg van de inwerkingtreding van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. Hiermee hebben gemeenten de mogelijkheid gekregen om naast de kosten van zorgplicht voor het afvalwater ook de kosten van de zorg voor het hemel- en grondwater te verhalen via de rioolheffing. Tot 2010 konden alleen de kosten van aanleg en onderhoud van het gemeentelijk rioleringsstelsel via het rioolrecht worden verhaald. Welke kosten via de nieuwe rioolheffing worden verhaald dient met het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) te zijn vastgesteld.

In Sliedrecht gebeurt dit kostendekkend. De berekening van de kostendekkendheid wordt aan het eind van de paragraaf samengevat in een overzicht.

De tarieven hebben zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld (x € 1):

Tarieven rioolheffing	2014	2015	2016	2017	2018
Eigenaar woning	135,21	151,92	149,76	151,08	151,08
Gebruiker niet-woning	57,36	74,52	76,34	77,04	77,04
Wijziging	0,0%	17,6%	-0,2%	0,9%	0,0%

Sliedrecht heft van eigenaren van panden een vast bedrag per jaar. Hierbij is de situatie per 1 januari bepalend. Ook van gebruikers van panden wordt rioolheffing geheven. Dit is met ingang van 2015 ook een vast bedrag per jaar. Tot 2015 was dit afhankelijk van het waterverbruik.

Vergelijking andere gemeenten

Vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2017 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer. De woonlasten in 2017 in Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1). De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten.

Tarieven	Gemidd. WOZ	Tarief OZB	OZB eigenaar	Riool heffing e/g	Afval stoffen heffing	Totaal	Rangnr meerp. huis
Sliedrecht	179.000	0,1030	185	228	195	608	26
Papendrecht	194.000	0,1305	253	134	247	634	45
Dordrecht	163.000	0,1257	205	173	271	649	60
Alblasserdam	198.000	0,1295	257	185	339	781	260
*Hardinxveld-G'dam**	221.000	0.1345	298	247	242	783	266
H.I. Ambacht	221.000	0,1388	307	177	315	799	289
*Zwijndrecht **	172.000	0,1346	232	275	342	827	319
Landelijk gemiddelde	228.000	0,1237	271	192	260	723	-

* Voor Hardinxveld-Giessendam en Zwijndrecht is het totaalbedrag verlaagd met respectievelijk € 3,70 en € 22 wegens een tegemoetkoming in de woonlasten

3.1.5 Overige lokale heffingen

Hondenbelasting
De Gemeentewet regelt dat gemeenten een belasting op het houden van honden mogen heffen. De hondenbelasting is een zuivere belasting die, net als de onroerende-zaakbelastingen, naar de algemene middelen van de gemeente vloeit.

Voor 2018 zijn de tarieven verhoogd met 1,4%, zoals vastgesteld in de Kadernota.

Reinigingsrechten
Voor het ophalen van afval bij niet-woningen (winkels, bedrijven, buurtcentra, etc.) kunnen gemeenten een reinigingsrecht heffen. Uitgangspunt is dat dit ten minste kostendekkend gebeurt. Gemeenten hebben niet de verplichting om afval bij bedrijven in te zamelen. Dit in tegenstelling tot het inzamelen van huishoudelijk afval bij woningen. Bedrijven dienen zelf zorg te dragen voor het afvoeren van het afval en kunnen hiervoor een contract aangaan met een erkende afvalinzamelaar.

Precariobelasting
Precariobelasting wordt geheven over voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Het is een zuivere belasting waarvan de opbrengst naar de algemene middelen van de gemeente gaat.
De opbrengst is sterk afhankelijk van wisselende activiteiten in de openbare ruimte, zoals het hebben van terrassen, reclameborden, uitstallingen, bouwmaterialen, kabels en leidingen, etc.

Zoals onder 'Ontwikkelingen en rijksbeleid' is opgemerkt is het met ingang van 2022 niet meer mogelijk om van nutsnetwerken te heffen. Gedurende de overgangstermijn mogen die tarieven niet verhoogd worden en gelden de tarieven zoals ze golden op 10 februari 2016.

Havengeld
Voor het gebruik van de gemeentelijke haven of andere openbare werken, alsmede voor het gebruik van alle binnen deze gemeente gelegen openbare wateren wordt door de gemeente havengeld geheven. Uitgangspunt is dat dit ten hoogste kostendekkend gebeurt.

Lijkbezorgingsrechten
Als gemeente heffen wij rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door onze gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Uitgangspunt is dat dit ten hoogste kostendekkend gebeurt. De berekening van de kostendekkendheid wordt aan het eind van de paragraaf samengevat in een overzicht.

De overige tarieven worden verhoogd met 1,4%, zoals vastgesteld in de Kadernota.

3.1.6 Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat

deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de zogeheten 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Er vindt ook een vermogenstoets plaats.
Een groot deel van de kwijtscheldingen wordt geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen.

Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. Wij verlenen kwijtschelding verleend voor:

- Onroerendezaakbelastingen;
- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing;
- Hondenbelasting (tot maximaal de helft van de verschuldigde belasting voor de eerste hond).

3.1.7 Kostendekkendheid

Voor gemeentelijke heffingen geldt de wettelijke eis van maximaal kostendekkende tarieven. In onderstaande tabel is de kostendekking van de belangrijkste gemeentelijke heffingen voor 2018 inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid	Afvalstoffen-heffing	Riool-heffing	Haven-Geld	Lijk-bezorging	Bouwleges	Reinigings-rechten	Leges Burgerzaken
Kosten taakveld (en) incl. (omslag)rente	2.295	2.290	60	298	283	296	1.043
Inkomsten taakveld (en), excl. heffingen	651	7	4	0	0	32	0
Netto Kosten taakvelden	1.644	2.283	56	298	283	264	1.043
Overige toe te rekenen:							
Overhead incl. (omslag)rente	508	163	17	223	206	118	0
BTW (1)		200					
Totale overige kosten (a)	2.152	2.646	73	521	489	382	1.043
Opbrengst heffingen (b)	1.813 (2)	2.597 (2)	57 (3)	438	452	369	637
Dekking (b/a *100)	84%	98%	77%	84%	92%	96%	61%

(1) Bij de begroting 2015 is besloten (Raadsbesluit 11/11/2014) op grond van de thema-onderzoeken wel btw in de rioolheffing te verwerken en niet in de afvalstoffenheffing.

(2) Dit is inclusief de kwijtschelding.

(3) Dit is exclusief opbrengst pleziervaart van € 18.000. De kosten hebben alleen betrekking op de beroepshavens. Voor pleziervaartuigen worden nagenoeg geen directe kosten gemaakt.

De kostendekkendheid wordt overeenkomstig de regelgeving bepaald per verordening.

Over de kostendekkendheid wordt opgemerkt dat er voor gekozen is:

1. overhead toe te rekenen op basis van personeelslasten;
2. één systematiek van toerekening van overhead;
3. 100% kostendekkenheid;
4. de kwijtschelding ten laste te brengen van de heffing.

Nog niet bij alle gemeenteheffingen wordt 100% kostendekkendheid behaald. Aangezien deze begroting 2018 en de meerjarige raming een overschot laat zien, wordt op dit moment het proces naar 100% kostendekkendheid niet versneld.

3.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Inleiding

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen beheersmaatregelen zijn getroffen, zoals het vormen van voorzieningen of het afsluiten van verzekeringen. Het weerstandsvermogen is mede van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente.

De raad heeft op 11 maart 2014 de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld. In deze nota zijn de beleidskaders opgenomen die richting geven aan de uitvoering van het gemeentelijk risicomanagement in Sliedrecht. De paragraaf is opgebouwd uit een drietal blokken: het risicoprofiel Sliedrecht, de weerstandscapaciteit en als laatste de weerstandsratio.

3.2.2 Risicoprofiel gemeente Sliedrecht

Overzicht risico's (x € 1,-)

Risicogebied	Zie	Maximaal risico	Structureel/ Incidenteel	Kans-klasse	Risico bedrag
Organisatierisico's	A	1.000.000	I	II	375.000
Renterisico	B	-	-	-	-
Onzekerheden algemene uitkering	C	360.000	S	I	112.500
Decentralisaties	D	-	-	-	-
Verbonden partijen	E	1.770.000	S	II	1.484.375
Garantstellingen	F	1.217.125	I	I/ IV	865.484
Bouwleges	G	88.000	S	I	27.500
Dividend	H	100.000	S	II	93.750
Projectrisico's, waardering vastgoed en grondexploitaties	I	2.411.464	I	I/II/III/IV	2.039.915
TOTAAL					***4.998.525***

Het laatste vastgestelde risicoprofiel van de gemeente Sliedrecht is vastgelegd in de jaarrekening 2016, welke door de raad op 27 juni 2017 onder voorbehoud van een goedkeurend oordeel van de accountant is vastgesteld. Het risicoprofiel in de jaarrekening 2016 is ingeschat op € 2,9 miljoen. De verhoging van het risicoprofiel in deze begroting 2018 ten opzichte van de jaarrekening 2016 van € 2,1 mln. wordt in hoofdzaak verklaard door:

Verhoging risicoprofiel garantstellingen € 100.000
Voor de garantstellingen heeft de gemeente Sliedrecht naast de liquiditeit en solvabiliteit van de geborgde instellingen ook een inschatting gemaakt van het risico, waarbij is gekeken naar de aanvullende aspecten zoals aanwezigheid van pandrecht (zekerheden) op de lening / garantstelling, overige leningen en waarde onroerend goed in relatie tot de geldlening. Op basis van deze inschatting is het risicoprofiel met circa € 100.000 verhoogd.

Verhoging risicoprofiel projecten, waardering vastgoed en grondexploitaties € 1.500.000
De verhoging van dit risicoprofiel is in hoofdzaak het gevolg van de besluitvorming in de gemeenteraad van 20 juni 2017 omtrent het Recreatief Knooppunt Sliedrecht (RKS) in combinatie met Stationspark 3 en de daarin benoemde risico's.

Verhoging risicoprofiel verbonden partijen € 500.000
De verhoging van dit risicoprofiel is in hoofdzaak te verklaren door een verhoging van risico op een hogere bijdrage aan de VRZHZ als gevolg van een nieuwe kostenverdeelsystematiek. Daarnaast bestaat er een verhoogd risico op een hogere bijdrage aan de Serviceorganisatie Jeugd in 2018 en verder als gevolg van een verhoogde bijdrage om de continuïteit van de jeugdhulp te waarborgen.

3.2.3 Toelichting risicoprofiel gemeente Sliedrecht

A. Organisatierisico's (programma Bestuur, veiligheid en organisatie)
Gemeenten komen steeds meer in de rol van regisseur, met nieuwe taken die door het Rijk worden gedecentraliseerd. Dit vraagt om andere competenties. De mate van beïnvloedbaarheid is gemiddeld. Als beheersmaatregel worden de personeelsinstrumenten ingezet.

In 2014 heeft de raad een budget beschikbaar gesteld voor organisatieontwikkeling. De raad heeft op 28 juni 2016 ingestemd met verhoging van de Reserve frictiebudget/organisatieontwikkeling met € 1.000.000. In het raadsvoorstel is een tweetal scenario's genoemd die variëren van € 1.500.000 tot € 2.500.000. Op basis van de genoemde scenario's bedraagt de risico-inschatting voor verdere organisatierisico's een incidenteel bedrag van € 1.000.000.

B. Renterisico's (Ondersteunend programma Financiën en belastingen)
De gemeente Sliedrecht beschikt over een viertal langlopende leningen die aflopen in 2018, 2022, 2024 en 2029. Onder de huidige marktomstandigheden blijft het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen, de kasgeldlimiet zoveel mogelijk optimaal te benutten en kort te financieren. De financieringsfunctie van de gemeente dient uitsluitend de publieke taak. Zij voert een prudent beleid binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

Gezien het feit dat de gemeente Sliedrecht in haar meerjarenbegroting rekening houdt met 1% omslagrente, de afloop van één lening in 2018 naar verwachting binnen deze omslagrente past en het feit dat de drie overige leningen naar verwachting tegen betere marktrente kunnen worden ge(her)financierd en er geen aanleidingen is een stijgende rente te verwachten, wordt het renterisico voor de gemeente Sliedrecht conform de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement inschat op 0.

C. Risico's algemene uitkering (Ondersteunend programma Financiën en belastingen)
De algemene uitkering wordt meerdere keren per jaar geactualiseerd. De volgende tranche van de herziening kan een negatief effect hebben op onze algemene uitkering. Het maximale risico wordt geschat op ca. 1% van de algemene uitkering en bedraagt ongeveer € 360.000. De kans schatten wij op dit moment laag in vanwege de relatie tussen de algemene uitkering en de (stijgende) rijksuitgaven.

De invloed die Sliedrecht hierop kan uitoefenen is minimaal. Het inzetten van PAUW (een systeem voor de berekening van de algemene uitkering), het op orde zijn van de basisregistraties en het tijdig signaleren van ontwikkelingen die kunnen leiden tot afwijkingen zijn de belangrijkste beheersmaatregelen.

D. Risico's decentralisaties (Programma Sociaal en Programma Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt)
Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van drie belangrijke terreinen: jeugdzorg, AWBZ onderdeel begeleiding (naar de WMO) en de Participatiewet. De budgetten van de decentralisaties zijn verwerkt in de begroting. Door het gebrek aan ervaringscijfers blijft er een risico bestaan met betrekking tot de mate waarin deze middelen toereikend zijn.

In de kadernota 2017 is de stelpost voor het Sociaal Domein vervallen en een deel van het rekeningresultaat 2015 is gestort in een egalisatiereserve Sociaal Domein. De reserve dient enerzijds als buffer in het weerstandsvermogen ter vervanging van de stelpost en anderzijds ter egalisatie van de kosten op het Sociaal Domein. Met het opnemen van de reserve gaat het college ervan uit dat het risico van ontoereikend budget volledig wordt afgedekt. Per ultimo 2016 is € 550.000 beschikbaar in de reserve. Er is daarom geen bedrag als risico opgenomen.

E. Risico's bij verbonden partijen (Alle programma's)
Er is sprake van een algemeen risico door deelname aan een Gemeenschappelijke Regeling. Negatieve exploitatieresultaten worden doorgelegd naar de deelnemende gemeenten. De totale bijdrage aan verbonden partijen bedroeg in 2018 € 17,8 miljoen. Uitgaande van een maximaal 5% overschrijding van de begroting van de gemeenschappelijke regelingen is het maximale risico afgerond € 900.000. De mate van beïnvloedbaarheid voor Sliedrecht is beperkt. De beheersmaatregelen zijn gericht op het houden van toezicht op risicomanagement bij de verbonden partijen (tijdig beoordelen van financiële documenten, signaleren van afwijkingen en verwerken naar de raad). Daarnaast bestaat een specifiek risico op een hogere bijdrage aan de VRZHZ als gevolg van een nieuwe kostenverdeelsystematiek en een specifiek risico op een hogere bijdrage aan de Dienst Gezondheid & Jeugd in 2018 en verder als gevolg van een verhoogde bijdrage aan de Serviceorganisatie Jeugd om de continuïteit van de jeugdhulp te waarborgen.

F. Risico's garantstellingen (Alle programma's)
De gemeente Sliedrecht staat garant voor diverse instellingen. De staat van gegarandeerde leningen bedraagt naar verwachting afgerond € 123 miljoen per 1 januari 2018. In dit bedrag zijn ook leningen meegenomen van de woningcorporatie Stichting Tablis Wonen voor een bedrag van € 96,0 miljoen. De gemeente is hier niet de eerste garantsteller, maar achtervang voor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

De huidige beleidslijn is dat 2,5% van het bedrag waarvoor de gemeente eerste garantsteller is wordt aangemerkt als risico. Mede gezien de toenemende financiële problematiek bij de instellingen en corporaties is in het beleidskader voor risico's aandacht besteed aan beheersmaatregelen, o.a. door een jaarlijkse toets van de jaarrekeningen van belangrijke garantstellingen, op aspecten als solvabiliteit en liquiditeit. Daarnaast maakt dit onderdeel uit van de verbijzonderde interne controle.

G. Risico bouwleges (Programma Ruimte)
De opbrengsten voor bouwleges worden geraamd op basis van de prognose gereedgekomen nieuwbouw woningen en onder andere verbouwingen. Het risico is aanwezig dat de nieuwbouwplannen niet worden gerealiseerd of doorschuiven in tijd. De totale opbrengsten van bouwleges bedragen in de meerjarenbegroting € 440.000. Voor het risicoprofiel wordt 20% van deze opbrengst opgenomen (€88.000). De beïnvloedbaarheid is beperkt.

H. Risico dividendontvangsten (Algemene dekkingsmiddelen)
De gemeente Sliedrecht bezit aandelen in het nutsbedrijf Eneco en jaarlijks wordt dividend ontvangen.

De dividendraming is gebaseerd op de werkelijke ontvangsten van de afgelopen vier jaar met een veiligheidsmarge van 15%. In 2017 is Eneco gesplitst in een energiebedrijf en een netwerkbedrijf. Het dividendbeleid dat het energiebedrijf (de commerciële tak) zal gaan voeren is op dit moment nog onbekend.

Het effect van bovenstaande is ingeschat op € 100.000 structureel. De mate van beïnvloedbaarheid is gering.

I. Projectrisico's, waardering vastgoed en grondexploitaties (Alle programma's)
Na het treffen van beheersmaatregelen blijft er altijd een risico bestaan bij de waardering van vastgoed en projecten en grondexploitaties. Dat is inherent aan het karakter van deze posten. Deze risico's kunnen bestaan uit:

- Risico's die verband houden met de aard van het plan, bijvoorbeeld omdat er woningen zijn geprogrammeerd die niet goed in de markt liggen;
- Risico's die verband houden met het tijdstip van realisatie van het plan; veel plannen schuiven door, in afwachting van betere tijden. Dit kan leiden tot hogere rentekosten en werken door in de waarde van het plan;
- Risico's die verband houden met gehanteerde parameters, bijvoorbeeld indexering van prijzen en rentestanden;
- Overige risico's, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van onzekere subsidies, bodemverontreiniging, planschades, claims e.d.

3.2.3 Bepaling van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit en stille reserves. De raad heeft besloten om de laatste twee vooralsnog niet op te nemen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Bij de kadernota 2015 is toegezegd om de algemene reserve op te splitsen in een risicoreserve en een (vrij besteedbare) algemene reserve, waaruit onder andere de strategische projecten uit het CUP gefinancierd kunnen worden. De algemene reserve en algemene risicoreserve vormen samen de weerstandscapaciteit van de gemeente Sliedrecht.

De raad heeft in het beleidskader aangegeven dat een weerstandsratio van 0,75 gehanteerd wordt. Bij een risicoprofiel van € 4.998.000 is de minimale hoogte van de algemene risicoreserve daarmee afgerond € 3.749.000. Per ultimo 2017 is de verwachte hoogte van de algemene risicoreserve € 2.104.000. Bij het vaststellen van de begroting zal de algemene risicoreserve aangevuld worden tot de minimale hoogte.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende twee delen:

Weerstandscapaciteit	2108
Algemene risicoreserve	2.104
Algemene reserve	4.548
Verwachte stand 1 januari 2018	6.652

Stille reserves
Op aandelen en op vastgoed kan sprake zijn van een verschil tussen de boekwaarde en de marktwaarde, de zogenaamde stille reserves. Conform de vastgestelde nota Weerstandsvermogen en risicomanagement maken de stille reserves geen onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Wel wordt hier inzicht gegeven in de stille reserves.

Stille reserve aandelen
De aandelen van Eneco B.V. die de gemeente in bezit heeft, zijn sinds de splitsing verhandelbare aandelen. Op dit moment is echter niet in te schatten wat de waarde in het economisch verkeer is van deze aandelen. Derhalve kan ook geen inschatting worden gegeven van de stille reserves in deze aandelen.

Voor de overige aandelen die de gemeente in bezit heeft (Bank Nederlandse Gemeenten, ROM-D, Oasen) geldt dat deze geen vrij verhandelbare aandelen zijn waarbij sprake is van een beurswaarde.

Stille reserve vastgoed
Op vastgoed is een verschil te maken tussen vastgoed waar een, wat de omvang betreft, redelijke markt voor is zoals voor woningen en kantoren, en vastgoed waar een beperkte markt voor is zoals voor zwembaden en sportvoorzieningen. Voor de inschatting van de stille reserve is een vergelijking gemaakt van de WOZ-waarde en de boekwaarde.

Op een totaal aan WOZ-waarden van € 38 miljoen heeft ongeveer € 19 miljoen betrekking op woningen en kantoren. Bij een boekwaarde van € 17 miljoen bedraagt de stille reserve € 2 miljoen.

Van de overige € 19 miljoen WOZ-waarde met betrekking tot sporthallen e.d. is de boekwaarde ongeveer € 10 miljoen. Gezien de aard, en dus de markt, van het vastgoed is het uit voorzichtigheidsprincipe niet reëel om uit te gaan van een stille reserve van € 9 miljoen. Bij een executiewaarde van 70% van de WOZ waarde is de waarde ruim € 13 miljoen en bedraagt de stille reserve € 3 miljoen.

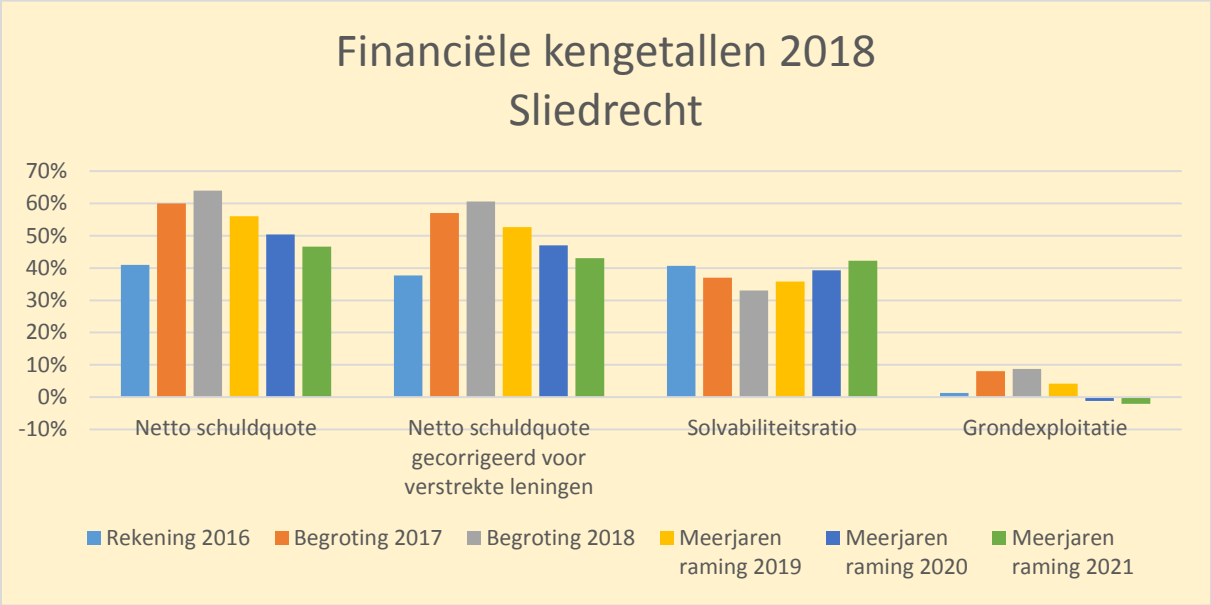
3.2.4 Conclusies over het weerstandsvermogen

Bij deze begroting is een nieuwe risico-inventarisatie uitgevoerd. De uitkomst van de inventarisatie is een risico van afgerond € 4.998.000. Conform het gemeentelijk beleid is de minimumhoogte van de algemene (risico) reserve 0,75x de hoogte van de risico's en komt uit op een bedrag van afgerond € 3.749.000.

Door het instellen van de algemene risicoreserve is het risico afgedekt. Daarnaast heeft de gemeente Sliedrecht een algemene reserve, worden stille reserves en onbenutte belastingcapaciteit niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit, en worden enkele grote risico's afgedekt door stelposten.

Kengetallen

Sliedrecht	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Meerjaren raming 2019	Meerjaren raming 2020	Meerjaren raming 2021
Netto schuldquote	41%	60%	64%	56%	50%	47%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	38%	57%	61%	53%	47%	43%
Solvabiliteitsratio	41%	37%	33%	36%	39%	42%
Grondexploitatie	1%	8%	9%	4%	-1%	-2%
Structurele exploitatieruimte	0,42%	0,55%	0,52%	1,59%	2,41%	2,74%
Belastingcapaciteit	84,09%	84,09%	84,37%	84,37%	84,37%	84,37%

De *netto schuldquote* is de netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft. Het zegt daarnaast iets over de flexibiliteit van de begroting: veel schulden en kapitaallasten leiden tot een inflexibele begroting. Een netto schuldquote tussen de 90% en 130% wordt gezien als voldoende. Een lagere netto schuldquote dan 90% wordt gezien als goed.

De *solvabiliteitsratio* geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen op langere termijn te voldoen. Het geeft de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen weer. Er is geen harde norm voor dit kengetal maar een percentage van 20% tot 50% wordt doorgaans als voldoende gezien.

Het kengetal *grondexploitatie* geeft een indicatie van de verhouding van de in exploitatie genomen gronden ten opzichte van de totale baten. Het geeft een indicatie of een gemeente veel geld in grond heeft geïnvesteerd, geld dat in de toekomst moet worden terugverdiend. Een kengetal grondexploitatie lager dan 20% wordt gezien als goed.

De *structurele exploitatieruimte* geeft weer hoe groot de structurele vrije ruimte is binnen de begroting. Een kengetal groter dan 0 duidt op structurele ruimte.

De *belastingcapaciteit* maakt inzichtelijk welke mogelijkheden de gemeente heeft voor het genereren van hogere baten. Dit kengetal geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. De woonlasten van een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Is het kengetal lager dan 100%, dan zijn de woonlasten lager dan gemiddeld in

Nederland. Het verschil tussen het kengetal en 100% geeft de ruimte aan om de belastingen te verhogen tot het gemiddelde.

Bij een percentage van 84% bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit ruim 1,2 miljoen.

Conclusie

Eén kengetal in een enkel jaar geeft op zich nog niet veel informatie. Deze moeten vooral in samenhang worden gezien. Op basis van de kengetallen kan geconcludeerd worden dat Sliedrecht een laag risicoprofiel heeft. Er is een relatief goede ratio ten aanzien van schuldquote, solvabiliteit en grondexploitatie.

De toezichthouders hebben voor de kengetallen onderstaande signaleringswaarden vastgesteld om trends te kunnen ontdekken. Aan deze categorieën is geen kwalificatie gegeven omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden. Wel kan over het algemeen worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote			
a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Over het geheel genomen scoort Sliedrecht in de minst risicovolle categorie A.

3.3 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

De gemeente beheert de openbare ruimte waarin een groot aantal activiteiten plaatsvindt zoals wonen, werken en recreëren. Voor deze activiteiten zijn kapitaalgoederen nodig: wegen, riolering, kunstwerken, groen, verlichting en gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan, is bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. In dit onderdeel van de programmabegroting wordt aangegeven voor welk ambitieniveau de gemeente heeft gekozen, inclusief de financiële consequenties hiervan. Het door de raad gewenste onderhoudsniveau is van invloed op de lasten.

Het beleid op de kapitaalgoederen wordt door middel van beleidsnota's vastgesteld. Dergelijke nota's bieden de mogelijkheid om algemene beleidslijnen met betrekking tot de inhoudelijke kaders (de visie van de raad op de kwaliteit van de kapitaalgoederen) en procedurele kaders (afspraken tussen raad en college over besluitvorming en informatievoorziening) vast te stellen.

Het beleid van de gemeente voor het onderhoud van kapitaalgoederen is o.a. opgenomen in:

- de Nota onderhoud gebouwen (vastgesteld in 2006);
- het Gemeentelijk Rioleringsplan 2012-2018 (vastgesteld in 2011);
- het Beleidsplan onderhoud wegen 2015-2025 (vastgesteld in 2014);
- het Beleidsplan openbare verlichting (vastgesteld in 2014);
- het Beheerplan onderhoud bruggen (vastgesteld in 2014);
- het Groenbeleidsplan (vastgesteld in 2015);
- het Uitvoeringsbeleid speel- en sportruimte Sliedrecht (vastgesteld in 2016).

Als uitgangspunt geldt dat op basis van beheerplannen jaarlijks budgetten worden geraamd voor het onderhoud dat in het begrotingsjaar moet worden uitgevoerd en dat voldoende wordt gereserveerd (stortingen in onderhoudsvoorzieningen) of dat er investeringsbesluiten genomen worden voor het uitvoeren van toekomstig onderhoud. Hierna gaan we nader in op de specifieke beleidsvelden.

3.3.2 Openbaar groen en speelvoorzieningen

De gemeenteraad heeft op 31 maart 2015 het Groenbeleidsplan Sliedrecht vastgesteld. Het geactualiseerde Groenbeleidsplan vormt de basis voor het groenbeheer en toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot groen in Sliedrecht. Op basis van dit plan wordt door middel van het regulier groenbeheer en renovatieprojecten consequent naar de vastgelegde kwaliteiten en eindbeelden toegewerkt. Aanpassingen van het groen worden op basis van dit plan op verantwoorde wijze gedaan. Het plan vormt ook een belangrijk toetsingskader bij de belangenafwegingen tussen groene en overige functies en geeft de nieuwe beleidskaders voor verkoop en verhuur van gemeentelijk groen. In dit plan zijn tevens de beeldkwaliteiten van het beheer in de verschillende gebieden van Sliedrecht opgenomen.

De gemeente Sliedrecht vindt het belangrijk dat de gemeente voldoende groen heeft en behoudt. Om te bewaken dat er genoeg bomen in de gemeente blijven, wordt bijgehouden hoeveel kapvergunningen verleend worden en hoeveel bomen worden aangeplant. Er zijn vanuit bezuinigingsoogpunt in het verleden keuzes gemaakt ten aanzien van het beheer en onderhoud van groen waarna geconstateerd is dat de afgesproken beeldkwaliteit op het beheer van groen niet altijd meer wordt gehaald.

Om het openbaar groen op het gewenste beeldkwaliteitsniveau te brengen heeft de gemeenteraad op 29 november 2016 ingestemd met een structurele verhoging van het onderhoudsbudget vanaf het begrotingsjaar 2017. Bovenop deze structurele verhoging is tevens voor het begrotingsjaar 2017 en 2018 een incidentele verhoging beschikbaar gesteld om het groen een extra kwaliteitsimpuls te geven.

Op 10 mei 2016 heeft de gemeenteraad het besluit genomen om in vijf jaar tijd de speelplekken in Sliedrecht op te knappen en om te vormen tot uitdagende speel-, sport- en ontmoetingsplekken. Iedere buurt krijgt meerdere speelplekken met uitdagende speeltoestellen, passend bij deze tijd. Naast spelen en sporten komt de focus ook te liggen op ontmoeting tussen jong en oud in de buurt. Er wordt ruim € 1 miljoen euro geïnvesteerd om dit project in vijf jaar tijd af te ronden. In 2018 worden in principe de volgende buurten aangepakt;

- Buitenuitbreiding west en Vogelbuurt zuid.

3.3.3 Riolering

De gemeentelijke taken op het gebied van de riolering zijn gebaseerd op de Waterwet. Voor de uitvoering van deze wettelijke verplichting is gemeentelijke autonome beleidsruimte beschikbaar. Naast de waterwet moet voldaan worden aan de richtlijnen van de waterkwaliteitsbeheerders (Waterschap Rivierenland en Rijkswaterstaat). Goede aanleg en beheer van de riolering is van groot belang voor de gezondheid van onze burgers. Onvoldoende zorg voor het gangbaar houden van het rioolstelsel kan leiden tot schadeclaims. De gemeente Sliedrecht vindt een goed functionerend en klimaatbestendig rioolstelsel belangrijk.

In het najaar van 2011 zijn door de raad door middel van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2012-2018 de beleidskaders vastgesteld. Om in de pas te komen met alle uitdagingen van klimaatadaptatie wordt in 2018 een nieuw GRP aan de raad aangeboden. Tot deze tijd is het vigerende GRP van toepassing.

Het GRP houdt rekening met de zogenoemde verbrede rioolheffing. Er wordt expliciet aandacht besteed aan de zorgplichten voor hemel- en grondwater. Het verbrede GRP bevat ook een overzicht van de – in de gemeente aanwezige – voorzieningen voor de inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater en de gevolgen van de klimaatveranderingen. Ook zijn maatregelen ter voorkoming of beperking van nadelige gevolgen van de grondwaterstand opgenomen. We constateren dan ook dat Sliedrecht al sinds 2003 aan de basisinspanning riolering voldoet. Ook bij heftige regenbuien voldoet ons stelsel afdoende om schade bij woningen en bedrijven te voorkomen of zo veel mogelijk te beperken.

Het GRP is onder andere voorzien van een meerjaren programmering. Voor de komende jaren zijn onder andere de volgende grote rioleringsprojecten in het GRP opgenomen:

- Talmastraat en omgeving (Staatsliedenbuurt). Dit werk wordt gelijktijdig met de ontwikkeling van de Staatsliedenbuurt uitgevoerd. De geplande uitvoeringsjaren zijn 2017, 2018 en 2019.
- Verplaatsen van het gemaal en waterberging bij het Burgemeester Winklerplein als voorbereiding op de toekomstige ontwikkelingen.
- Afkoppelen in combinatie met herstraten, reconstructies etc. Zoals bijvoorbeeld bij het herstraten van de Middenveer in 2018 (hier is het principe van werk met werk maken van toepassing).

3.3.4 Waterbeheer

In januari 2005 is het Stedelijk Water Plan (SWP) vastgesteld. Dit plan is, na een evaluatie met het Waterschap in 2011, voor onbepaalde tijd verlengd. Met de uitvoering van de maatregelen, zoals het afkoppelen van verharde oppervlakten, werd al in 2004 begonnen. Het Gemeentelijk Afkoppel Plan (GAP) sluit aan op de uitgangspunten van het SWP. Het afkoppelen van verhardingen heeft voor zowel de waterkwaliteit als de waterkwantiteit geen nadelige gevolgen. Voor de vereiste waterberging moet de gemeente binnen de bebouwde kom nog 0,7 ha open water realiseren. Daar waar zich kansen voordoen, zullen we deze laatste hoeveelheid nog realiseren.

In de ontwikkeling van het recreatieve knooppunt is de resterende 2,35 ha van de waterberging in het gebied ten noorden van de spoorlijn voorzien.

Sinds 1 januari 2015 is 75% van de watergangen in beheer en eigendom overgegaan naar Waterschap Rivierenland (WSRL). Daarmee hebben al deze watergangen conform de keur en legger van WSRL tevens een A-status gekregen. De gemeente voert in opdracht van het Waterschap nog wel het onderhoud uit. Daarmee houden we grip op de uitvoering in onze eigen gemeente. Daarnaast is in overleg met het Waterschap afgesproken dat we gezamenlijk acties blijven uitvoeren in het kader van kroosruimen. Dit gebeurt met 50% cofinanciering vanuit WSRL.

3.3.5 Wegen

Eind 2014 is het Beleidsplan Onderhoud Wegen 2015-2025 vastgesteld. In dit beleidsplan wordt de ingezette lijn van het voorgaande beleidsplan onderhoud wegen voortgezet. Een belangrijke conclusie daarbij is dat de – in dat plan gemaakte – beleidskeuzes goed zijn uitgepakt, zowel kwalitatief als financieel.

- Kwaliteit: in vergelijking met het vorige plan is de kwaliteit nagenoeg hetzelfde gebleven. De huidige kwaliteit is te vergelijken met beeldkwaliteit B die gelijk staat aan de CROW-norm;
- Financiën: in de komende periode van vijf jaar zijn beperkte maar voldoende financiële middelen beschikbaar.

De belangrijkste uitganspunten in het beleid zijn:

- Het voorkomen van kapitaalsvernietiging;
- Het voorkomen van te grote hoogteverschillen met betrekking tot toegankelijkheidseisen;
- Het voorkomen van schadebeelden waarbij het risico van schadeclaims van toepassing is.

Daar waar nodig is het beleid bijgesteld naar de huidige regelgeving. In het beleidsplan is tevens een afwegingskader opgesteld voor het onderhoud zodat op een transparant wijze keuzes kunnen worden gemaakt binnen de beschikbare budgetten. Daarnaast is in het beleidsplan de technische kwaliteit direct vertaald naar een beeldkwaliteit. Dit bevordert het integrale onderhoud van de openbare ruimte. In 2015 zijn twee meerjaren onderhoudsbestekken aanbesteed (asfalt- en elementenonderhoud). Hiermee wordt het klein onderhoud van wegen geregeld.

In het Integrale Meer Jaren Operationele Programma (IMJOP) is in 2018 groot onderhoud gepland aan de volgende wegen:

- P.C. Hooftlaan. In aansluiting op de ontwikkeling op de Rivierdijk wordt de P.C. Hooftlaan opnieuw ingericht.
- Bonkelaarplein, waarbij wordt aangesloten op de afronding van de Bonkelaarstaete.
- Molendijk-west, waarbij wordt aangesloten op de afronding van Molendijk-oost.
- Herstraten van het Middenveer in combinatie met verkeersmaatregelen.

- Thorbeckelaan/Simon Stevinstraat (ged.) in combinatie met de aanleg van een rotonde op het kruispunt.
- Talud Sportlaan, in combinatie met de ontsluiting Stationspark I en aansluiting De Lockhorst.

3.3.6 Bruggen

Er is op initiatief van de raad een meerjarenonderhoudsprogramma opgesteld om alle bruggen in de gemeente Sliedrecht te herstellen en te behouden. In afgelopen jaren zijn – en in de komende jaren zullen – diverse traditionele bruggen vervangen worden door meer duurzame bruggen met stalen liggers, kunststof dekken en houten leuningen. In 2018 is de vervanging gepland van de bruggen aan de Overlaat en aan het Stationsplein.

3.3.7 Openbare verlichting

De gemeente Sliedrecht heeft het beheer en onderhoud van de openbare verlichting ondergebracht bij Stadsbeheer Dordrecht (SBD). Op basis van metingen heeft Stadsbeheer Dordrecht een vervangingsplan opgesteld. In 2014 is een nieuw beheerplan openbare verlichting opgesteld. In dit plan is ook de toepassing van energiezuinige LED-verlichting opgenomen. De vervangingsplannen van de openbare verlichting worden integraal afgestemd op de uitvoering van onderhoud wegen en/of riolering. Bij alle grote werken in de openbare ruimte (zie wegen en riolering) zijn de lichtmasten en armaturen vervangen voor LED-verlichting.

3.3.8 Gebouwen

De "Nota onderhoud gebouwen" is vastgesteld in de raad van 18 december 2006 en zal worden herijkt in 2017/begin 2018. Door middel van deze nota wordt een onderbouwing gegeven van de onderhoudsbudgetten voor gebouwen in de begroting van Sliedrecht. Met betrekking tot het beheer van het vastgoed wil Sliedrecht het voortouw nemen in het kader van duurzaamheid en milieuvriendelijk energiegebruik. Waar mogelijk zullen wij zonnepanelen plaatsen op onze gebouwen.

3.3.9 Binnenhaven

Hieronder valt het op diepte houden van de gemeentehaven en het daarvoor periodiek peilen, het onderhouden van de steigers en de walstroomvoorziening. Eens per 10 jaar dient rekening te worden gehouden met een hoge piek aan kosten voor baggerwerkzaamheden. Op basis van uitgevoerde metingen is dit gepland in 2020. De onderhoudsmaatregelen zijn verwerkt in de voorziening onderhoud haven. Hiervoor is in 2016 een nieuw beheerplan opgezet.

3.3.10 Aanlegsteiger waterbus

Het vervoer door de Waterbus is geregeld in het contract tussen de Provincie en Aquabus BV. De gemeente Sliedrecht betaalt hiervoor jaarlijks een bijdrage aan Bureau Drechtsteden. Het (groot) onderhoud van de aanmeerplaats (ponton) verloopt volgens een overeenkomst met het Havenbedrijf Dordrecht. De onderhoudsmaatregelen zijn verwerkt in de voorziening onderhoud ponton Waterbus. Hiervoor is in 2016 een nieuw beheerplan opgesteld

3.3.11 Reserveringen voor onderhoud

In het kader van de begroting is het van belang dat wordt aangegeven dat er voldoende wordt gereserveerd voor toekomstig onderhoud. In 2018 zullen de volgende stortingen (zie tabel 1) plaatsvinden in de diverse onderhoudsvoorzieningen:

Tabel 1:

Omschrijving	Noot	Categorie BBV	Pro-gram-ma	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Zalencentrum De Lockhorst		Gebouwen	1	21.804	21.804	21.804
Diverse multifunctionele accommodaties		Gebouwen	1	17.055	17.055	17.055
Verenigingsaccommodatiegebouw		Gebouwen	1	4.862	4.862	4.862
Binnensportaccommodaties		Gebouwen	1	30.660	30.660	30.660
Zwemaccommodatie De Lockhorst		Gebouwen	1	29.909	29.909	29.909
Recreatie voorzieningen		Groen	1	4.384	4.384	4.384
Subtotaal Programma 1				*108.674*	*108.674*	*108.674*
Begraafplaats (gebouw)		Gebouwen	3	882	882	882
Kinderboerderij (gebouw)		Gebouwen	3	3.753	3.753	3.753
Watergangen en sloten		Water	3	8.972	8.972	8.972
Wijkonderkomens plantsoenen		Groen	3	1.382	1.382	1.382
Onderhoud riolering		Riolering	3	1.518.364	1.518.364	1.518.364
Onderhoud wegen	*)	Wegen	3	908.051	915.158	300.000
Bruggen		Wegen	3	62.862	62.862	62.862
Openbare verlichting	*)	Wegen	3	107.236	107.236	7.336
Binnenhaven		Water	3	5.802	5.802	5.802
Ponton waterbus		Water	3	4.290	4.290	4.290
Toren NH-kerk met uurwerk		Gebouwen	3	1.837	1.837	1.837
Klok en carillon raadhuis		Gebouwen	3	1.462	1.462	1.462
Standplaatsen woonwagens		Gebouwen	3	5.260	5.260	5.260
Woonwagens		Gebouwen	3	1.328	1.328	1.328
Subtotaal Programma 3				*2.631.481*	*2.638.588*	*1.923.530*
Raadhuis		Gebouwen	4	10.331	10.331	10.331
Vlaggen		Overig	4	265	265	265
Brandweerkazerne (incl. dienstwoningen)		Gebouwen	4	5.002	5.002	5.002
Gemeentekantoor		Gebouwen	4	22.576	22.576	22.576
Gemeentewerf		Gebouwen	4	4.565	4.565	4.565
Subtotaal Programma 4				*42.739*	*42.739*	*42.739*
Totaal generaal				***2.782.894***	***2.790.001***	***2.074.943***

*) Noot: Als gevolg van de gewijzigde regelgeving van het besluit begroting en verantwoording (BBV) moeten investeringen met een maatschappelijk nut worden geactiveerd. In de meerjarenplanning van de onderhoudsvoorzieningen t.b.v. onderhoud wegen en openbare verlichting waren budgetten opgenomen die worden aangemerkt als investeringen met een maatschappelijk nut. Deze budgetten moeten derhalve worden geactiveerd en worden niet meer ten laste van de voorziening gebracht. De storting is op grond hiervan verlaagd. Deze storting komt nu ten gunste van de reserve kapitaallasten.

3.4 Paragraaf Financiering

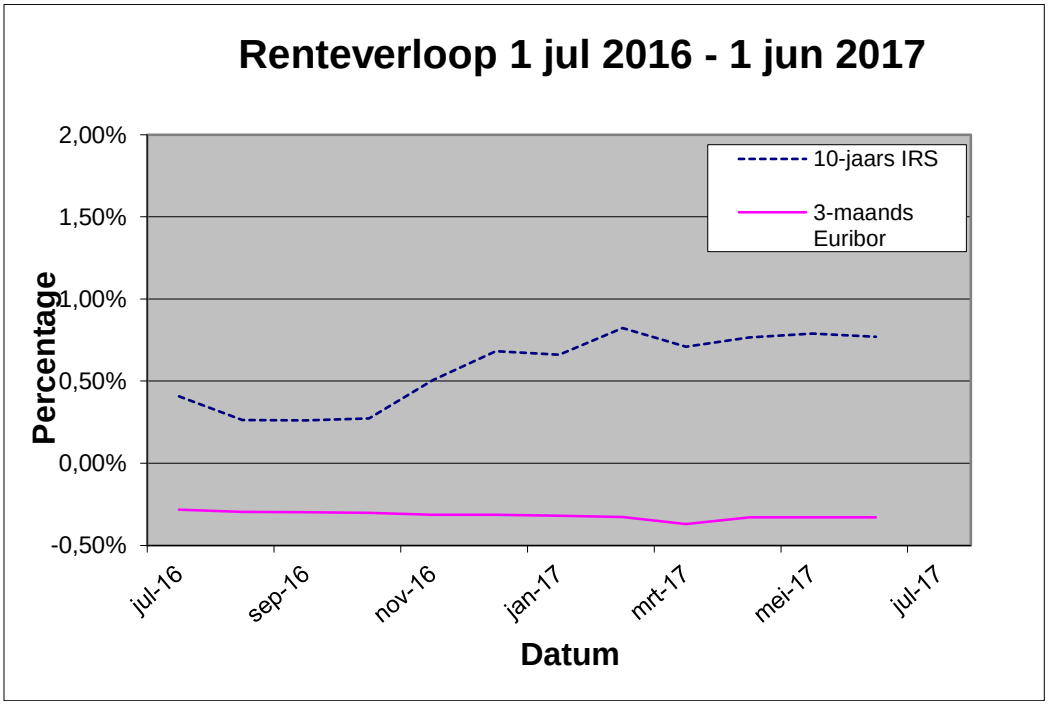
Inleiding
In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeleid van de gemeente. Dit zijn risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financierings- en schuldpositie, het kasbeheer en de informatievoorziening.

Het Financieringsstatuut vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Afhankelijk van de hoogte en de verwachte duur van het liquiditeitstekort of –overschot, wordt vermogen tijdelijk of langdurig aangetrokken of tijdelijk uitgezet. Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken. Benadrukt wordt dat de financieringsfunctie van de gemeente Sliedrecht uitsluitend de publieke taak dient en dat een prudent beleid gevoerd wordt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

Rente ontwikkelingen
De rente op de geld- en kapitaalmarkten geven nog steeds lage niveau's aan. De rente van 1-maandskasgeldleningen zijn vanaf 2015 negatief en ook voor 2018 wordt (nog) geen substantiële stijging tot boven de 0% verwacht. Wel is de verwachting dat de ECB het in maart 2016 gestartte opkoopprogramma in 2018 zal afbouwen. Dit zal naar verwachting tot een stijging van de geldmarkttarieven leiden tot ongeveer het nulniveau.

De rente op de kapitaalmarktrente lijkt de – in 2016 bereikte – bodem definitief verlaten te hebben. Bewoog de 10-jarige staatsleningen zich medio 2016 nog op niveaus van ong. 0,30%, ten tijde van het opstellen van deze financieringsparagraaf is deze rente opgelopen tot ongeveer 0,80%.
De marktverwachting is dat de kapitaalmarktrente voor 2018 nog verder zal stijgen.
Vanuit Treasury SCD vindt monitoring van de renteontwikkelingen plaats en waar nodig in samenspraak met de gemeente gehandeld.

Het afgelopen jaar heeft de renteontwikkeling het volgende beeld laten zien:

In onderstaande tabel wordt de renteverwachting van een aantal grootbanken voor het komend jaar weergegeven.

Tabel 1 Rentevisie

Renteverwachting komend jaar (rentevisie)			
Omschrijving	Actueel ten tijde van opstelling begroting 2018	Gemiddelde verwachting grootbanken van stand over 1 jaar	Toe-/afname
Korte rente (3-maands Euribor), ca.	-0,33%	-0,33%	0,00%
Lange rente (10-jaars IRS), ca.	0,80%	1,20%	0,40%
Spread	1,13%	1,53%	0,40%

Bij het verstrekken van langjarige financiering berekenen geldverstrekkers liquiditeitsopslagen bovenop de in de tabel genoemde IRS-niveaus. Voor bijvoorbeeld een 10-jaars lening bedraagt deze opslag nu circa 0,30% (30 basispunten).

Financieringspositie

Financiering activa

De activa van de gemeente Sliedrecht zullen per begin 2018 naar verwachting als volgt gefinancierd zijn:

				Bedragen x € 1 miljoen
Omschrijving		**Bedragen per 1-1-2018**		
Totale boekwaarde investeringen			€	65,8
Vaste financieringsmiddelen:				
Reserves	€	26,0		
Voorzieningen	€	6,0		
Langlopende leningen	€	22,7		
			€	54,7
Financieringstekort			€	11,1

Rente

Voor de interne rente sluiten wij aan op de voorschriften uit de BBV-notitie rente, waarbij wij geen rente rekenen over het eigen vermogen (anders dan de reserves voor dekking kapitaallasten) en de voorzieningen. Uit deze berekening komt een omslagrente van afgerond 1%.

Renteschema

Renteschema

	Omschrijving			2018
a	Externe rentelasten over korte en lange financiering			€ 623
b	Externe rentebaten		-/-	€ 0
c	Saldo rentelasten en rentebaten (a - b)			€ 623
d	Rente aan grondexploitatie door te rekenen	€ 44		
e	Rente van projectfinanciering	€ 0		
f	De rentebaat van doorverstrekte leningen	€ 0		
			-/-	€ 44
g	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente (d+e+f)			€ 578
h	Rente over eigen vermogen			€ 160
i	Rente over voorzieningen			€ 0
j	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente (g+h+i)			€ 739
k	De aan taakvelden toe te rekenen rente (omslagrente)			€ 692

Verwacht renteresultaat op taakveld treasury (k-j)	**-€ 47**

Als gevolg van afronding van de omslagrente naar 1% ontstaat er een renteresultaat van € 47.000

Leningenportefeuilles

Onderstaande tabel geeft inzicht in het verwachte verloop van de portefeuille aan opgenomen langlopende leningen in 2018 (bedragen x € 1.000):

Omschrijving		Bedrag	Gemiddeld percentage
Restantschuld per 1 januari 2018	€	22.680	2,37%
Nieuwe leningen	€	7.000	0,00%
Reguliere aflossingen	€	8.640-	
Vervroegde aflossingen	€	-	
Rente-aanpassing (oud percentage)	€	-	
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	€	-	
Restantschuld per 31 december 2018	€	21.040	2,37%

Dit betreft drie leningen. Voor 2018 en verder zijn geen nieuwe leningen ingerekend. Wanneer overgegaan wordt tot verkoop van de aandelen Eneco is dit ook niet nodig. Wanneer dit niet zal plaatsvinden kan weer gekozen worden voor leningen met een looptijd van 1 jaar en 1 maand. De rente voor dergelijke leningen is op dit moment rond de 0%.

Risicobeheersing
Risicobeheersing vormt een van de pijlers van de Wet fido. De belangrijkste risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de gemeentelijke treasuryfunctie betreffen rente- en kredietrisico's. Renterisico's moeten vanuit de Wet fido beoordeeld worden op de korte en op de langlopende schuld.

Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet
Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd <1 jaar) mag financieren: 8,5% van het begrotingstotaal. Voor het jaar 2018 bedraagt de kasgeldlimiet € 5,2 miljoen.

Berekening kasgeldlimiet 2018

Begrotingstotaal	€	60,475	miljoen
Relevant percentage		8,5%	
Kasgeldlimiet	€	5,140	miljoen

De gemeente Sliedrecht verwacht in 2018 binnen de kasgeldlimiet te opereren. Bij beoordeling van een eventuele financieringsbehoefte zal de kasgeldlimiet optimaal worden benut. Voor de rente van de korte financiering is voor 2018 uitgegaan van een rente van 0% en voor de jaren 2019 en verder van 1,0%.

Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm
De Wet fido definieert vaste schuld als opgenomen geldleningen met een rentetypische looptijd groter of gelijk aan 1 jaar. Met de renterisiconorm biedt de Wet fido een richtsnoer om renteaanpassingen van financieringen en beleggingen goed in de tijd te spreiden. Het doel van deze norm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. Om dat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen op grond van deze norm per jaar niet meer zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

Conform voorschrift van de Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm alleen betrekking heeft op het totaal van de begroting van het komende jaar.

Berekening renterisiconorm

Renterisiconorm					*(bedragen x € 1.000)*
Renterisico's	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	
Renteherzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -	
Aflossingen	€ 8.640	€ 1.640	€ 1.640	€ 1.640	
Renterisico	€ 8.640	€ 1.640	€ 1.640	€ 1.640	
Berekening renterisiconorm					
Begrotingstotaal 2018	€ 60.475				
Percentage cf. regeling	20%				
Renterisiconorm 2018	€ 12.095				
Toetsing renterisico aan norm:					
Renterisico	€ 8.640				
Renterisiconorm	€ 12.095				
Ruimte onder de norm	€ 3.455-				

Uit deze opstelling blijkt dat de gemeente Sliedrecht binnen de grenzen van de renterisiconorm opereert.

Kredietrisico's

Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus het risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen worden gelopen vanuit uitzettingen (verstrekte geldleningen, beleggingen) of uit verleende garanties.

Verstrekte geldleningen

Ingedeeld naar risicocategorie kan voor 2018 het volgende verloop worden verwacht:

Specificatie verstrekte geldleningen naar risicocategorie

Bedragen x € 1.000

	Verwachte stand per		
Leningen aan:	**1-1-2018**	**31-12-2018**	**% verdeling per eind 2018**
Openbare lichamen	€ 1.667	€ 1.662	98,0%
Woningbouwcorporaties	€ -	€ -	0,0%
Deelnemingen	€ -	€ -	0,0%
Overige verbonden partijen	€ -	€ -	0,0%
Overige langlopende leningen	€ 39	€ 34	2,0%
Totaal	**€ 1.706**	**€ 1.696**	**100,0%**

Het hierboven bij Openbare lichamen vermelde bedrag betreft de deelneming in, dan wel leningen verstrekt uit hoofde van, het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn).

Verleende garanties

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd naar risicogroep:

Specificatie borgstellingen naar risicocategorie

					Bedragen x € 1.000
		Verwachte stand per			
Categorie	**Risico profiel**	**1-1-2018**		**31-12-2018**	**% verdeling per eind 2018**
Directe borgstellingen (m.b.t. ,lokale instellingen, verenigingen e.d.)	Middel/ hoger	€	26.449	€ 25.887	21,5%
Achtervangpositie in waarborgfondsen (bijv. Waarborgfonds Sociale Woningbouw)	Laag	€	96.363	€ 94.763	78,5%
Totaal		**€**	**122.812**	**€ 120.650**	**100,0%**

Kas- en saldobeheer
De inrichting van het betalingsverkeer (het beheer van het gemeentelijke rekeningstelsel, het coördineren van bevoegdheden en het verrichten van feitelijke betalingen) alsmede de saldoregulatie wordt verzorgd vanuit Servicecentrum Drechtsteden. Gemeente Sliedrecht onderhoudt bankrelaties met de Bank Nederlandse Gemeenten en de Rabobank.
Een hulpmiddel bij de saldoregulatie en voor het eventueel opnemen van langjarige financiering is de meerjarige liquiditeitenplanning, dke door het SCD in nauw overleg met de gemeente is opgezet. Deze planning wordt periodiek geactualiseerd op grond van nieuwe informatie of inzichten.

Schatkistbankieren
Bij het gemeentelijk saldobeheer dienen de nieuwe voorschriften rond Schatkistbankieren in acht te worden genomen. Onder deze regeling dienen gemeenten tijdelijk overtollige geldmiddelen, rekening houdend met een drempelbedrag, bij het Ministerie van Financiën te stallen. Het drempelbedrag voor de gemeente Sliedrecht voor 2018 kan als volgt worden berekend:

Drempelbedrag Schatkistbankieren

Berekening drempelbedrag SKB 2018:	*Bedragen x € 1.000*
Begrotingstotaal	60.475
Relevant percentage	0,75%
Drempelbedrag (afgerond)	454

Wanneer de gemeente het drempelbedrag overschrijdt dient het meerdere afgestort te worden in ’s Rijks Schatkist. Over dit saldo wordt op dit moment geen rente vergoed.

Informatievoorziening
Minimaal tweemaal per jaar vindt een overleg plaats met het Servicecentrum Drechtsteden over de voortgang en uitvoering van de treasuryzaken. Indien daartoe vanuit de gemeente of vanuit het SCD behoefte dan wel noodzaak wordt gevoeld, vindt daarnaast ook contact op incidentele basis plaats. Voor zover relevant zullen door het SCD rapportages worden opgeleverd voor in- of extern gebruik.

3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

3.5.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen de organisatie, die gericht zijn op een zo goed mogelijke dienstverlening aan de burgers, instellingen en bedrijven en het garanderen van een zorgvuldige besluitvorming. We beschrijven in deze paragraaf relevante cijfers en voorgenomen activiteiten voor 2018 op het gebied van organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering. Deze activiteiten staan in het licht van verschillende trends en ontwikkelingen in maatschappelijke zin, nieuwe technologieën en financiële opgaven.

Organisatieontwikkeling

In 2018 zetten we onze organisatieontwikkeling door. Er is volop beweging in onze organisatie om ons voortdurend te verbeteren en om klaar te staan voor wat er nodig is in de gemeente.

Na de reorganisatie per 1 juli 2017 is hard gewerkt om de implementatie van de verbeteracties uit te voeren. Het college heeft hierbij de ambities uitgesproken dat het nieuwe college, dat na de gemeenteraadsverkiezing wordt samengesteld, kan beschikken over een efficiënte en professionele ambtelijke organisatie met een stabiele basis waarop kan worden verder gebouwd.
Vanaf het moment dat het nieuwe college haar werkzaamheden gaat uitvoeren staat de organisatie helemaal klaar om nog beter te werken aan de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen en de realisatie van de ambities van de gemeente. Het is onze ambitie om snel en adequaat in te spelen op de maatschappelijke opgaven en kansen in de gemeente en regio. Omdat opgaven onze organisatiegrenzen overstijgen en vragen om integrale oplossingen werken we in co-creatie met partners. In 2018 zetten we deze beweging krachtig voort door medewerkers mee te nemen in de nieuwe werkwijze die dit met zich meebrengt. We richten ons op de ontwikkeling van de bijbehorende vaardigheden, competenties en instrumenten.

3.5.2 Besturing en beheersing

De reguliere Planning & Control cyclus is het belangrijkste instrument voor besturing en beheersing van vastgestelde doelen en resultaten. In 2018 ontvangt u van ons de gebruikelijke sturings- en rapportagedocumenten, zoals afgesproken in de financiële verordening.

Ten behoeve van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) zal in 2018 een nieuw interne controleplan worden opgesteld waarin de controleaanpak van de significante bedrijfsprocessen wordt beschreven. Controles en audits worden in afstemming met de nieuwe accountant BDO uitgevoerd.

Resultaten 2018
▪ De volgende besturings- en rapportagedocumenten: • Kadernota 2019 • Begroting 2019 • Jaarrekening 2017 • Tussentijdse rapportages 2018 (na 3, 5, 8 en 10 maanden) • Rapportage voortgang projecten (twee maal per jaar) • Rapportage beleidsinhoudelijke voortgang; ▪ Interne controleprogramma 2018-2019;

3.5.3 Personeel en Organisatie

In de begroting 2018 is 113,04 fte formatie opgenomen. Dit is inclusief vacatureruimte. Hieronder is een uitsplitsing weergegeven. De formatie is ten opzichte van 2017 gestegen. De verwachting is dat de formatie in 2018 stabiel blijft.

Overzicht formatie in fte's

	2017	2018
Reguliere formatie	105,48	110,90
Griffie	2,16	2,16
Totaal	107,64	113,04

De stijging in de reguliere formatie is veroorzaakt doordat in de formatie de bodes (2 fte), strategisch adviseurs (2,5) fte en medezeggenschap (0,9 fte) zijn opgenomen, conform besluitvorming kadernota 2017.

De formatieruimte is groter dan de werkelijke bezetting. Deze ruimte gebruiken we om ons personeelsbestand flexibel in te (kunnen) vullen.

In het Sociaal Akkoord dat de rijksoverheid heeft afgesloten in 2013 is opgenomen dat alle werkgevers verplicht zijn om arbeidsgehandicapten in dienst te nemen. Geleidelijk aan moet dit er voor zorgen dat er vanaf 2020 jaarlijks 10.000 mensen met een arbeidshandicap worden aangenomen. Voor de overheidssector zijn taakstellingen afgesproken.

Voor onze gemeente gaat het om de volgende opgave:

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
fte	1,14	1,7	2,27	2,84	3,41	3,98	4,55	5,11	5,68	6,25

Als gevolg van de regionale aanbesteding Schoonmaak gebouwen zijn per 1 januari 2016 38,33 fte voor de regio gerealiseerd. Voor Sliedrecht betekent dit een inzet van 2,80 fte. Daarmee is het quotum t/m 2018 behaald. We zijn van mening dat we als gemeente alles in het werk moeten stellen om deze werkplekken voor arbeidsgehandicapten zelf te realiseren en zullen daarom in 2018 ons blijven inzetten om de opgave waar we de komende jaren voor staan te realiseren.

Ziekteverzuim

In 2015 steeg het ziekteverzuim naar 10,7 %. Dat was voor ons aanleiding om prioriteit te geven aan de personele zorg voor onze medewerkers. Het verzuimbeleid is geïntensiveerd en actief door het management opgepakt. Dit leidde in 2016 tot een verlaging van het ziekteverzuimpercentage naar 5,9%. In 2017 is het ziekteverzuim (stand 1 juli 2017) licht gestegen naar 6,8%. Door actief te blijven sturen op uitvoering van het verzuimbeleid wordt gestreefd naar een ziekteverzuim van lager dan 6% in 2018.

Strategische personeelsplanning
Voor onze organisatie rijst steeds meer de vraag over onze werkinhoud: wat doet de gemeente en wat doen de samenleving en onze partners? Dit vraagt om verdere flexibilisering en nieuwe rolopvattingen. Het geeft daarnaast aanleiding om Drechtstedelijke samenwerking voort te zetten om zodoende inhoudelijke resultaten te realiseren. De komende periode zetten we onze energie in op een wendbare organisatie waarin flexibel inzetbare medewerkers zich dankzij een goede bedrijfsvoering optimaal kunnen richten op onze gemeente en haar inwoners

In 2015 zijn wij begonnen met het instrument strategische personeelsplanning. Dit instrument geeft ons inzicht in de huidige en gewenste bemensing van de organisatie in kwaliteit en kwantiteit.
Op grond hiervan sturen we gericht op de vaste en flexibele bezetting van de organisatie. Het sturen op meer flexibiliteit en mobiliteit is noodzakelijk om de vergrijzing van de organisatie tegen te gaan. De ruimte voor nieuwe instroom is echter beperkt en we blijven dus ook volop investeren in de vitaliteit en ontwikkeling van onze medewerkers. Daarnaast vinden wij het belangrijk om waar mogelijk ook ruimte te geven aan jong talent in onze organisatie. We willen aangesloten blijven op deze nieuwe generatie medewerkers. In 2018 gaan we hiervoor actief samenwerking zoeken met opleidingsinstellingen en adviesbureaus om jonge professionals te binden en te boeien voor het werken bij de overheid.

Speerpunten hierbij zijn:
- verder ontwikkelen kwaliteit huidig personeel;
- gericht sturen op instroom, doorstroom en uitstroom;
- gericht sturen op vitaliteit van de vergrijzing;
- ontwikkeling van jong talent;
- binden en boeien van jonge professionals.

In het jaarlijkse opleidingsplan worden de gewenste- en noodzakelijke opleidingen en trainingen opgenomen.

Resultaten 2018
▪ uitvoering geven aan en sturen op de realisatie van de strategisch personeelsplanning; ▪ terugdringen ziekteverzuim naar < 6%; ▪ mobiliteit van minimaal 5 %.

Kosten bedrijfsvoering
In de begroting zijn de volgende kosten opgenomen voor bedrijfsvoering.

	2018
Raad	€ 366.200
Griffie	€ 210.800
Rekenkamer	€ 20.400
Accountant	€ 45.000
Loonkosten organisatie	€ 8.691.200
Kosten inhuur derden, excl. projecten	€ 361.000
Huisvestingskosten	€ 408.000
Automatiseringskosten	Inbegrepen in bijdrage aan SCD

Ontwikkeling in automatisering

Klant-, Zaak- en Archiefsysteem

Het project Klant-, Zaak- en Archiefsysteem (KZA) Drechtsteden is gestart met het oog op de vervanging van het huidige Midoffice systeem Mozaiek. Met de implementatie van dit systeem willen we onder andere de volgende doelen realiseren:

1. Het op orde brengen van de archieven en voldoen aan de eisen van de archiefwet en regelgeving en op termijn digitaal werken.
2. Het verminderen van onze kwetsbaarheid.
3. Het vergemakkelijken, beter structureren en vereenvoudigen van het werk door:
    a. Betere integratie.
    b. Betere en eenvoudigere informatievoorziening en –huishouding.
    c. Meer transparantie en inzicht in de voortgang en bestuurbaarheid van de processen over de verschillende domeinen en organisaties heen.
4. Het verminderen van het aantal applicaties.

Genoemde doelstellingen leiden tot betere kwaliteit (sneller, minder fouten) van dienstverlening aan onze klanten tegen lagere kosten (minder tijdrovend, meer integratie/samenwerking, minder applicaties). Tevens wordt bij volledige implementatie aan de archiefwet voldaan. In 2018 zal dit traject een grote inspanning van onze medewerkers vragen.

3.6 Paragraaf Verbonden partijen

3.6.1 Inleiding

De uitvoering van een aantal gemeentelijke taken is overgedragen aan verbonden partijen. De gemeente blijft verantwoordelijk, maar voert de taken zelf niet meer uit. Deelname is gekoppeld aan specifieke doelstellingen. De gemeente neemt deel in verbonden partijen om bepaalde taken efficiënter of met meer kwaliteit te kunnen uitvoeren

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft (art. 1 BBV = Besluit Begroting en Verantwoording). Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen deelnemingen door de gemeente in publiekrechtelijke samenwerkingsorganisaties (gemeenschappelijke regelingen), privaatrechtelijke samenwerkingsorganisaties (N.V.'s, B.V.'s, stichtingen, verenigingen etc.) en publiek-private samenwerkingsorganisaties (PPS-constructies).

Het college bestuurt en beheert de Verbonden Partijen conform de kaders die de raad in 2017 in de Nota Verbonden Partijen heeft vastgelegd. De gemeente Sliedrecht heeft in de Nota Verbonden Partijen vastgesteld dat de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting fungeert als vigerend register van de regelingen waaraan een gemeente deelneemt.

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en de mogelijk hieruit voortvloeiende risico's, besteden wij in de begroting en jaarrekening expliciet aandacht aan de verbonden partijen.

Deze paragraaf bevat (de wettelijk verplichte) informatie over de verbonden partijen van de gemeente, namelijkl:

- Naam en Vestigingsplaats;
- Deelnemers;
- Type organisatie;
- Doelstelling (openbaar belang);
- Financieel belang van de gemeente:
    - bij GR Gevudo en de privaatrechtelijke samenwerkingen;
    - de financieel bijdrage aan de overige GR-en is separaat in een tabel opgenomen;
- Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente;
- Bestuurlijk vertegenwoordiger;
- Relatie met programmabegroting;
- Ontwikkelingen;
- Uittredingsregeling.

De inhoudelijke bijdrage vanuit de GR-en aan de beleidsdoelen van de gemeente is opgenomen in de programmakaarten.
De risico's zijn opgenomen in paragraaf 3.2 'Weerstandvermogen en risicobeheersing' opgenomen.

3.6.2 Overzicht verbonden partijen

Overzicht van de verbonden partijen waarvan de gemeente Sliedrecht een financieel en bestuurlijk belang heeft. Dit overzicht is onderverdeeld in:

a. Gemeenschappelijke regelingen;
b. Vennootschappen en coöperaties;
c. Stichtingen en verenigingen.

Er zijn geen overige verbonden partijen waarin Sliedrecht deelneemt.

A. Gemeenschappelijke Regeling (GR)	
1. GR Drechtsteden	
Naam, Vestigingsplaats	GR Drechtsteden, Dordrecht
Deelnemers	Dordrecht, Zwijndrecht, Papendrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Sliedrecht, Alblasserdam
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam (Wgr, art 8.1)
Doelstelling (openbaar belang)	Draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. Om deze doelstelling te realiseren en met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, behartigt Drechtsteden de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen: - Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen, publieke infrastructuur, economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) - Sociaal (sociale zekerheid en –ontwikkeling, onderwijs en kennisinfrastructuur, arbeidsmarkt, sport en cultuur) - Bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid - Staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering - Sociaal- geografisch onderzoek Daarnaast heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor: a. de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en kwijtscheldingsregels hebben vastgelegd, elk voor zover het hun gebied betreft; b. de uitvoering van de WOZ waaronder tevens wordt begrepen de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft. (10de wijziging)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Drechtstedenbestuur (collegelid), Drechtraad (raadsleden fracties) en diverse portefeuillehoudersoverleggen (portefeuillehouders). Stemrecht in Drechtraad (=algemeen bestuur) op grond van inwoneraantal: 9,12%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Tanis (Drechtstedenbestuur)
Relatie met programmabegroting	De Drechtsteden draagt vanuit haar verschillende onderdelen bij aan de speerpunten van beleid en reguliere taken binnen de programma's 1. Sociaal; 2. Economie, onderwijs en arbeidsmarkt; 3. Ruimte; en het ondersteunde programma Financiën en belastingen.
Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2018 zal de gemeente Hardinxveld-Giessendam formeel toetreden tot de Drechtsteden.
Uittredingsregeling	In artikel 54 van de GR is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden door een daartoe strekkend besluit van haar bestuursorganen aan de Drechtraad te zenden. De Drechtraad bepaalt de voorwaarden voor de uittreding en de financiële en overige gevolgen. Uittreding kan niet eerder dan twee kalenderjaren nadat het uittredingsbesluit is genomen, tenzij de Drechtraad anders bepaalt.
2. GR Sociale Werkvoorziening Drechtwerk	
Naam, Vestigingsplaats	GR Sociale Werkvoorziening Drechtwerk Dordrecht
Deelnemers	Dordrecht, Zwijndrecht, Papendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Sliedrecht, Alblasserdam
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam (Wgr, art 8.1)
Doelstelling (openbaar belang)	Drechtwerk is opgericht om voor de deelnemende gemeenten uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). De algemene doelstelling van deze wet is om aan zoveel mogelijk voor de Wsw geïndiceerde inwoners van de aangesloten gemeenten een dienstbetrekking aan te bieden voor het verrichten van arbeid onder aangepaste omstandigheden. Per 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk.

Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Visser-Schlieker
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid). Stemrecht in algemeen bestuur op grond van inwoneraantal: 9,12%
Relatie met programmabegroting	Uitvoering van de participatiewet, waarbinnen de zoveel mogelijk Wsw-geïndiceerde inwoners aan passende arbeid geholpen worden. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan programma 1 Sociaal.
Ontwikkelingen	In 2017 zullen nog voorstellen worden gedaan om de bedrijfsresultaten te optimaliseren en mogelijke wijzigingen in de structuur van Drechtwerk. Een mogelijkheid is het benutten van kansen die lokale voorzieningen bieden om beschut werken onder te brengen. Er wordt een lobby gevoerd om het Rijk te bewegen haar subsidiebeleid aan te passen. De voorzitter heeft daartoe op het VNG congres een motie ingediend. Deze motie is met ruime steun door het congres overgenomen.
Uittredingsregeling	In artikel 36 van de GR is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden door een daartoe strekkend besluit van het college aan het Algemeen Bestuur te zenden. Het Algemeen Bestuur bepaalt de voorwaarden voor de uittreding en de financiële en overige gevolgen. Uittreding kan niet eerder dan twee kalenderjaren nadat het uittredingsbesluit is genomen, tenzij het Algemeen Bestuur anders bepaalt.
3. GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid	
Naam, Vestigingsplaats	GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid Dordrecht
Deelnemers	Alblasserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Korendijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam (Wgr, art 8.1)
Doelstelling (openbaar belang)	1. Het samenwerkingsverband heeft tot taak, vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur, en met inachtneming van hetgeen in deze regeling is bepaald, een bijdrage te leveren aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten, teneinde een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling in het gebied te bevorderen. 2. De behartiging van belangen geschiedt door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen door middel van sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering ter zake van de taakvelden: • publieke gezondheid; • onderwijs; • jeugdzorg; • maatschappelijke ondersteuning, meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015; • ambulancezorg; • meldkamer ambulancevervoer; • geneeskundige hulpverlening.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid). Stemrecht in algemeen bestuur op grond van inwoneraantal: 5,14%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Visser-Schlieker
Relatie met programmabegroting	De Dienst Gezondheid & Jeugd (onderdelen GGD en BLVS) voert de taken uit op grond van de Wet Publieke Gezondheid (WPG), de Leerplicht en de aanpak van Voortijdig Schoolverlaten. Hierbij is aansluiting bij de volgende doelstellingen van de Dienst Gezondheid & Jeugd: 1. Het realiseren van gezondheidswinst en het verminderen van sociaal-economische verschillen, 2. Het bevorderen van ontwikkelingskansen voor, en participatie van inwoners (jeugd en ouderen in het bijzonder); 3. Het zorgen voor bescherming bij huiselijk geweld, het voorkomen en verminderen van sociale uitsluiting en het verbeteren van de kwaliteit van leven van kwetsbare groepen in de samenleving; 4. Op een vertrouwenwekkende en adequate manier optreden tijdens rampen en crisis waarin de publieke gezondheid wordt bedreigd en het voorkomen van maatschappelijke onrust bij kleinschalige incidenten.

	De Dienst Gezondheid & Jeugd heeft een taak bij de realisatie van de doelstellingen in programma 1. Sociaal., 2. Economie, arbeidsmarkt en onderwijs en 3. Ruimte. De Serviceorganisatie Jeugd ZHZ (SOJ) is als zelfstandig onderdeel aan de gemeenschappelijke regeling toegevoegd in 2014. De SOJ voert voor de gemeenten een groot deel van de nieuwe jeugdhulp taken uit, zoals deze aan gemeenten zijn overgedragen met de nieuwe Jeugdwet per 1-1-2015. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan programma 1. Sociaal, 3. Ruimte en 4. Bestuur, organisatie en veiligheid. De activiteiten van de RAV (ambulancedienst) worden bekostigd via de zorgverzekeraar. Er is geen directe relatie op de programmabegroting.
Ontwikkelingen	In 2018 is er geen nieuw beleid voorzien. De werkorganisatie Veilig Thuis wordt ondergebracht binnen de GR DG&J.
Uittredingsregeling	In artikel 44 van de GR is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden door een daartoe strekkend besluit van haar bestuursorganen aan het Algemeen Bestuur te zenden. Het Algemeen Bestuur bepaalt, met tweederde van het aantal stemmen, de voorwaarden voor de uittreding en de financiële en overige gevolgen. Uittreding kan niet eerder dan twee kalenderjaren nadat het uittredingsbesluit is genomen, tenzij het Algemeen Bestuur anders bepaalt.
4. GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	
Naam, Vestigingsplaats	GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid Dordrecht
Deelnemers	Alblasserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Korendijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Doelstelling (openbaar belang)	Het openbaar lichaam heeft tot doel: a. de brandweerzorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing, de geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen), met behoud van lokale verankering, bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding; b. een platform voor samenwerking te zijn voor aan hulpverlening gelieerde diensten, partners dan wel organisaties en andere openbare lichamen. (wijziging 2015)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	De burgemeester zit in het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio. Stemrecht in algemeen bestuur met 17 gemeenten met elk 1 stem: 5,88%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Burgemeester Van Hemmen
Relatie met programmabegroting	De Veiligheidsregio levert en bijdrage aan programma 4. Bestuur, organisatie en veiligheid.
Ontwikkelingen	Er is een meerjarenbeleidsplan (2017-2020). De nieuwe bijdragesystematiek wordt naar verwachting in december 2017 vastgesteld door het algemeen bestuur. Het herverdelingseffect (het voorstel aan het AB betreft een extra bijdrage vanuit de gemeente Sliedrecht) wordt verwerkt door middel van een begrotingswijziging.
Uittredingsregeling	De veiligheidsregio is een verplichte gemeenschappelijke regeling. De minister stelt, bij AmvB, de indeling van Nederland in regio's vast. Wanneer door een wijziging van de AmvB uittreding mogelijk zou worden en een gemeente daartoe zou overgaan regelt artikel 43 dat het Algemeen bestuur de voorwaarden voor uittreding bepaalt.
5. GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	
Naam, Vestigingsplaats	GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid Dordrecht
Deelnemers	Alblasserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Korendijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Doelstelling (openbaar belang) (excl de artikelen 3.; 5. en 6.)	1. De Omgevingsdienst kan adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden verrichten op het gebied van de zorg voor het milieu en de

	leefomgeving en programma's en projecten uitvoeren op het gebied van milieu en de leefomgeving. 2. De Omgevingsdienst voert voor de colleges van de gemeenten in elk geval de volgende taken en bevoegdheden uit, met inachtneming van het door de deelnemers vastgestelde beleid: a. de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de in artikel 5.1 van die wet genoemde wetten; b. de milieutaken op grond van andere wet- en regelgeving dan genoemd onder a, voor zover een of meer gemeenten besluiten tot mandatering van deze taken en bevoegdheden aan de Omgevingsdienst; c. de Algemene wet bestuursrecht en andere relevante regelgeving betreffende de procedures in samenhang met de taken genoemd onder a en b, met inbegrip van het adviseren, ondersteunen en vertegenwoordigen van de colleges in bezwaar- en beroepsprocedures; d. de Wet op de economische delicten en het coördineren van (opsporings-) overlegverbanden met alle handhavingspartners. 4. Met betrekking tot de reikwijdte, uitvoering en nadere invulling van de in de vorige leden genoemde taken worden door of namens het dagelijks bestuur schriftelijk werkafspraken gemaakt met het college. (3de wijziging)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Stemrecht in algemeen bestuur van 17 gemeenten en provincie Zuid-Holland op basis van omzet: 2,3%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	De Omgevingsdienst levert een bijdrage aan programma 3. Ruimte.
Ontwikkelingen	In 2017 is een traject van doorontwikkeling in gang gezet om de organisatie voor te bereiden op onder andere de overdracht van regionale BRZO-taken naar DCMR en de komst van de Omgevingswet. Samen met het bestuur en de opdrachtgevers wordt onderzocht of en hoe de structuur, de sturing en cultuur bij OZHZ daarop goed kan worden afgestemd.
Uittredingsregeling	In artikel 40 van de GR is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden na verkregen toestemming van zijn vertegenwoordigend orgaan en met inachtneming van een opzegtermijn van tenminste één kalenderjaar. Het Algemeen Bestuur regelt, met een meerderheid van ¾ van de stemmen, de financiële en andere randvoorwaarden voor uittreding vast. De schadeloosstelling bedraagt tenminste drie maal de jaaromzet van de betreffende deelnemer in het jaar waarin het besluit tot uittreding wordt genomen.
6. GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	
Naam, Vestigingsplaats	GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch Dordrecht
Deelnemers	De provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland en de gemeenten Dordrecht, Drimmelen, Sliedrecht en Werkendam
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam (Wgr, art 8.1)
Doelstelling (openbaar belang)	Gemeenschappelijke belangen en taken van het openbaar lichaam zijn: a. het beschermen en ontwikkelen van natuurwaarden; b. het bewaren en ontwikkelen van het landschappelijk karakter; c. de zorg voor en ontwikkeling van de recreatie, in het rechtsgebied. (2de wijziging)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur en dagelijks bestuur(collegelid). Stemrecht in algemeen bestuur op grond van inwoneraantal: 5%
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	Het Parkschap levert een bijdrage aan programma 1. Sociaal. De gemeente Sliedrecht participeert gelet op de belangen voor de openluchtrecreatie, natuurbescherming en het bewaren en bevorderen van het landschapsschoon binnen het gebied van Parkschap nationaal park De Biesbosch.
Ontwikkelingen	Er is een raadsvoorstel aangeboden aan de gemeenteraad om uit te treden per 1 januari 2018. Alsdan vervalt deze verbonden partij uit dit register.
Uittredingsregeling	In artikel 47 van de GR is de uittreding geregeld: 1. Een deelnemer kan uittreden door toezending aan het algemeen bestuur van een daartoe strekkend besluit van haar bestuursorganen.

	2. Het algemeen bestuur stelt met tweederde van het aantal stemmen de voorwaarden vast waaronder de uittreding, bedoeld in het eerste lid, geëffectueerd kan worden en regelt de financiële en overige gevolgen van de uittreding. Tenzij het algemeen bestuur een kortere termijn bepaalt, kan de uittreding niet eerder plaatsvinden dan 31 december van het tweede kalenderjaar volgend op de datum van het in het eerste lid bedoelde uittredingsbesluit.
7. GR Gevudo/ N.V. Huisvuilcentrale NH (HVC)	
Naam, Vestigingsplaats	GR Gevudo (Dordrecht)/ N.V. Huisvuilcentrale NH (HVC) (Alkmaar)
Deelnemers	Alblasserdam, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giesssendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, Zederik en Zwijndrecht.
Type organisatie	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Doelstelling (openbaar belang)	Het behartigen van aandeelhoudersbelangen van de deelnemers in NV HVC, in de ruimste zin des woords, en het daarbij uitoefenen van stemrecht in de aandeelhoudersvergaderingen van NV HVC. Doel van deze verbonden partij is om vanuit milieuverantwoord afvalbeheer een bijdrage te leveren aan een duurzame leefomgeving. De operationele taken van GR Gevudo worden verzorgd door de gemeente Dordrecht.
Financieel belang van de gemeente	GR Gevudo bezit 529 aandelen van de NV HVC. GR Gevudo heeft een aandelenbezit van 18,15% van het totaal. De gemeente Sliedrecht heeft een garantierisico-aandeel van 6,19% van het totaal van Gevudo.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) De GR Gevudo is aandeelhouder in HVC.
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	Wij ontvangen een garantstellingsprovisie via de GR Gevudo die wordt verantwoord in het ondersteunende programma Financiën en belastingen.
Ontwikkelingen	Er is geen sprake van nieuw beleid.
Uittredingsregeling	In artikel 35 van de GR is de uittreding geregeld. Een deelnemende gemeente kan uittreden door een daartoe strekkend besluit van haar bestuursorganen aan het Algemeen Bestuur te zenden. Het Algemeen Bestuur bepaalt, met tenminste tweederde meerderheid, de voorwaarden voor de uittreding en de financiële en overige gevolgen. Uittreding kan niet eerder dan één kalenderjaar nadat het uittredingsbesluit is genomen, tenzij het Algemeen Bestuur anders bepaalt.

B. Vennootschappen en coöperaties

8. Bank Nederlandse Gemeenten N.V.

Naam, Vestigingsplaats	Bank Nederlandse Gemeenten N.V. Den Haag
Deelnemers	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Type organisatie	Naamloze Vennootschap
Doelstelling (openbaar belang)	De Bank Nederlandse Gemeenten, opgericht in 1914, is een bank van en voor de overheid. De bank biedt financiële diensten aan, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. De BNG heeft de hoogste rating voor kredietwaardigheid (triple A).
Financieel belang van de gemeente	De gemeente heeft 31.200 aandelen (0,0006%) in haar bezit. In 2015 is aan dividend € 17.784,- uitgekeerd.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Tanis
Relatie met programmabegroting	De BNG draagt bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Genereert dividendinkomsten in het ondersteunende programma Financiën en belastingen.
Ontwikkelingen	Geen bijzonderheden.

9. Oasen N.V.	
Naam, Vestigingsplaats	Oasen N.V. Gouda
Deelnemers	Ca. 30 gemeenten zijn aandeelhouder
Type organisatie	Naamloze Vennootschap
Doelstelling (openbaar belang)	Drinkwater verzorging inwoners Sliedrecht
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 24 (3,2%).
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	Oasen heeft als doel een duurzame en doelmatige drinkwatervoorziening binnen het verzorgingsgebied.
Ontwikkelingen	Geen bijzonderheden.
10. Eneco N.V.	
Naam, Vestigingsplaats	Eneco N.V. Rotterdam
Deelnemers	53 Nederlandse gemeenten zijn aandeelhouders
Type organisatie	Naamloze Vennootschap
Doelstelling (openbaar belang)	Waarborg energievoorziening. ENECO is een energiebedrijf in de vrije energiemarkt.
Financieel belang van de gemeente	28.115 aandelen. Aandelenpercentage (0,57%). In 2015 is € 492.771,- aan dividend uitgekeerd.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder (historisch bezit)
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	Genereert dividendinkomsten in het ondersteunende programma Financiën en belastingen.
Ontwikkelingen	Eneco is in 2017 gesplitst in een energiebedrijf en een netwerkgroep. Elk van de 53 gemeentelijke aandeelhouders is verzocht om voor 31 oktober 2017 haar principebesluit met betrekking tot "houden of afbouwen" te nemen, zoals omschreven in het Consultatiedocument van de AHC. Naar verwachting is na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 definitieve besluitvorming.
11. ROM-D N.V.	
Naam, Vestigingsplaats	ROM-D N.V. Dordrecht
Deelnemers	Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht, de Provincie Zuid-Holland, de BNG en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (OBR).
Type organisatie	De ROM-D is een publiek-privaat samenwerkingsverband en bestaat uit drie onderdelen: ROM-D Holding: de gemeenten van de Drechtsteden bundelen hun aandelenbelang in ROM-D Beheer en ROM-D Capital. Vanuit de Holding wordt de regionale promotie en acquisitie aangestuurd. ROM-D Beheer: naast de gemeenten nemen in de ROM-D Beheer ook private partijen als BNG Gebiedsontwikkelling en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam deel. ROM-D Capital: Publiek kapitaal is ondergebracht in ROM-D Capital. Het kapitaal wordt gebruikt om de projecten die vanuit de ROM-D worden ontwikkeld van eigen vermogen te voorzien. Naast de gemeenten van de Drechtsteden neemt ook de Provincie Zuid-Holland deel aan ROM-D Capital. Overige publieke organen kunnen eveneens risicodragend kapitaal onderbrengen. Dankzij deze constructie kunnen winsten uit deelnemingen in winstgevende ontwikkelingen worden gebruikt om verliezen uit deelnemingen in herontwikkelingsprojecten te verevenen.
Doelstelling (openbaar belang)	Het versterken van de economische ontwikkeling van de Drechtsteden.
Financieel belang van de gemeente	Kapitaaldeelname met stemrechten via volmacht aan het Drechtstedenbestuur. ROM-D Holding NV Gemeente Sliedrecht € 127.819 (% 2,8) Dordtse Kil III CV Commanditair Kapitaal Sliedrecht € 163.247 (%1,5)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Drechtstedenbestuur heeft zitting in de Holding N.V., met gemeentelijke volmacht.
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Tanis

Relatie met programmabegroting	Het ontwikkelen van Het Plaatje door ROM-D draagt bij aan programma 3 Ruimte. Genereert dividendinkomsten in het ondersteunende programma Financiën en belastingen.
Ontwikkelingen	Per september 2017 is een wijziging van de statuten doorgevoerd. Met de overige eigenaren wordt onderzocht wat de rol en functie van deze N.V. in de toekomst kan zijn.
12. MerwedeLingelijn B.V.	
Naam, Vestigingsplaats	MerwedeLingeLijn B.V. (Gorinchem)
Deelnemers	Dordrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Gorinchem, Giessenlanden, Leerdam, Geldermalsen.
Type organisatie	Besloten Vennootschap
Doelstelling (openbaar belang)	Deze B.V. heeft tot doel om in samenwerking te komen tot een verbetering van de MerwedeLingeLijn, onder meer door het realiseren van nieuwe stations c.a.
Financieel belang van de gemeente	Er is een aandelenpakket van 39% van het totaal (€ 250.000).
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Aandeelhouder, aandeelhouder tijdens de aandeelhoudersvergadering.
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Dijkstra
Relatie met programmabegroting	De MerwedeLingeLijn levert een bijdrage aan de programma's 2. Economie, arbeidsmarkt en onderwijs.
Ontwikkelingen	De doelen voor de gemeente Sliedrecht zijn bereikt. In 2017 worden de twee nog lopende subsidietrajecten afgewikkeld. Het Drechtstedelijke 'Manden Maken' is inmiddels afgewikkeld. Onderzocht wordt of en zo ja in welke vorm de BV wordt voortgezet. Inzet van Sliedrecht is om haar aandelen te verkopen.

C. Stichtingen en verenigingen

13. Stichting Bedrijvencentrum Sliedrecht

Naam, Vestigingsplaats	Stichting Bedrijvencentrum Sliedrecht Sliedrecht
Deelnemers	-
Type organisatie	Stichting
Doelstelling (openbaar belang)	1. Het doel is a. Het ontwikkelen, verwerven, exploiteren, huren, verhuren en beheren van een bedrijvencentrum, speciaal gericht op startende ondernemers; b. Het verlenen van managementondersteuning aan startende ondernemers; c. Het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords. 2. De stichting beoogt een kostendekkende exploitatie zonder winstoogmerk. 3. Het bestuur zal bij reglement vaststellen aan welke voorwaarden de ondernemer moet voldoen die ruimte wenst te huren in de bedrijvencentra van de stichting.
Financieel belang van de gemeente	De gemeente staat garant voor de hypothecaire lening die voor de bouw van het Bedrijvencentrum is aangegaan. Daarop wordt jaarlijks afgelost.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	N.v.t. in verband met faillissement
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Wethouder Van Rekom
Relatie met programmabegroting	N.v.t. in verband met uitgesproken faillissement.
Ontwikkelingen	Er is in 2015 een faillissement uitgesproken. De afwikkeling van de garantstellingen is nog onder handen. Onduidelijk is hoe lang deze afwikkeling duurt.

3.6.3 Bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen

De budgetten voor de begroting 2018 zijn gebaseerd op de ingediende begrotingen 2018 van de desbetreffende GR-en, waarmee in de Kadernota reeds rekening is gehouden. De bedragen luiden in €.

Bijdrage aan	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Servicecentrum Drechtsteden (SCD)	2.650.324	2.550.000	2.385.000
Gemeentebelastingen Drechtsteden (GBD)	238.997	209.000	267.307
Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD)	68.848	65.000	65.000
Algemene bijdrage GR Drechtsteden	390.475	565.000	583.000
Sociale Dienst Drechtsteden (SDD)	15.512.629	16.196.722	16.966.509
Subtotaal GR Drechtsteden	*18.861.273*	*19.585.722*	*20.266.816*
Dienst gezondheid & Jeugd ZHZ	986.159	989.804	989.804
Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland-Zuid	5.655.526	5.495.241	5.830.359
GR Drechtwerk	180.363	489.600	597.600
GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	1.394.769	1.394.747	1.397.788
GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	504.083	502.203	502.203
GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	142.381	143.426	143.426
Subtotaal GR Overige	*8.863.281*	*9.015.021*	*9.461.180*
TOTAAL Gemeenschappelijke regelingen	***27.724.554***	***28.600.743***	***29.727.996***

GR Drechtsteden onderdeel Servicecentrum (SCD)
De afname van de bijdrage SCD wordt veroorzaakt door een eenmalig voordeel op kapitaallasten (€ 110.000) en ingroei ICT (€ 65.000).

GR Drechtsteden onderdeel Sociale Dienst Drechtsteden (SDD):
De toename van de bijdrage, ten opzichte van de begroting 2017, aan de SDD wordt verklaard door hogere doorbetaling van de middelen die van het rijk worden ontvangen voor inkomensondersteuning. Ook voor de WMO begeleiding en kort verblijf is de doorbetaling van de ontvangen rijksmiddelen Sociaal Domein onderdeel van de totale toename. Voor beide verhogingen geldt dat de inkomsten ook toenemen met een gelijk bedrag.

Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland-Zuid:
De toename van de bijdrage aan de SO-Jeugd is het gevolg van een verhoging van de doorbetaling van de ontvangen middelen Sociaal Domein.

GR Drechtwerk.
Het aandeel van de gemeente in de toename van het nadelig saldo van de GR Drechtwerk over 2018 bedraagt € 108.000. Deze toename was al opgenomen in de kadernota 2018.

3.6.4.Overzicht van de financiële positie van de verbonden partijen

Bedragen x € 1.000	Eigen vermogen 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2018	Vreemd vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2018
Dienst gezondheid en jeugd ZHZ	4.109	4.109	46.756	46.568
GR Drechtsteden	n.b.	5.000	n.b.	65.000
GR Veiligheidsregio ZHZ	3.497	3.417	68.435	66.601
GR Omgevingsdienst ZHZ	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	1.152	1.242	11.58	1.070

3.7 Paragraaf Grondbeleid

3.7.1 Inleiding

Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van programma's zoals Openbare Ruimte, Verkeer en Vervoer, Ruimtelijke Ordening en Milieu en Wonen. Het grondbeleid is opgenomen in de nota Grondbeleid Sliedrecht 2015. Hierin staat beschreven dat de gemeente een actieve rol aanneemt als procesregisseur bij gebiedsontwikkeling en een facilitair grondbeleid voert, tenzij grote maatschappelijke opgaven vragen om een actief grondbeleid. Het proces, de instrumenten, de grondportefeuille, de financiële uitgangspunten en organisatie die daarbij horen, worden in de nota omschreven.

De richtlijnen voor het opstellen van begroting en jaarrekening (BBV) zijn per 1 januari 2016 gewijzigd. Sliedrecht voldoet aan deze richtlijnen (Notitie Grondexploitaties 2016). De 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG) vallen nu onder de materiële vaste activa (MVA). De projecten Watertorenterrein en Rivierdijk 737-769 (locatie Lanser) vallen onder de MVA.

De Driehoek viel voorheen ook in de categorie MVA, maar de raad zal naar verwachting in 2017 worden voorgesteld De Driehoek in ontwikkeling te nemen. Daarna zal het project over gaan naar de 'bouwgronden in exploitatie' (grondexploitaties).

Jaarlijks worden met het opstellen van de jaarrekening de grondexploitaties geactualiseerd en wordt de marktwaarde van de MVA opnieuw bepaald. Dit resulteert in een nieuwe prognose van het resultaat voor de grondexploitaties en eventueel een afwaardering bij de MVA (wanneer de boekwaarde hoger is dan de marktwaarde). De raming van de jaarlijkse baten en lasten wordt vervolgens verwerkt in de begroting van het daaropvolgende jaar.

3.7.2. Bouwgronden in exploitatie

De onderstaande tabel geeft per project het verloop van de lasten en baten aan in de jaren dat het plan in exploitatie is. In de kolom 'Stand per 1 januari 2018' staan de totale lasten en baten tot dat moment. Het jaarlijkse verschil tussen de lasten en baten wordt geactiveerd totdat het plan is gerealiseerd en het resultaat kan worden bepaald. Het verwacht resultaat staat in de tabel opgenomen evenals het jaar waarin we verwachten dit te realiseren. Het bedrag is berekend op nominale waarde.

Overzicht verloop baten en lasten bouwgronden in exploitatie (x € 1.000)

	Stand per 1-1-2018	2018	2019-e.v.	Totaal
Stationspark II				
Lasten	13	465	465	943
Baten		1.707		1.707
Verwacht resultaat (einde plan 2019)	-13	1.242	-465	764
Kerkbuurt 16-18				
Lasten	153			153
Baten	183			183
Verwacht resultaat (einde plan 2018)	30			30
Burg. Winklerplein / bouwblok C				
Lasten	1.683	1.173	169	3.025
Baten			3.220	3.220
Verwacht resultaat (einde plan 2020)	-1.683	-1.173	3.051	195
Stationspark 3				
Lasten	357	3.507	7.460	11.324
Baten			13.756	13.756
Verwacht resultaat (einde plan 2027)	-357	-3.507	6.296	2.432
TOTAAL				
Lasten	2.206	5.145	8.094	15.445
Baten	183	1.707	16.976	18.866
Verwacht resultaat	-2.023	-3.438	8.882	3.421

Stationspark II
De planning is erop gericht dat uiterlijk in 2018 de resterende verkopen plaatsvinden, waardoor het plan met een positief resultaat in 2018 kan worden afgesloten. De gemeente beraadt zich op een meer haalbare bestemming dan kantoren.

Kerkbuurt 12-18
De ontwikkelaar heeft een omgevingsvergunning voor de bouw gekregen. Er is nog een laatste poging ondernomen om het naastgelegen pand op Kerkbuurt 12 te betrekken bij dit project en dat is gelukt. De besluitvorming over een gemeentelijke bijdrage heeft in februari 2016 plaatsgevonden. Er is een aangepaste omgevingsvergunningsvergunning nodig. De verkoop en de start van de bouw wachten hierop. Pas dan wordt de grond gesaneerd. De bodemsanering vindt tijdens de bouw plaats om kosten te besparen.

Burg. Winklerplein / Bouwblok C
Onderdeel van het Burg. Winklerplein en het beschikbaar gestelde krediet is de grondexploitatie voor bouwblok C. Hiervoor verwerft de gemeente de desbetreffende gronden, maakt deze bouwrijp en verkoopt deze aan de ontwikkelaar.

Sationspark 3
Voor Stationspark 3 is in 2017 door de raad een grondexploitatie vastgesteld. In 2018 zullen kosten worden gemaakt ten behoeve van de verwerving, voorbelasting, maatregelen vv Sliedrecht, RO-procedure en planvoorbereiding. De aanleg van bedrijventerrein Stationspark 3 vindt in 2020 plaats, nadat de vv Sliedrecht in 2019 naar het Recreatieve Knooppunt Sliedrecht is verplaatst. Voorbelasting tbv de verplaatsing vindt vanaf medio 2018 plaats.

De Driehoek
Het vigerende bestemmingsplan voor de ontwikkeling van De Driehoek is niet meer actueel. Om die reden zijn de mogelijke uitgangspunten voor een nieuw bestemmingsplan voor De Driehoek in beeld gebracht en is een inrichtingsschets gemaakt. Eind 2015 is de gemeenteraad gevraagd, met het vaststellen van de startnotitie, aan te geven welke kaders zij van belang vindt voor het opstellen van een plan en een grondexploitatie voor bedrijventerrein De Driehoek. Wanneer de grondexploitatie is vastgesteld, kan het verwachte resultaat worden opgenomen in de begroting en de jaarrekening.

3.7.3 Materiële vaste activa
In verband met het wijzigen van de richtlijnen zijn de 'niet in exploitatie genomen gronden' gewijzigd in materiële vaste activa (MVA). Met deze wijziging is ook de balansrubricering gewijzigd. Als de boekwaarde hoger is dan de marktwaarde moet er een afwaardering plaatsvinden of een voorziening worden getroffen. Op de boekwaarde mogen geen kosten worden bijgeschreven.

Watertorenterrein
Voor het Watertorenterrein is een voorontwerpbestemmingsplan in procedure gebracht. In 2014 is de procedure stopgezet, omdat vragen rezen over afzetmogelijkheden van de voorziene woningen op de huidige woningmarkt. Om die reden is de projectontwikkelaar toen gevraagd de behoefte aan het gewenste type woningen en de daarbij behorende prijsklassen beter te onderbouwen. In afwachting daarvan zijn de werkzaamheden aan het voorontwerpbestemmingsplan gestopt. Op een verzoek van de ontwikkelaar om een ontwerpbestemmingsplan toch in procedure te nemen is afwijzend beschikt. Het initiatief ligt in eerste instantie bij de projectontwikkelaar. Inmiddels komen gesprekken tussen gemeente en ontwikkelaar op gang.

ZieZo locatie
De locatie is in 2017 verkocht.

Rivierdijk 737-769
De locatie 'de apotheek' maakt onderdeel uit van de Locatie Lanser aan de Rivierdijk-West, ten zuiden van De Stoep. Als gevolg van de besluitvorming over dit project begin 2016 is de boekwaarde afgeschreven. Dit is in de bijbehorende kredietaanvraag bij de besluitvorming verwerkt.

Overige gronden
Onder de overige gronden vallen de gronden die een vaste bestemming hebben en niet in het transformatieproces zitten, of waarvoor geen raadsbesluit is genomen waarbij inhoud wordt gegeven aan ambitie en planperiode. Hieronder vallen de gronden Middelblok, Weilanden nabij Wijngaarden en een aantal restpercelen bij Benedenveer. Weilanden zullen wel worden ingezet als ruilgrond ten behoeve van het Recreatief Knooppunt Sliedrecht.

Voorziening afwaardering MVA
De voorziening voor de afwaardering van de MVA bedraagt € 1.246.062.

3.8 Paragraaf Grote projecten

3.8.1 De ambitie van het college

Dit college pakt door op negen grote projecten die belangrijk zijn voor Sliedrecht. De ambitie rondom deze grote projecten is expliciet genoemd in het College Uitvoeringsprogramma 2014-2018 onder ambitienummer 14. Ook het geven van duidelijkheid rond het Recreatief Knooppunt (ambitienummer 8) valt onder de grote projecten

Om deze projecten ook echt te kunnen realiseren is capaciteit vrijgemaakt en veel aandacht besteed aan het proces. Dit heeft in 2015, 2016 en 2017 mooie resultaten opgeleverd. Zo zijn er definitieve besluiten genomen over het Burgemeester Winklerplein, Locatie Lanser, Kerkbuurt en het Recreatief Knooppunt in combinatie met Stationspark 3. Inmiddels beginnen de eerste fysieke resultaten zichtbaar te worden.

3.8.2 Stand van zaken

In de onderstaande tabel is in een oogopslag te zien wat de stand van zaken is rond de negen grote projecten. In de jaarrekening wordt niet uitgebreid ingegaan op de inhoud van de diverse projecten. Hiervoor worden de regelmatige bijpraatsessies met de gemeenteraad benut.

Overzicht stand van zaken grote projecten

Nr.	Project	Resultaat	Toelichting
1.	Baanhoek-West	Realisatie geluidschermen rond en woningbouw bijna halverwege.	
2.	Staatsliedenbuurt	Bestemmingsplan vastgesteld 13 december 2016; samenwerkingsovereenkomst getekend.	Uitvoering gestart.
3.	Recreatief Knooppunt / Stationspark III	Besluitvorming 20 juni 2017.	Verdere uitwerking planvorming in gang gezet. Uiterlijk medio 2017 definitief besluit over komst RKS.
4.	Sporthal Benedenveer	Oplevering september 2017.	
5.	Watertorenterrein	-	Gesprekken met ontwikkelaar gestart.
6.	Kerkbuurt	Realisatie opfleuren en herinrichting promenade in gang gezet. Besluitvorming over lift begin 2017, waarvan realisatie in gang gezet is.	Wandelpromenade wordt korter, waarbij Kerkbuurt-Oost (beperkt) autotoegankelijk wordt gemaakt; de wandelpromenade wordt aantrekkelijker gemaakt als verblijfsgebied.
7.	BW-plein	Besluitvorming 26 januari 2016.	Verwerving en bestemmingsplanprocedure in gang; scenario's ontwerpen inrichting openbare ruimte in voorbereiding.
8.	Locatie Lanser	Samenwerkingsovereenkomst getekend; sloop in uitvoering.	Planning om in eerste kwartaal 2018 verkoop te starten.
9.	De Driehoek	Besluitvorming 27 oktober 2015.	Stedenbouwkundig plan en grondexploitatie in voorbereiding.

3.8.3 Acties / mijlpalen 2017

In de onderstaande tabel staan de acties en mijlpalen voor de grote projecten voor 2018 weergegeven.

Overzicht actie / mijlpalen 2018

Nr.	Project	Planning	Actie / mijlpaal
1.	Baanhoek-West		
2.	Staatsliedenbuurt	Medio 2018	Oplevering fase 1 en start fase 2
3.	Recreatief Knooppunt / Stationspark III	Medio 2018	Bestemmingsplan gereed
4.	Sporthal Benedenveer	N.v.t.	Officiële opening 14 september 2017
5.	Watertorenterrein	N.v.t.	Initiatief ligt bij de ontwikkelaar
6.	Kerkbuurt	Medio 2018	Herinrichting gerealiseerd
7.	BW-plein	Eind 2018	Vaststelling bestemmingsplan
8.	Locatie Lanser	1e kwartaal 2018	Start verkoop
		2e kwartaal 2018	Omgevingsvergunning
9.	De Driehoek	1e kwartaal 2018	Start bouwrijp maken

3.8.4 Financieel kader

Voor de grote projecten zijn afspraken gemaakt over de beschikbare financiële middelen. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke middelen nodig zijn voor de totale projectportfolio. Hierbij is rekening gehouden met de bijpraatsessie van 13 juni 2016 en de besluitvorming rond grote projecten in de afgelopen periode.

Overzicht benodigde middelen per project (x € 1.000; V = voordelig, N = nadelig)

Project en aard investeringen	Minimum	Maximum	Meest waarschijnlijk
Baanhoek-West	-	-	0
Staatsliedenbuurt (rotonde)	-	-	0
Recreatief Knooppunt i.r.m. Stationspark 3	-	-	0
Sporthal Benedenveer	-	-	0
Watertorenterrein	-	-	P.M.
Kerkbuurt	-	-	400 N
BW-plein	-	-	1.350 N
Locatie Lanser	-	-	990 N
Stationspark II, Kerkbuurt 14-16, De Driehoek			-793 V
Totaal benodigd			**1.947 N**

Totaal benodigd krediet voor de Kerkbuurt, BW-plein en Locatie Lanser bedroeg € 2,740 mln. Hiervan is al € 2,600 mln. ten laste van de AR beschikbaar gesteld. Derhalve is er een overschot op de projecten te verwachten van € 0,653 mln. (€ 0,793 mln. minus € 2,740 mln. plus € 2,600 mln.).

Om te kunnen bepalen of er ruimte is voor individuele projecten, wordt continu gewerkt aan een integraal overzicht van de financiële consequenties. Bovenstaand overzicht wordt daarom actueel gehouden en getoetst aan de beschikbare middelen. Voor wat betreft deze beschikbare middelen gelden de volgende uitgangspunten:

- De algemene reserve wordt ingezet voor grote projecten;
- In de begroting is structurele ruimte opgenomen voor investeringen in de openbare ruimte (€ 100.000 in 2017, daarna € 200.000 per jaar);
    - Dit leidt tot een indicatief investeringspotentieel van ca. € 3,5 mln.;

    - Conform verslaggevingsregels: investeringen in openbaar gebied gaan we activeren en afschrijven, waardoor kapitaallasten ook daadwerkelijk ten laste van dit budget kunnen komen;
    - Projecten moeten gesplitst in plandeficit (ten laste van algemene reserve) en inrichting openbare ruimte (ten laste van dit structurele budget);
- Opbrengstpotentieel verkoop gemeentelijk vastgoed kan, via de algemene reserve, ten gunste van grote projecten worden ingezet;
    - Totaal bedraagt dit potentieel ca. € 2,6 mln. (Kadernota 2016);
    - Een deel hiervan is gerealiseerd in 2015 en dus ten gunste van de algemene reserve gekomen; vanaf 2016 nog ca. € 2,0 mln. te realiseren.

Middelen grote projecten (x € 1.000)

Omschrijving	**Bedrag**
Algemene reserve (vrij besteedbaar)*	2.861
Opbrengstpotentieel vastgoed	2.000
Subtotaal incidentele middelen	4.861
Structurele ruimte begroting voor projecten-openbare ruimte	3.480
Totaal beschikbare middelen	8.341
Extra benodigd voor grote projecten/voordeel uit projecten	653
Financiële ruimte	8.994

*AR vrij besteedbaar = stand weerstandscapaciteit € 6.651 minus risicoreservering € 3.790 (zie paragraaf weerstandsvermogen

Op grond hiervan is de conclusie dat er voldoende financiële ruimte is om een impuls te geven aan de grote projecten.

DEEL 4: FINANCIELE BEGROTING

De financiële begroting bestaat uit de volgende onderdelen:

4.1 Overzicht baten en lasten 2017-2021

4.2 Overzicht baten en lasten per programma/thema

4.3 Overzicht taakvelden

4.4 Overzicht reserves en voorzieningen

4.5 Overzicht van vervangingsinvesteringen

4.6 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

4.7 Overzicht incidentele baten en lasten

4.8 Overzicht EMU saldo

4.9 Overzicht geprognosticeerde balans

4.1 Overzicht baten en lasten 2017-2021

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Nr.	Programma	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
1	Sociaal	19.322	3.355	-15.967	19.064	2.120	-16.944	19.618	1.537	-18.081	-18.101	-18.229	-18.326
2	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	19.804	10.282	-9.522	18.550	8.709	-9.841	17.901	10.634	-7.267	-7.028	-6.739	-6.540
3	Ruimte	15.290	8.852	-6.439	11.174	6.684	-4.489	10.518	6.569	-3.949	-3.940	-3.954	-3.971
4	Bestuur, veiligheid en organisatie	8.195	643	-7.553	11.947	1.086	-10.861	11.617	926	-10.691	-10.947	-10.796	-10.818
5	Financiën	1.091	40.957	39.867	1.845	39.799	37.954	821	41.886	41.065	41.427	41.644	41.649
Geraamd totaal saldo van baten en lasten		**63.702**	**64.089**	**387**	**62.579**	**58.399**	**-4.181**	**60.475**	**61.553**	**1.077**	**1.412**	**1.926**	**1.993**
1	Sociaal	70	405	335	23	328	305	23	104	81	82	83	84
2	Economie, arbeidsmarkt en onderwijs	115	1.098	983	403	2.983	2.579	307	256	-51	-14	-50	-59
3	Ruimte	478	848	370	531	771	240	1.490	726	-764	-726	-703	-674
4	Bestuur, veiligheid en organisatie	1.379	2.651	1.273	371	1.802	1.431	163	639	476	496	469	512
5	Financiën	6.628	3.281	-3.347	550	175	-375	819	-	-819	-1.250	-1.725	-1.856
Beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan r		**8.670**	**8.283**	**-387**	**1.878**	**6.059**	**4.181**	**2.802**	**1.725**	**-1.077**	**-1.412**	**-1.926**	**-1.993**
Geraamd resultaat		**72.372**	**72.372**	**0**	**64.458**	**64.458**	**-**	**63.278**	**63.278**	**-**	**-**	**-**	**-**

4.2 Overzicht baten en lasten per programma/thema

Programma 1: Sociaal

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Cultuurvoorzieningen	1.795	746	-1.048	1.270	579	-691	1.268	586	-682	-685	-688	-647
Integraal jeugdbeleid	276	-	-276	273	-	-273	276	-	-276	-276	-276	-276
Sport-en recreatievoorzieningen	2.411	896	-1.515	2.360	921	-1.439	2.290	941	-1.349	-1.363	-1.356	-1.473
Zorg	14.840	1.713	-13.127	15.162	621	-14.541	15.784	10	-15.774	-15.777	-15.908	-15.930
Geraamd totaal saldo van baten en last	**19.322**	**3.355**	**-15.967**	**19.064**	**2.120**	**-16.944**	**19.618**	**1.537**	**-18.081**	**-18.101**	**-18.229**	**-18.326**
Verrekening met reserves	70	405	335	23	328	305	23	104	81	82	83	84
Geraamd programma resultaat	**19.393**	**3.761**	**-15.632**	**19.087**	**2.449**	**-16.639**	**19.641**	**1.641**	**-18.000**	**-18.019**	**-18.146**	**-18.242**

Programma 2: Economie, arbeidsmarkt en onderwijs

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Opgroeien en onderwijs	2.987	427	-2.560	2.360	334	-2.026	2.296	334	-1.963	-1.939	-1.916	-1.912
Verkeer- en vervoersbeleid	3.190	2.466	-724	1.116	688	-428	412	89	-322	-481	-500	-497
Inkomen	6.395	5.523	-872	6.552	5.593	-959	7.079	6.058	-1.021	-910	-831	-756
Werk en ondernemerschap	4.482	156	-4.326	6.028	183	-5.846	4.111	85	-4.026	-3.769	-3.568	-3.456
Expl. Bouwgronden woonwijken	2.749	1.710	-1.040	2.494	1.911	-583	4.003	4.068	65	70	76	82
Geraamd totaal saldo van baten en last	**19.804**	**10.282**	**-9.522**	**18.550**	**8.709**	**-9.841**	**17.901**	**10.634**	**-7.267**	**-7.028**	**-6.739**	**-6.540**
Verrekening met reserves	115	1.098	983	403	2.983	2.579	307	256	-51	-14	-50	-59
Geraamd programma resultaat	**19.919**	**11.380**	**-8.539**	**18.953**	**11.691**	**-7.262**	**18.209**	**10.890**	**-7.318**	**-7.042**	**-6.789**	**-6.598**

Programma 3: Ruimte

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Woonruimte zaken	558	402	-156	188	58	-130	139	44	-95	-95	-95	-95
Afvalinzameling en verwerking	2.907	2.685	-223	2.388	2.667	279	2.425	2.692	268	263	275	266
Beheer openbare ruimte	3.031	870	-2.160	2.284	528	-1.756	2.296	514	-1.783	-1.745	-1.762	-1.779
Milieu	766	2	-764	651	-	-651	600	-	-600	-600	-600	-600
Ruimtelijke ordening	1.588	600	-988	1.074	633	-441	958	507	-451	-427	-408	-388
Wegen, bruggen en riolen	6.440	4.292	-2.148	4.589	2.799	-1.790	4.100	2.812	-1.288	-1.336	-1.364	-1.375
Geraamd totaal saldo van baten en last	**15.290**	**8.852**	**-6.439**	**11.174**	**6.684**	**-4.489**	**10.518**	**6.569**	**-3.949**	**-3.940**	**-3.954**	**-3.971**
Verrekening met reserves	478	848	370	531	771	240	1.490	726	-764	-726	-703	-674
Geraamd programma resultaat	**15.768**	**9.700**	**-6.068**	**11.705**	**7.456**	**-4.249**	**12.008**	**7.295**	**-4.713**	**-4.666**	**-4.657**	**-4.645**

Programma 4: Bestuur, veiligheid en organisatie

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Bedrijfsvoering	1.052	-145	-1.197	676	-	-676	606	-	-606	-713	-562	-609
Begroten en verantwoorden	314	-	-314	46	-	-46	47	-	-47	-47	-47	-47
Bestuur	3.454	3	-3.451	2.293	130	-2.163	2.158	-	-2.158	-2.148	-2.148	-2.148
Communicatie en voorlichting	42	-	-42	20	-	-20	20	-	-20	-20	-20	-20
Dienstverlening	1.105	633	-472	1.065	637	-428	1.084	637	-447	-447	-447	-447
Fysieke veiligheid	1.590	145	-1.445	1.413	146	-1.267	1.319	16	-1.303	-1.367	-1.367	-1.367
Sociale cohesie	638	6	-632	385	-	-385	414	-	-414	-394	-404	-389
Overhead *)	-	-	-	6.049	173	-5.875	5.969	273	-5.695	-5.811	-5.802	-5.791
Geraamd totaal saldo van baten en last	**8.195**	**643**	**-7.553**	**11.947**	**1.086**	**-10.861**	**11.617**	**926**	**-10.691**	**-10.947**	**-10.796**	**-10.818**
Verrekening met reserves	1.379	2.651	1.273	371	1.802	1.431	163	639	476	496	469	512
Geraamd programma resultaat	**9.574**	**3.294**	**-6.280**	**12.318**	**2.888**	**-9.430**	**11.780**	**1.566**	**-10.215**	**-10.450**	**-10.327**	**-10.307**

*) Opmerking: ingaande 2017 wordt Overhead cf BBV voorschrift apart opgenomen in de begroting. Vergelijkende cijfers 2016 ontbreken.

Programma 5: Financiën

- = nadelig saldo; + = voordelig saldo; bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Meerjarenraming		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2019	2020	2021
Algemene heffingen	1.091	40.957	39.867	1.845	39.799	37.954	821	41.886	41.065	41.427	41.644	41.649
Geraamd totaal saldo van baten en last	**1.091**	**40.957**	**39.867**	**1.845**	**39.799**	**37.954**	**821**	**41.886**	**41.065**	**41.427**	**41.644**	**41.649**
Verrekening met reserves	6.628	3.281	-3.347	550	175	-375	819	-	-819	-1.250	-1.725	-1.856
Geraamd programma resultaat	**7.719**	**44.238**	**36.520**	**2.395**	**39.974**	**37.579**	**1.641**	**41.886**	**40.246**	**40.177**	**39.919**	**39.792**

4.3 Overzicht taakvelden

4.3.1. Inleiding

In deze paragraaf zijn de taakvelden opgenomen zoals voorgeschreven in de herziening van het BBV. Een taakveld is een eenheid waarin de programma's worden onderverdeeld en hebben betrekking op uiteenlopende taken en daaraan gerelateerde activiteiten waar baten en lasten mee gemoeid zijn. Deze taakvelden worden per ministeriële regeling vastgesteld. Het college heeft de vrijheid om de taakvelden in te delen en te ordenen naar de programma's van de raad.

Met ingang van de begroting 2017 zijn gemeenten verplicht om de begroting ook op basis van verplichte taakvelden te presenteren. Op basis van deze taakvelden kunnen gemeenten hun begrotingscijfers vergelijken met andere gemeenten.

In totaal zijn er 8 hoofdtaakvelden nl:

- 0. Bestuur en Ondersteuning
- 1. Veiligheid
- 2. Verkeer, vervoer en waterstaat
- 3. Economie
- 4. Onderwijs
- 5. Sport, cultuur en recreatie
- 6. Sociaal Domein
- 7. Volksgezondheid en milieu
- 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

4.3.2. Beschrijving taakvelden

Per hoofdtaakveld wordt hieronder een beknopte beschrijving gegeven van de taken en de daaraan gerelateerde activiteiten. De hoofdtaakvelden bestaan uit diverse subtaakvelden.

0. Bestuur en Ondersteuning

Tot dit taakveld behoren de volgende activiteiten:
-bestuur
-burgerzaken
-beheer gebouwen
-overhead
-treasury
-algemene uitkering en lokale belastingen (inclusief vennootschapsbelasting)

1. Veiligheid

Dit taakveld bevat alle lasten en baten met betrekking tot crisisbeheersing, brandweer, openbare orden en veiligheid

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Tot dit taakveld behoren de volgende activiteiten:
-verkeer en vervoer (o.a. verkeersbeleid, verkeersmaatregelen, verlichting wegen, straatreiniging enz.)
-parkeren (o.a. parkeerbeleid, parkeermeters, fietsenstalling enz.)
-havens (zowel recreatieve als economische havens en waterwegen)
-openbaar vervoer

3. Economie
Dit taakveld bevat de volgende activiteiten:
-economische ontwikkelingen (o.a. samenwerking met het bedrijfsleven enz.)
-bedrijfsinfrastructuur (o.a. ontwikkeling bedrijfslocaties, investeringen in winkelgebieden enz.)
-bedrijfsloket en bedrijfsregelingen
-economische promotie (o.a. kermispromotie toerisme, beurzen, jaarmarkten, forensen- en toeristenbelastingen enz.

4. Onderwijs
Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken met betrekking tot lokaal onderwijsbeleid en leerlingvoorzieningen. Bijvoorbeeld: openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting, achterstandenbeleid, leerlingenvervoer enz.

5. Sport, cultuur en recreatie
Dit taakveld bevat de volgende activiteiten:
-professionele en amateursport
-sportaccommodaties
-bevordering van beeldende kunst, muziek, dans en toneel
-musea
-cultureel erfgoed (o.a. historische gebouwen, beschermde stads- en dorpsgezichten enz.)
-media (o.a. bibliotheek, lokale omroep enz.)
-openbaar groen en recreatie (o.a. speel- en recreatievoorzieningen, natuurgebieden enz.)

6. Sociaal Domein
Tot dit taakveld behoren alle activiteiten met betrekking tot:
-samenkracht en burgerparticipatie (o.a. sociaal cultureel werk, buurt- en clubhuizen, kinderopvang enz.)
-wijkteams en inkomensregelingen (o.a. inkomens- en bijstandsvoorzieningen)
-arbeidsparticipatie (o.a. inburgering, re-integratie enz.)
-maatwerkvoorzieningen (WMO)
-maatwerkdienstverlening en geëscaleerde zorg voor ouderen en jongeren

7. Volksgezondheid en milieu
Dit taakveld bevat de volgende activiteiten:
-volksgezondheid
-riolering
-afval
-milieubeheer
-begraafplaatsen en crematoria

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Tot dit taakveld behoren taken op grond van de wet Ruimtelijke Ordening, grondexploitatie (geen bedrijventerreinen en alle activiteiten met betrekking tot wonen en bouwen.

4.3.3. Baten en lasten per taakveld

bedragen x € 1.000

Hoofdtaakveld	Taakveld	Omschrijving taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0 - Bestuur en Ondersteuning	0.1	Bestuur	2.188		-2.188
	0.2	Burgerzaken	1.084	637	-447
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	26	16	-10
			228	117	-111
	0.4	Overhead	5.969	273	-5.695
	0.5	Treasury	-		-
			-103	690	793
	0.61	OZB woningen	37	1.972	1.935
	0.62	OZB niet-woningen	148	1.732	1.585
	0.64	Belastingen overig		43	43
			15	872	857
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	129	36.621	36.492
	0.8	Overige baten en lasten	606		-606
			594	-	-594
	0.10	Mutaties reserves	23	104	81
			307	256	-51
			1.490	726	-764
			163	639	476
			138		-138
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	682		-682
Totaal 0 - Bestuur en Ondersteuning			**13.722**	**44.698**	**30.976**
1 - Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.319	16	-1.303
	1.2	Openbare orde en veiligheid		5	5
			414		-414
Totaal 1 - Veiligheid			**1.734**	**21**	**-1.712**
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	281	10	-271
			1.767	166	-1.601
	2.4	Economische havens en waterwegen	61	79	19
	2.5	Openbaar vervoer	70		-70
Totaal 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat			**2.179**	**256**	**-1.923**
3 - Economie	3.1	Economische ontwikkeling	495		-495
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.612	3.649	37
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	29	15	-13
Totaal 3 - Economie			**4.135**	**3.664**	**-471**
4 - Onderwijs	4.1	Openbaar basisonderwijs	181	34	-147
	4.2	Onderwijshuisvesting	989		-989
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	964	300	-664
Totaal 4 - Onderwijs			**2.134**	**334**	**-1.800**
5 - Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	270		-270
	5.2	Sportaccommodaties	1.735	941	-794
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	168	48	-119
			20		-20
	5.4	Musea	25		-25
	5.5	Cultureel erfgoed	17		-17
	5.6	Media	482	39	-443
			17		-17
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	789	360	-429
			2.000	75	-1.925
Totaal 5 - Sport, cultuur en recreatie			**5.522**	**1.463**	**-4.059**
6 - Sociaal Domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.371	133	-2.238
			165		-165
	6.2	Wijkteams	2.507		-2.507
	6.3	Inkomensregelingen	1.761		-1.761
			7.079	6.058	-1.021
			137		-137
			3		-3
	6.4	Begeleide participatie	2.902		-2.902
	6.5	Arbeidsparticipatie	679		-679
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	222		-222
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	4.577	0	-4.577
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	2.999		-2.999
	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	75		-75
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.358		-1.358
Totaal 6 - Sociaal Domein			**26.836**	**6.191**	**-20.645**
7 - Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	253		-253
			-1		1
	7.2	Riolering	2.290	2.646	355
	7.3	Afval	2.330	2.692	363
	7.4	Milieubeheer	600		-600
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	297	438	141
Totaal 7 - Volksgezondheid en milieu			**5.769**	**5.776**	**8**
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	498	10	-488
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	11	11	-
	8.3	Wonen en bouwen	155	361	206
			582	492	-90
Totaal 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			**1.247**	**875**	**-372**
Totaal			**63.278**	**63.278**	**-**

4.4 Overzicht reserves en voorzieningen

In deze paragraaf is een specificatie opgenomen van alle reserves en voorzieningen per 1 januari 2018 en vervolgens de verwachte ontwikkeling tot en met 2021. Met de mutaties in de jaren is in het programmadeel van de begroting rekening gehouden.

Overzicht ontwikkeling reserves *Bedragen x € 1.000*

Reserves	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 01-01-2019	Boekwaarde 01-01-2020	Boekwaarde 01-01-2021
Algemene reserve	4.548	5.230	6.336	7.916
Reserve afwikkeling verplichtingen AR	107	107	107	107
Algemene Risicoreserve	2.104	2.104	2.104	2.104
Reserve sociaal domein	490	430	430	430
Reserve kapitaallasten verenigingsverz.geb.	2.263	2.213	2.162	2.111
Reserve kapitaallasten investeringen	4.830	4.904	4.682	4.758
Reserve kapitaallasten nieuw gemeentekantoor	6.187	6.083	5.979	5.873
Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentewerf	1.843	1.773	1.701	1.626
Reserve kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut	917	1.590	2.128	2.660
Reserve vervanging materieel PR	244	354	534	461
Reserve vervanging containers	268	241	214	187
Reserve frictiebudget reorganisatie/organisatieontwikkeling	150	150	150	150
Reserve egalisatie tarieven afvalstoffenheffing	605	505	405	305
Reserve infra	349	557	770	990
Reserve onderhoud begraafplaats	895	687	687	687
Reserve kleinschalige herontwikkeling	262	212	162	112
Totaal reserves	**26.062**	**27.140**	**28.551**	**30.477**

Overzicht ontwikkeling voorzieningen *Bedragen x € 1.000*

Voorzieningen	Boekwaarde 01-01-2018	Boekwaarde 01-01-2019	Boekwaarde 01-01-2020	Boekwaarde 01-01-2021
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:				
Voorziening spaarverlof ambtenaren	53	53	53	53
Voorziening wachtgeld personeel	290	290	290	290
Voorziening pensioen voormalige wethouders	647	586	525	464
Voorziening combinatiefuncties	137	118	99	79
Voorziening liquidatie LDKS	51	51	51	51
Voorziening verlies exploitatie Rivierdijk	35	35	35	35
Voorziening Baanhoek-west	189	189	189	189
Voorziening garantstellingen bedrijvencentrum	141	141	141	141
Voorziening vakantiegeld personeel	0	0	0	0
Voorziening huisvesting onderwijs	125	125	125	125
Totaal vrz voor verplichtingen, verliezen en risico's	**1.668**	**1.588**	**1.508**	**1.427**
Onderhoudsegalisatievoorzieningen:				
Voorziening buitengewoon onderhoud gebouwen GB	0	21	-34	-57
Voorziening onderhoud woningen/woonwagens	69	71	74	70
Voorziening onderhoud haven	71	77	79	15
Voorziening onderhoud wegen	1.095	574	323	509
Voorziening onderhoud ponton waterbus	74	78	81	85
Voorziening onderhoud bruggen	97	106	169	-6
Voorziening onderhoud openbare verlichting	143	147	101	106
Totaal vrz onderhoudsegalisatievoorzieningen	**1.549**	**1.074**	**793**	**722**
Voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangings-investeringen waarvoor een heffing wordt geheven:				
Voorziening onderh/egal.prod.riolering	2.892	3.586	4.804	4.902
Totaal vrz toekomstige vervangingsinvesteringen	**2.892**	**3.586**	**4.804**	**4.902**
Totaal voorzieningen	**6.109**	**6.248**	**7.105**	**7.051**

Overzicht mutaties reserves per programma

	2018		2019		2020		2021	
	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking
Programma 1 Sociaal								
Reserve kapitaallasten verenigingsverz gebouw	22.634	72.905	22.131	72.905	21.623	72.905	21.111	72.905
Reserve kapitaallasten investeringen ec. nut		30.790		31.220		31.675		32.157
Totaal programma 1	**22.634**	**103.695**	**22.131**	**104.125**	**21.623**	**104.580**	**21.111**	**105.062**
Programma 2 Economie, arbeidsmarkt en onderwijs								
Reserve infra	207.386		213.608		220.016		226.617	
Reserve kapitaallasten investeringen ec. nut		43.092		43.750		44.435		45.150
Reserve kleinschalige herontwikkeling		50.000		50.000		50.000		50.000
Reserve sociaal domein		60.000						
Reserve kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut	100.000	103.020	150.000	256.172	200.000	275.092	200.000	272.837
Totaal programma 2	**307.386**	**256.112**	**363.608**	**349.922**	**420.016**	**369.527**	**426.617**	**367.987**
Programma 3 Ruimte								
Reserve vervanging containers	108.105	135.000	108.105	135.000	108.105	135.000	108.105	135.000
Reserve kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut	751.165	84.356	751.165	123.144	751.165	165.708	751.165	185.047
Reserve kapitaallasten investeringen ec. nut	342.878	133.216	135.000	145.941	135.000	126.310	135.000	134.995
Reserve onderhoud begraafplaats		207.878						
Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentewerf		51.054		51.697		52.362		53.049
Reserve egalisatie tarieven afvalstoffenheffing		100.000		100.000		100.000		100.000
Reserve vervanging materieel PR	288.000	14.500	288.000		288.000		288.000	
Totaal programma 3	**1.490.148**	**726.004**	**1.282.270**	**555.782**	**1.282.270**	**579.380**	**1.282.270**	**608.091**
Programma 4 Bestuur, veiligheid en organisatie								
Reserve kapitaallasten investeringen ec. nut	163.000	273.142	108.000	292.597	361.000	264.973	50.000	306.846
Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentewerf		37.820		38.363		38.922		39.497
Reserve kapitaallasten huisvesting gemeentekantoor		165.383		165.383		165.383		165.383
Reserve vervanging materieel PR		163.000		108.000		361.000		50.000
Totaal programma 4	**163.000**	**639.345**	**108.000**	**604.343**	**361.000**	**830.278**	**50.000**	**561.726**
Programma 5 Financien								
Reserve kapitaallasten investeringen ec. nut	48.298		49.037		46.822		47.577	
Reserve kapitaallasten huisvesting gemeentekantoor	61.870		60.835		59.789		58.733	
Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentewerf	18.433		17.728		17.005		16.262	
Reserve kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut	9.171		15.900		21.278		26.594	
Algemene reserve (Begrotingssaldo)	681.539		1.106.500		1.579.692		1.707.145	
Totaal programma 5	**819.311**		**1.250.000**		**1.724.586**		**1.856.311**	
Generaal totaal	**2.802.479**	**1.725.156**	**3.026.009**	**1.614.172**	**3.809.495**	**1.883.765**	**3.636.309**	**1.642.866**

Overzicht structurele vermeerderingen en verminderingen reserves

	2018		2019		2020		2021	
	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking
Reserve kapitaallasten verenigingsverz gebouw	22.634	72.905	22.131	72.905	21.623	72.905	21.111	72.905
Reserve kapitaallasten investeringen ec. nut	346.298	480.240	292.037	513.508	542.822	467.393	232.577	519.148
Reserve kapitaallasten huisvesting gemeentekantoor	61.870	165.383	60.835	165.383	59.789	165.383	58.733	165.383
Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentewerf	18.433	88.874	17.728	90.060	17.005	91.284	16.262	92.546
Reserve kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut	860.336	187.376	917.065	379.316	972.443	440.800	977.759	457.884
Reserve vervanging materieel PR	288.000	177.500	288.000	108.000	288.000	361.000	288.000	50.000
Reserve vervanging containers	108.105	135.000	108.105	135.000	108.105	135.000	108.105	135.000
Reserve egalisatie tarieven afvalstoffenheffing		100.000		100.000		100.000		100.000
Reserve infra	207.386		213.608		220.016		226.617	
Reserve kleinschalige herontwikkeling		50.000		50.000		50.000		50.000
Totaal	**1.913.062**	**1.457.278**	**1.919.509**	**1.614.172**	**2.229.803**	**1.883.765**	**1.929.164**	**1.642.866**

4.5 Overzicht meerjareninvesteringensprogramma 2018-2021

In deze paragraaf is het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) 2018-2021 opgenomen. Bij de Kadernota heeft de raad het MIP 2018-2021 voor kennisgeving aangenomen en is akkoord gegaan met de verwerking daarvan in de begroting 2018-2021. De kredieten van de jaarschijf 2018 worden bij vaststelling van de begroting 2018 beschikbaar gesteld.

Omschrijving	Investeringsbedrag			
	2018	2019	2020	2021
Programma sociaal				
Bronbad De Lockhorst - Vervanging (renovatie) daken	172.750			
Bronbad De Lockhorst - Vervanging koudeopwekking zalencentrum	67.000			
Bronbad De Lockhorst - Vervanging sanitair, boilers etc. zalencentrum	75.200			
Bronbad De Lockhorst - Vervangen verlichting	12.650			
Bronbad De Lockhorst - Vervangen lichtstraat		189.338		
Bronbad De Lockhorst - Coating buitenzwembaden in beton		35.950		
Bronbad De Lockhorst - Vervanging vloer		68.750		
Bronbad De Lockhorst - Vervanging installaties (divers)		19.500	179.825	10.540
Bronbad De Lockhorst - Vervanging installatie t.b.v. luchtbehandeling			156.750	
Bronbad De lockhorst - Renovatie plafonds			133.260	
De Stoep - Renovatie gevels			120.000	
De Stoep - Vervanging luchtbehandelingsinstallatie			16.265	
De Stoep - Vervanging liftinstallatie			40.000	
De Valk - Vervanging warmwaterinstallatie en sanitair (tapwater)		26.940		
De Valk - Vervanging installatie t.b.v. warmteopwekking				10.500
Totaal programma sociaal	**327.600**	**340.478**	**646.100**	**21.040**
Programma economie, arbeidsmarkt en onderwijs				
Verkeersregelautomaat t.b.v. VOP aan de Deltalaan	70.000			
Aanpassen aansluitingen Parallelweg op Nijverwaard	1.500.000			
Aanpassen kruising Thorbeckelaan-Rivierdijk (VBP)	200.000			
Aanleg rotonde Thorbeckelaan-Vogelenzang (VBP)	450.000			
Aanleg rotonde Thorbeckelaan-Simon Stevinstraat (VBP)	900.000			
Aanpassen weg t.b.v. herinrichting Molendijk (Dijkvisie 2017-2027)	136.000			
Aanpassen/asfalteren van het kruispunt Parallelweg/op- en afrit A15 noord		100.000		
Reconstructie kruispunt Parallelweg/op- en afrit A15 noord		250.000		
Totaal programma economie, arbeidsmarkt en onderwijs	**3.256.000**	**350.000**	**0**	**0**
Programma ruimte				
Speelvoorzieningen - Aanpak speelplaatsen	200.000	200.000	175.000	
Vervanging huisvuilcontainers	30.000	30.000	30.000	30.000
Vervanging ondergrondse afvalcontainers	105.000	105.000	105.000	105.000
Vervanging lichtmasten	12.400	38.300	24.000	40.300
Vervanging lichtmastarmaturen	248.000	98.500	50.000	36.200
Rioleringsplan - Investering vervanging riolering	825.000	300.000	1.420.000	1.627.000
Ruimen en herinrichten van een veld huurgraven	207.878			
Vervangen asfalttoplaag en tussenlagen Baanhoek-oost	261.000			
Aanschaf lichtmasten t.b.v. herinrichting Molendijk (Dijkvisie 2017-2027)	78.000			
Straatmeubilair en groen t.b.v. herinrichting Molendijk (Dijkvisie 2017-2027)	5.000			
Straatmeubilair en groen t.b.v. herinrichting Rivierdijk (Dijkvisie 2017-2027)		45.000		
Aanschaf lichtmasten t.b.v. herinrichting Rivierdijk (Dijkvisie 2017-2027)		268.750		
Vervanging fundering en asfalt Parallelweg (extra deel)		300.000		
Straatmeubilair en groen t.b.v. herinrichting Baanhoek (Dijkvisie 2017-2027)			90.000	
Aanschaf lichtmasten t.b.v. herinrichting Baanhoek (Dijkvisie 2017-2027)			206.125	
Totaal programma ruimte	**1.972.278**	**1.385.550**	**2.100.125**	**1.838.500**

Omschrijving	Investeringsbedrag			
	2018	2019	2020	2021
Programma bestuur, veiligheid en organisatie				
Gemeentekantoor - Vervanging installaties klimaatbeheersing	68.000			
Haakarmwagen	130.000			
Kipwagen 2 (Minidumper, type 7 ton)	7.500			
Opbouwset: borstels t.b.v. voertuig voor thermische onkruidbestrijding	15.000			
Bordenwagen (tractie t.b.v. plantsoenen)	18.000			
Graflift	7.000			
Gemeentekantoor - Vervanging installaties i.v.m. klimaatbeheersing		167.140		
Wagen bode Renault (38-NH-GT)		24.000		
Transporter PL Toyota (8-VDH-30)		42.000		
Transporter PL Toyota (21-VXV-8)		42.000		
Gemeentekantoor - Vervanging installaties i.v.m. klimaatbeheersing			39.280	
Veegwagen Mitsubishi (9-VDT-90)			40.000	
Bedrijfswagen WW Mercedes (42-VXK-7)			78.000	
Bedrijfswagen WW Mercedes (44-VXK-7)			78.000	
Trekker 1 John Deere 5720			50.000	
Trekker 2 John Deere 5620			50.000	
Grafdelfmachine			65.000	
Gemeentekantoor - Vervanging installaties i.v.m. klimaatbeheersing				24.900
Gemeentekantoor - Vervanging installatie t.b.v. (brand) beveiliging				121.192
Bedrijfswagen Skoda (16-PSF-6)				25.000
Bedrijfswagen Skoda (17-PSF-6)				25.000
Totaal programma bestuur, veiligheid en organisatie	**245.500**	**275.140**	**400.280**	**196.092**
Totaal investeringen	**5.801.378**	**2.351.168**	**3.146.505**	**2.055.632**

4.6 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Meerjarenraming 2019	2020	2021
Treasury	1.524	774	793	868	906	913
OZB woningen	2.883	1.944	1.935	1.935	1.935	1.935
OZB niet-woningen	590	1.708	1.585	1.585	1.585	1.585
Belastingen overig	460	699	900	900	900	900
Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	34.975	34.296	36.492	36.776	36.969	36.966
Totaal	**40.432**	**39.422**	**41.704**	**42.064**	**42.294**	**42.298**

bedragen x € 1.000

Post onvoorzien	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Meerjarenraming 2019	2020	2021
Post onvoorzien	-	-36	-61	-61	-61	-61
Totaal	**-**	**-36**	**-61**	**-61**	**-61**	**-61**

4.7 Overzicht incidentele baten en lasten

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de in de begroting 2018 opgenomen incidentele baten en lasten.

Bedragen x € 1.000

	2018		2019		2020		2021	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Prog. 2 Kosten gebruik 2 lokalen Henri Dunant	17							
Prog. 2 Onderzoek participatieplekken	99							
Prog. 3 Invoering omgevingswet	51		30		20			
Prog. 4 Formatie uitbreiding college	5							
Prog. 4 Wachtgeld voormalige wethouder	5							
Prog. 4 Integraal veiligheidsbeleid	31		5		15			
	208	-	35	-	35	-	-	-

4.8 Overzicht EMU-saldo

Berekening EMU-saldo *(bedragen x € 1.000)*	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c) (A)	387	-51	1.077	1.412	1.926	1.993
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie (B)	2.784	1.862	2.073	2.323	2.350	2.538
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie (C)	3.819	2.861	2.146	2.146	2.146	2.146
Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd (D)	4.983	3.056	5.871	2.435	3.231	2.140
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan) (E)	735	651	3.682	3.569	333	-1.056
Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord (F)	-	-	-	-	-	-
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen (G)	1.129	2.315	1.118	924	715	357
Berekend EMU-saldo (A+B+C+F-D-E-G)	**143**	**-1.350**	**-5.375**	**-1.047**	**2.143**	**5.236**

4.9 Overzicht geprognosticeerde balans

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 31-12-16	Begroting 31-12-17	Begroting 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20	Begroting 31-12-21
Activa						
Vaste activa:						
Immateriële & Materiële vaste activa	56.916	59.115	60.309	64.107	64.219	65.100
- Afschrijvingen	-2.784	-1.862	-2.073	-2.323	-2.350	-2.538
- Investeringen	4.983	3.056	5.871	2.435	3.231	2.140
Financiële vaste activa	3.259	3.254	3.249	3.244	3.240	3.236
Totaal Vaste activa	**62.374**	**63.563**	**67.356**	**67.463**	**68.340**	**67.938**
Vlottende activa:						
- Bouwgronden in exploitatie	815	2.079	5.361	2.569	-689	-1.236
- Vorderingen	6.031	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
- Liquide middelen	63	60	60	60	60	60
- Overige vlottende activa	3.146	3.100	3.100	3.100	3.100	3.100
Totaal Vlottende activa	**10.055**	**11.239**	**14.521**	**11.729**	**8.471**	**7.924**
Totale activa	**72.429**	**74.802**	**81.877**	**79.192**	**76.811**	**75.862**
Passiva						
Vaste passiva:						
Eigen vermogen:						
Reserves	28.290	25.819	26.457	27.444	28.897	30.763
- Resultaat	1.152	243	682	1.107	1.580	1.707
Voorzieningen	7.505	6.109	6.247	7.104	7.050	7.148
Langlopende leningen (bestaande portefeuille)	24.320	22.680	21.040	19.400	17.760	16.120
Nog aan te trekken langlopende leningen	0	6.851	14.351	11.037	8.424	7.024
Totaal vaste passiva	**61.267**	**61.702**	**68.777**	**66.092**	**63.711**	**62.762**
Vlottende passiva:						
Kortlopende leningen	2.875	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800
Overige kortlopende schulden	3.023	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Overige vlottende passiva	5.264	5.300	5.300	5.300	5.300	5.300
Totaal vlottende passiva	**11.162**	**13.100**	**13.100**	**13.100**	**13.100**	**13.100**
Totaal passiva	**72.429**	**74.802**	**81.877**	**79.192**	**76.811**	**75.862**

** Het resultaat wordt geacht in het geheel te worden toegevoegd aan de algemene reserve. De reserves wijken daarmee af van het overzicht reserves.*